

Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego subregionu EGO 2030

Stowarzyszenie EGO Kraina Bociana

Ełk, Gołdap, Olecko; wrzesień 2021

PROJEKT

Wykonawca:

Spis treści

Wykaz użytych skrótów	3
1. Wstęp	4
2. Analiza i diagnoza strategiczna uwarunkowań rozwojowych	8
2.1. Uwarunkowania wewnętrzne rozwoju Subregionu EGO Kraina Bociana	8
2.1.1 Uwarunkowania przestrzenno-środowiskowe	8
2.1.2 Uwarunkowania społeczno-demograficzne	15
2.1.3 Uwarunkowania gospodarczo-ekonomiczne	21
2.2. Uwarunkowania zewnętrzne rozwoju Subregionu EGO Kraina Bociana	25
2.2.1 Uwarunkowania rozwoju wynikające z położenia w przestrzeni kraju i województwa.....	25
2.2.2 Trendy i zjawiska o wymiarze globalnym, europejskim i krajowym mające wpływ na rozwój subregionu EGO Kraina Bociana	28
2.3 Podsumowanie diagnozy strategicznej	32
3. Strategia rozwoju Subregionu EGO Kraina Bociana	35
3.1. Wizja i misja	35
3.2. Cele strategiczne, priorytety rozwoju i kierunki działań	37
3.3. Scenariusze rozwoju	45
4. Projekty strategiczne	47
5. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej	56
6. System realizacji strategii	69
6.1. Zarządzanie, monitoring i ewaluacja	69
6.2. Spójność strategii z dokumentami planistycznymi i strategicznymi	76
7. Ramy finansowe i źródła finansowania	80
8. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko	81
9. Spis rysunków, tabel	83

Wykaz użytych skrótów

Skrót	Definicja
DK	Droga krajowa
EGO	Subregion EGO (Ełk, Gołdap, Olecko) Kraina Bociana
GUS	Główny Urząd Statystyczny
IOB	Instytucja otoczenia biznesu
KSRR 2030	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030
OF	Obszar funkcjonalny
OSI	Obszar Strategicznej Interwencji
OZE	Odnawialne Źródła Energii
REGON	Krajowy Rejestr Urzędowy Podmiotów Gospodarki Narodowe
SR EGO 2030	Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego subregionu EGO 2030
SRWM 2030	Warmińsko Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego
SSE	Specjalna strefa ekonomiczna
SWOT	Mocne strony, słabe strony, szanse, zagrożenia (SWOT – Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats)
UE	Unia Europejska
WIOŚ	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie
ZIT	Zintegrowane Inwestycje Terytorialne

1. Wstęp

EGO jest wspólnotą samorządową jednostek terytorialnych wschodniej części województwa warmińsko-mazurskiego. Obejmuje swoim zasięgiem wszystkie jednostki samorządu terytorialnego z przestrzeni powiatów etckiego, gołdapskiego, oleckiego (EGO to skrót od pierwszych liter nazw Ełk, Gołdap i Olecko). Współpraca powiatów, miast i gmin w ramach Stowarzyszenia EGO Kraina Bociana ma już wieloletnią tradycję. Nadchodząca dekada wytycza nowe związane z tym wyzwania, co przełoży się na rozwój całego regionu. Zacieśnianie współpracy w obszarze EGO spójne jest z celem głównym Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030), czyli podstawowego dokumentu strategicznego polityki regionalnej państwa.

W przyjętej przez rząd Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do Roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku) wskazano nowy model rozwoju regionalnego Polski. Przewidziano w nim rozwój kraju jako społecznie i terytorialnie zrównoważony, dzięki któremu efektywnie będą rozwijane oraz wykorzystywane miejscowe zasoby i potencjały wszystkich regionów.

Stąd celem głównym KSRR 2030 jest efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. Cel główny KSRR 2030 realizowany będzie poprzez trzy cele szczegółowe:

1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym.
2. Wzmocnienie regionalnych przewag konkurencyjnych.
3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie¹.

Warto zauważyć, że jednym z celów KSRR 2030 jest zapewnienie większej spójności rozwojowej Polski przez wsparcie obszarów słabszych gospodarczo. Dlatego w dokumencie wskazano obszary strategicznej interwencji (OSI), które otrzymają szczególne wsparcie. Założenia rozwoju regionalnego KSRR 2030 zostały bezpośrednio ujęte w strategii rozwoju regionu pn. „Warmińsko Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego” (SRWM 2030).

Rysunek 1. Cele główny SRWM 2030

Celem głównym strategii "Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego" jest spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy.

Polityka rozwoju regionalnego kreowana z poziomu krajowego oraz regionalnego dążyć będzie do spójności ekonomicznej, społecznej i przestrzennej Warmii i Mazur w wymiarze międzyregionalnym i europejskim. Istotny jest fakt wyróżnienia subregionu EGO Kraina Bociana w postaci OSI. Strategia rozwoju województwa zwraca uwagę m.in. na potencjały i problemy EGO. W SRWM 2030 oczekuje się m.in. wzmocnienia powiązań funkcjonalnych pomiędzy Ełkiem, Gołdapią i Oleckiem oraz okolicznymi

¹ Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.

gminami w zakresie edukacji i rynku pracy. Zakłada się wzrost współpracy gospodarczej z sąsiednimi subregionami, w tym Suwałkami i Augustowem, oraz zwiększenie powiązań gospodarczych wzdłuż szlaku komunikacyjnego „Via Baltica”. Zwraca się uwagę na obszary wiejskie, które w dużym stopniu zaliczają się do obszarów marginalizacji w województwie (OSI Obszary marginalizacji). Subregion EGO Kraina Bociana powinien posiadać zintegrowany system komunikacji².

Wracając do zapisów KSRR 2030, warto zauważyć, że proponowany model rozwoju regionalnego opierać się powinien na zwiększeniu roli i odpowiedzialności samorządów lokalnych jako podmiotów decydujących o polityce rozwoju w skali lokalnej. W myśl tej polityki rozwoju regionalnego należy dążyć do większego angażowania się samorządów gminnych i powiatowych w realizację wspólnych projektów i we współpracę ponad granicami administracyjnymi.

W KSRR 2030 istotny nacisk kładzie się na rozwijanie kompetencji administracji publicznej. Chodzi o umiejętności niezbędne do prowadzenia skutecznej polityki rozwoju, w szczególności na terenach o niskim potencjale rozwojowym, a zwłaszcza wspieranie powiązań między lokalnym i regionalnym sektorem publicznym a światem biznesu i nauki³.

Z powyższych zasad prowadzenia polityki rozwoju regionalnego płyną istotne wnioski dla subregionu EGO. Należy nie tylko zbudować wspólny plan działania (Strategię) w perspektywie do 2030 roku, która bazować będzie na lokalnych potencjałach wszystkich partnerów i przełamywać bariery rozwojowe. Należy przede wszystkim wzmocnić wspólny potencjał kreowania wzrostu i partnerskiego zarządzania subregionem. Z uznania powyższych wyzwań rozwoju oraz wartości wynika **misja EGO**, którą należy postrzegać jako nadrzędny cel istnienia partnerskiej wspólnoty samorządowej miast, gmin oraz powiatów. Misja jest wyrazem partnerskiego dążenia miast, gmin i powiatów subregionu EGO do rozwoju w oparciu o posiadane zasoby. Misja stawia na inkluzywny model rozwoju subregionu, zgodnie z którym rozwój realizowany będzie w oparciu o potencjał i zasoby „wszystkich” gmin.

Rysunek 2. Misja Subregionu EGO Kraina Bociana

W imię ww. zasad partnerzy samorządowi, społeczni oraz przedsiębiorcy przystąpili do opracowania Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego subregionu EGO 2030 (SR EGO 2030). Założono, że proces tworzenia SR EGO 2030 realizowany będzie w sposób partycypacyjny oraz partnerski. Na etapie prac diagnostycznych przeprowadzono badania jakościowe na grupie liderów rozwoju lokalnego oraz

² Za: Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Warmińsko-Mazurskiego 2030, Olsztyn, 2019

³ Za: Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030, Warszawa, 2019

warsztat diagnostyczny. Wymiar partnerski zapewniony został przez udział przedstawicieli wszystkich jednostek terytorialnych subregionu EGO. W kolejnym kroku przeprowadzono dwa warsztaty planistyczne. Projekt SR EGO 2030 poddany został opiniowaniu społecznemu. W trakcie konsultacji społecznych przeprowadzono nabór projektów i pomysłów rozwojowych oraz zorganizowano trzy debaty publiczne: w Ełku, Gołdapi oraz Olecku. Projekty strategiczne zostały dopracowane przez ekspercką grupę EGO (spotkania warsztatowe), w skład której wchodziłi reprezentanci wszystkich samorządów lokalnych. Procedura RDOŚ umożliwiła ocenę wpływu założeń SR EGO 2030 na środowisko.

Rysunek 3. Procedura opracowania SR EGO 2030

Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego subregionu EGO 2030 składa się zasadniczo z trzech części:

1. Wniosków z diagnozy, w której zaprezentowano kluczowe uwarunkowania wewnętrzne oraz zewnętrzne rozwoju subregionu EGO Kraina Bociana. Podsumowaniem diagnozy jest klasyczna analiza SWOT oraz analiza SWOT/TOWS. Diagnoza umożliwiła określenie sytuacji strategicznej subregionu EGO Kraina Bociana na tle potencjałów i problemów wewnętrznych oraz na tle szans i zagrożeń płynących z otoczenia. Analiza SWOT/TOWS pozwoliła ocenić, które zjawiska wewnętrzne i zewnętrzne w największym stopniu determinować będą rozwój subregionu. W ten sposób określono wyzwania strategiczne, które w części planistycznej stanowią podstawę do definiowania priorytetów rozwoju.

2. Części planistycznej, w której określono nadrzędne cele rozwoju (wizja, misja, cele strategiczne) oraz system celów szczegółowych (priorytetowych) i kierunków działań. Do części planistycznej należy zaliczyć także wykaz strategicznych projektów i system zarządzania strategią, tj. wytyczne, w jaki sposób zorganizować partnerską współpracę na rzecz rozwoju subregionu EGO Kraina Bociana oraz w jaki sposób mierzyć i poddawać ewaluacji postępy prac w ramach wdrażanej strategii.
3. Wymiaru przestrzennego, w którym zintegrowano wymiar społeczno-gospodarczy z aspektami terytorialnego rozwoju EGO. Przedstawiony w strategii model struktury funkcjonalno-przestrzennej ukazuje stan docelowy oraz powiązania funkcjonalne obszaru w wyniku realizacji strategii.

Warto podkreślić, że opracowanie SR EGO 2030 było przedsięwzięciem zespołowym, w którym uczestniczyli przedstawiciele wszystkich miast, gmin oraz powiatów subregionu EGO Kraina Bociana, realizowanym przy wsparciu ekspertów zewnętrznych.

2. Analiza i diagnoza strategiczna uwarunkowań rozwojowych

2.1. Uwarunkowania wewnętrzne rozwoju Subregionu EGO Kraina Bociana

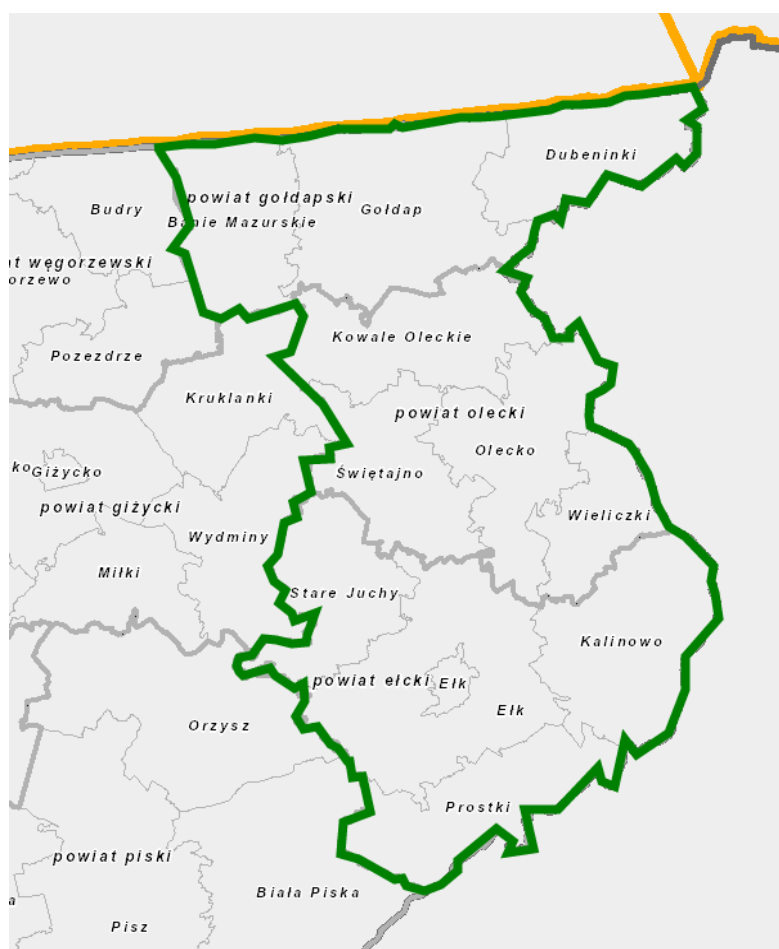
2.1.1 Uwarunkowania przestrzenno-środowiskowe

Subregion EGO położony jest w północno-wschodniej Polsce, stanowiąc wschodnią część województwa warmińsko-mazurskiego. Wschodnią i południową granicę subregionu wytycza granica województw podlaskiego i warmińsko-mazurskiego. Od północy subregion graniczy z Obwodem Kaliningradzkim. W północno-wschodnim krańcu subregionu znajduje się trójstyk granic Litwy, Polski i Rosji (Wisztyniec). Od zachodu subregion graniczy z Krainą Wielkich Jezior Mazurskich.

Administracyjnie w skład subregionu wchodzi gminy z trzech powiatów: etckiego, gołdapskiego i oleckiego:

- Gmina miejska: Ełk,
- Gminy miejsko-wiejskie: Gołdap i Olecko,
- Gminy wiejskie: Banie Mazurskie, Dubieninki, Ełk, Kalinowo, Kowale Oleckie, Prostki, Stare Juchy, Świętajno, Wieliczki.

Rysunek 4. Położenie i podział administracyjny subregionu EGO Kraina Bociana.

Źródło: opracowanie własne z wykorzystaniem <https://atlas.warmia.mazury.pl>.

Strukturę sieci osadniczej subregionu tworzą miasta i ośrodki wiejskie:

- ośrodek subregionalny Ełk koncentruje funkcje społeczno-gospodarcze o znaczeniu ponadregionalnym i regionalnym, zapewnia dostęp do usług publicznych wyższego rzędu, dopełniając roli ośrodków wojewódzkiego i regionalnego, uczestniczy w równoważeniu procesów rozwojowych; z uwagi na peryferyjne położenie względem ośrodka wojewódzkiego wykazuje powiązania z Białymstokiem,
- ośrodki ponadlokalne II rzędu, tj. miasta powiatowe Gołdap i Olecko, są ośrodkami wielofunkcyjnymi, zapewniającym dostęp do usług publicznych,
- ośrodki wiejskie, siedziby gmin wiejskich⁴.

Do najbardziej istotnych elementów środowiska, które wyróżniają EGO, należą: pagórkowate ukształtowanie terenu z licznymi jeziorami, rzekami, oczkami wodnymi (Mazury Garbate), różnorodność szaty roślinnej (w tym duże kompleksy leśne) i związane z nią bogactwo fauny. Istotnym walorem jest również czyste powietrze. Obszar jest użytkowany rolniczo i posiada znaczące kompleksy leśne.

Rysunek 5. Powiat ełcki, gołdapski, olecki w podziale na mezoregiony fizyczno-geograficzne (wg podziału Kondrackiego).

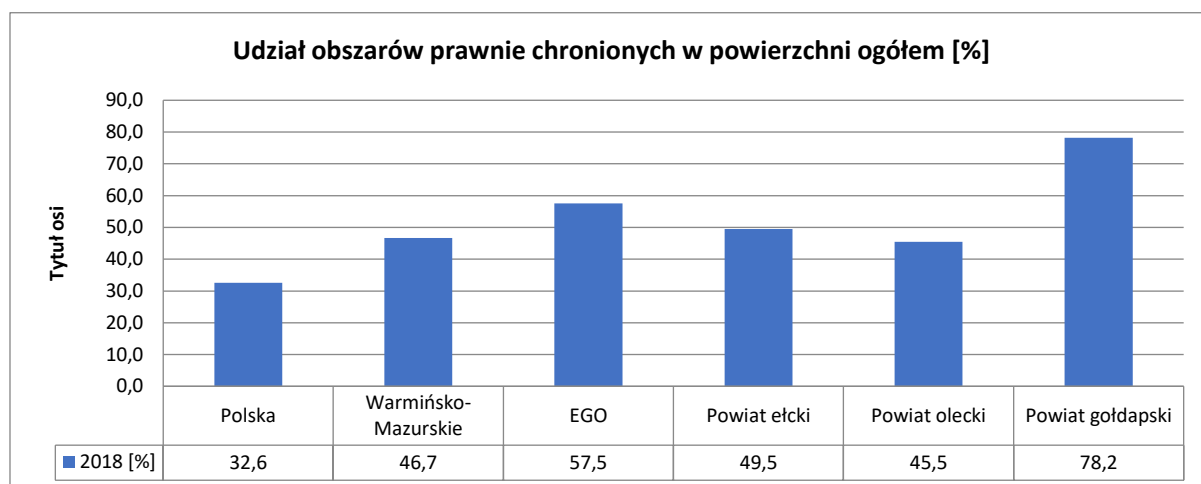
Źródło: <http://qeoserwis.qdos.gov.pl/mapy/> dostęp 5.02.2020.

Subregion EGO charakteryzuje się wysokim na tle kraju udziałem powierzchni obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem (57,5%). Należą do nich rezerваты, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe oraz obszary Natura 2000, zarówno ptasie, jak też siedliskowe. Największy odsetek powierzchni obszarów chronionych występuje w północnej części subregionu, osiągając w powiecie gołdapskim 78,2% powierzchni ogółem. Udział

⁴ Za: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn, 2018.

obszarów prawnie chronionych w powiecie etckim (49,5%) i powiecie oleckim (45,5%) zbliżony jest do wartości notowanej w województwie warmińsko-mazurskim (46,7%).

Rysunek 6. Udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem (%) w subregionie EGO Kraina Bociana

Źródło: GUS oraz obliczenia własne (EGO).

Subregion EGO Kraina Bociana położony jest w zlewisku Bałtyku, w zlewniach rzek Biebrzy i Pregoty. Duża część leży w zlewni rzeki Ełk. Północne obszary odwadnia Gołdapa (w zlewni Węgorapy) i Błędzianka – Krasna z grupą mniejszych cieków (w zlewni Pisy). Główną rzeką powiatu oleckiego jest Lega. Wg danych Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Olsztynie (WIOŚ) duża część wód rzecznych subregionu EGO Kraina Bociana charakteryzowała się umiarkowanym stanem ekologicznym, stanem chemicznym poniżej dobrego oraz złym stanem wód.

Tabela 1. Ocena stanu jednolitych części wód rzecznych badanych w 2017 roku

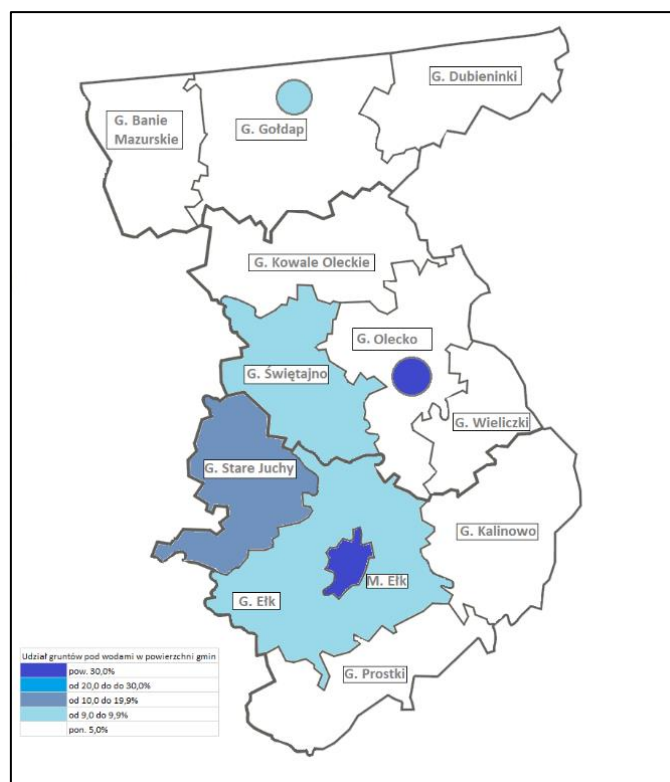
Jednolita część wód rzecznych	Stan/potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Stan wód
Jegrznia (Lega) od wpływu do jez. Olecko Wielkie do wypływu z jez. Olecko Małe, PLRW20002526261539	Umiarkowany stan	-	Zły
Romoła PLRW20001826285689	Umiarkowany stan	-	Zły
Ełk (Łażna Struga) od wypływu z jez. Litygajno do wpływu do jez. Łaśmiady z Połomką od Romoły PLRW200020262859	Słaby stan	Poniżej dobrego	Zły
Ełk (Łażna Struga) na jez. Łaśmiady z Gawlikiem PLRW200025262879	Dobry stan	Poniżej dobrego	Zły
Ełk (Łażna Struga) od wypływu z jez. Łaśmiady do wypływu z jez. Ełckiego PLRW2000252628939	Dobry stan	-	-
Kanał Janki PLRW700018582474	Umiarkowany stan	-	Zły
Dopływ spod Ziemianek PLRW7000185824772	Umiarkowany stan	-	Zły

Jednolita część wód rzecznych	Stan/potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Stan wód
Węgorapa od wypływu z jeziora Mamry do granicy państwa PLRW70002058253	-	-	Zły
Bachutka PLRW7000185824929	-	Poniżej dobrego	Zły
Wika PLRW70001858254	-	Poniżej dobrego	Zły

Źródło: Raport o stanie środowiska województwa warmińsko mazurskiego w 2017 roku, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie, Olsztyn, 2018 rok.

Subregion EGO położony jest w obrębie Pojezierza Etckiego, Wschodniosuwalskiego oraz Zachodniosuwalskiego, co oznacza, że krajobraz urozmaicają liczne jeziora. Największe z nich to łaśmiady, łażno, Rajgrodzkie, Selmęt Wielki. Największy udział gruntów pod wodami w powierzchniach gmin występuje w mieście Etk oraz w obrębie miasta Olecko (pow. 30%). Wody w gminie Stare Juchy zajmują ponad 13% jej powierzchni. Wysoki udział wód powierzchniowych w powierzchni ogółem występuje w gminach Świętajno oraz Etk (w przedziale od 5 do 9,9%). Zgodnie z mapami zagrożenia powodziowego w MOF Etk zlokalizowane są obszary zagrożenia o prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi na poziomie średnim, występującym raz na 100 lat. Największe zagrożenia występują w okolicach rzek Etk i Lega oraz jezior położonych w ich biegu.

Rysunek 7. Udział wód powierzchniowych w powierzchni ogółem gmin subregionu EGO Kraina Bociana

Źródło: opracowanie własne na podstawie Planu zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego.

W 2017 roku WIOŚ dokonał oceny stanu/potencjału ekologicznego i stanu chemicznego wód jeziornych położonych w subregionie EGO Kraina Bociana. Ocena stanu jednolitych części badanych wód, będąca wypadkową stanu ekologicznego i stanu chemicznego, wskazuje na ich zły stan.

Tabela 2. Ocena stanu jednolitych części wód jezior badanych w 2017 roku.

Jednolita część wód rzecznych	Stan/ potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Stan wód
Jezioro Ełckie PLLW30114	Umiarkowany potencjał ekologicz.	Poniżej dobrego	Zły
Jezioro Haleckie PLLW30108	Dobry stan ekologiczny	Poniżej dobrego	Zły
Jezioro Łaśmiady PLLW30089	Dobry stan ekologiczny	Poniżej dobrego	Zły
Jezioro Rekąty PLLW30104	Słaby stan ekologiczny	Nie badano	Zły
Jezioro Sedraneckie PLLW30043	Umiarkowany stan ekologiczny	Nie badano	Zły

Źródło: Raport o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego w 2017 roku, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie, Olsztyn, 2018 rok.

Wody płynące w województwie warmińsko-mazurskim oraz w subregionie EGO najczęściej narażone były na rzut niedostatecznie oczyszczonych ścieków komunalnych i przemysłowych. W ostatnich latach zauważalna była tendencja spadkowa odprowadzania tych zanieczyszczeń do wód lub gleby. Problem zagrożenia jakości wód jezior w szczególności dotyczył obszaru zlewni pojeziernych, z którego wody powierzchniowe odpływają poprzez jeziora. Wszelkie zmiany ilościowe i jakościowe wód płynących ze zlewni mają bezpośredni wpływ na zasoby i jakość wód jezior. Niedostatecznie rozwinięta gospodarka ściekowa na obszarach rekreacji, zarówno zbiorowej, jak i indywidualnej, usytuowanych w sąsiedztwie jezior, stanowi poważne ich zagrożenie⁵.

W subregionie EGO, pomimo poprawy w zakresie dostępu do sieci kanalizacyjnej, w okresie od 2012 do 2018 roku, nadal istniały miejsca wymagające interwencji w tym zakresie. Odsetek mieszkańców subregionu korzystających z sieci kanalizacyjnej w 2018 roku wyniósł 46,5% i był wyraźnie niższy od średniej wojewódzkiej (74,4%) i krajowej (70,8%). Deficyty w dostępie do sieci kanalizacyjnej widoczne były głównie na terenach wiejskich.

Tabela 3. Odsetek mieszkańców korzystających z kanalizacji na obszarze subregionu EGO Kraina Bociana w 2012 i 2018 r.

Jednostka terytorialna	2012	2018	Zmiana 2018/2012
POLSKA	64,3	70,8	10
W-MAZURSKIE	67,7	74,4	10
Powiat ełcki	73,1	79,8	9
Miasto Ełk	94,9	94,4	-1
Gmina Ełk	29,1	58,7	102
Kalinowo	29,7	58,9	98
Prostki	27,1	31,5	16
Stare Juchy	32,7	35,4	8
Powiat olecki	62,2	67,9	9
Kowale Oleckie	40,4	39,8	-1

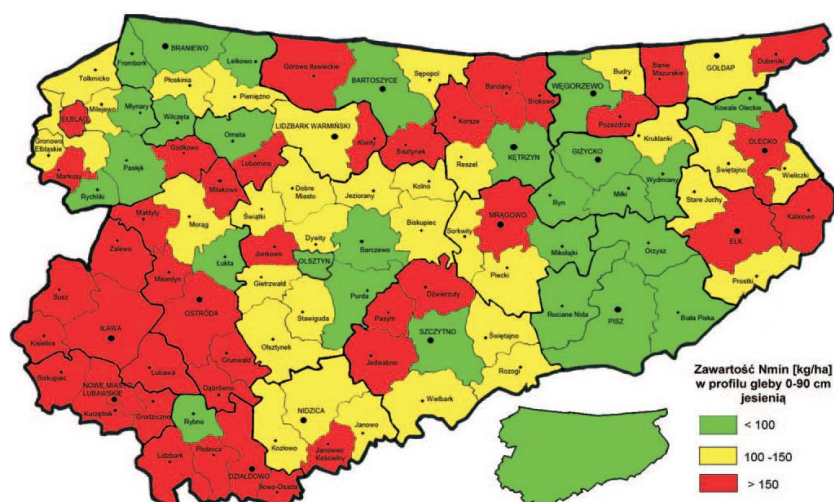
⁵ Za: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego, Olsztyn, 2018.

Jednostka terytorialna	2012	2018	Zmiana 2018/2012
Olecko	79,3	85,8	8
Olecko - miasto	98,1	98,4	0
Olecko - obszar wiejski	24,1	48,7	102
Świątajno	48,0	47,1	-2
Wieliczki	1,7	17,0	900
Powiat gołdapski	65,6	65,5	0
Banie Mazurskie	31,1	23,8	-23
Dubeninki	48,6	47,7	-2
Gołdap	74,8	75,8	1
Gołdap - miasto	89,2	89,7	1
Gołdap - obszar wiejski	45,3	46,5	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Do pogorszenia stanu wód przyczyniają się także spływy powierzchniowe, zwłaszcza z terenów rolniczych poddawanych nawożeniu i chemizacji. Są one znaczącym źródłem związków biogenych (głównie związki azotowe) wprowadzanych do wód, co powoduje nadmierną ich eutrofizację oraz wzmożone zarastanie. W wielu przypadkach pola uprawne przylegające bezpośrednio do brzegów jezior i rzek pozbawione są bariery ochronnej w postaci pasów zieleni i zadrzewień, co sprzyja przenikaniu zanieczyszczeń. W subregionie EGO zdiagnozowano bardzo wysokie zawartości azotu mineralnego (N min) w profilu gleby 0–90 cm jesienią. Wg danych IUNG Puławy zawartość N min w profilu glebowym przekraczająca 100 kg/ha jest wartością bardzo wysoką, zarówno dla gleb bardzo lekkich, lekkich, jak i średnich i ciężkich⁶. W tym miejscu warto zaznaczyć, że zagrożenie zanieczyszczenia wód związkami azotu potęgowane jest przez ukształtowanie terenu (erozja wodna i wietrzna) oraz zmiany klimatyczne.

Rysunek 8. Zawartość N w glebie – WIOŚ (2017).

Źródło: Raport o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego w 2017 roku, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie, Olsztyn, 2018 rok.

⁶ Za: Zalecenia nawozowe dla roślin uprawy polowej i trwałych użytków zielonych. Materiały szkoleniowe. Autorzy: dr Tamara Jadczyzsyn, dr Jan Kowalczyk, dr hab. Wojciech Lipiński, IUNG Puławy, 2010.

W celu zorganizowania gospodarki odpadami komunalnymi w województwie wyodrębnionych zostało 5 regionów. Subregion EGO Kraina Bociana w całości wchodzi w skład tzw. Regionu Wschodniego Gospodarki Odpadami. Wyrazem dążenia do budowy kompleksowego systemu gospodarki odpadami było utworzenie Przedsiębiorstwa Gospodarki Odpadami „Eko-MAZURY” Sp. z o.o., które zostało powołane w 2007 r. przez Związek Międzygminny „Gospodarka Komunalna” z siedzibą w Ełku.

W poszczególnych gminach subregionu EGO Kraina Bociana notowano bardzo różnorodny udział opadów zbieranych selektywnie w relacji do ogółu odpadów, jednak ten poziom był wyraźnie niższy od średniej krajowej (28,9%) i średniej dla województwa warmińsko-mazurskiego (19,5). Wg danych GUS dla 2018 roku najwyższy poziom udziału odpadów zbieranych selektywnie odnotowano w gminach Kalinowo (18,2%), Stare Juchy (17,9%) oraz Wieliczki (15,5%). Najniższy poziom uczestnictwa w segregacji odpadów dotyczył gmin Prostki (0,3%) oraz Kowale Oleckie (1,7%).

Rysunek 9. System gospodarki odpadami na obszarze działalności Związku Międzygminnego „Gospodarka Komunalna” z siedzibą w Ełku (www.eko-mazury.elk.pl).

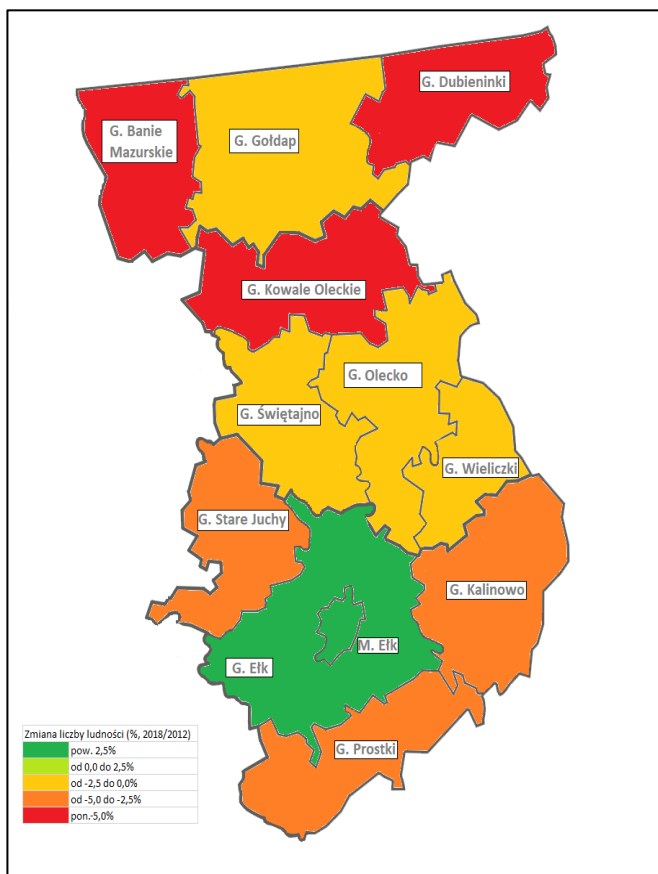
2.1.2 Uwarunkowania społeczno-demograficzne

Dane demograficzne dla subregionu EGO wskazują na duże wewnętrzne zróżnicowanie struktury wiekowej ludności oraz migracji. W 2018 roku subregion zamieszkały był przez 152 700 mieszkańców. Od 2012 roku odnotowano wzrost liczby ludności subregionu o 0,62%. Wskazuje to na stabilność populacji subregionu, co jest zjawiskiem korzystnym w skali województwa oraz kraju. Warto jednak zwrócić uwagę, że stabilność ta wynikała ze wzrostu liczby ludności dwóch gmin: Miasta Ełk oraz otaczającej je gminy wiejskiej Ełk. Największy ubytek nastąpił w wiejskich gminach północnej części subregionu.

Rysunek 10. Zmiany liczby ludności (2018/2012)

Jednostka terytorialna	2012	2018	% zmiana
Powiat ełcki	89285	91359	2,32
Miasto Ełk	59646	61928	3,83
Gmina Ełk	11071	11599	4,77
Kalinowo	7071	6774	-4,20
Prostki	7538	7292	-3,26
Stare Juchy	3959	3766	-4,87
Powiat olecki	34959	34433	-1,50
Kowale Oleckie	5333	5035	-5,59
Olecko	22213	22106	-0,48
Olecko - miasto	16556	16477	-0,48
Olecko - obszar wiejski	5657	5629	-0,49
Świątajno	3994	3927	-1,68
Wieliczki	3419	3365	-1,58
Powiat gołdapski	27514	26908	-2,20
Banie Mazurskie	3928	3731	-5,02
Dubieninki	3113	2952	-5,17
Gołdap	20473	20225	-1,21
Gołdap - miasto	13791	13735	-0,41
Gołdap - obszar wiejski	6682	6490	-2,87
EGO Kraina Bociana	151758	152700	0,62

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Rysunek 11 Ludność w wieku poprodukcyjnym w subregionie EGO Kraina Bociana w 2018 roku (oprac. na podst. GUS).

W skali kraju oraz województwa można zaobserwować dynamiczne zmiany struktury wiekowej mieszkańców. Podobne zjawiska, choć z mniejszą intensywnością, zachodziły w subregionie EGO. W latach 2012–2018 odnotowano wzrost odsetka osób w wieku poprodukcyjnym z 14,7 do 18,2%. Był on niższy od wartości notowanej dla województwa oraz kraju. Najwyższy odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym w subregionie EGO odnotowano w 2018 roku w gminach Banie Mazurskie, Dubieninki oraz w przestrzeni miejskiej Olecka.

W subregionie EGO Kraina Bociana odnotowano spadek odsetka ludności w wieku produkcyjnym z 64,9% do 62,3% w okresie od 2012 do 2018 roku. Podobne zjawiska widoczne były w skali kraju (spadek z 63,9% do 60,6%) oraz województwa (65,0% do 61,9%).

Dane średniorocznego salda migracji wskazują na istotne zróżnicowanie procesów społeczno-gospodarczych wewnątrz subregionu EGO. Największe miasto Ełk przyciągało nowych mieszkańców. W tej części subregionu widoczne były również dynamiczne zjawiska suburbanizacyjne (gmina Ełk). Napływ mieszkańców do największego miasta subregionu i jego otoczenia funkcjonalnego odbywał się poniekąd kosztem pozostałych przestrzeni subregionu EGO, a w szczególności obszarów wiejskich jego północnej części. Warto zauważyć, że migrowały przede wszystkim osoby w wieku produkcyjnym, tym samym zmniejszał się potencjał kapitału ludzkiego wybranych przestrzeni, głównie wiejskich. Korzystnie na tle kraju i województwa w subregionie EGO kształtował się przyrost naturalny. W okresie od 2012 do 2018 roku był on dodatni, z wyjątkiem powiatu oleckiego.

W okresie od 2012 do 2018 roku widoczny był zarówno w kraju, jak również w województwie i subregionie EGO wzrost liczby organizacji pozarządowych, mierzony we wskaźnikach organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców. Wzrost aktywności społecznej w formie inicjatyw pozarządowych wyniósł w subregionie 16%, w województwie był nieco wyższy i wyniósł 21%, a w skali kraju osiągnął 23%. Kolejne dane mówiące o potencjale aktywności społecznej dotyczyły frekwencji wyborczej. Była ona wyraźnie niższa w subregionie EGO (48,61%), porównując do średniej krajowej (61,74%), oraz niższa od średniej wojewódzkiej (53,61%). Najwyższą frekwencję w wyborach parlamentarnych z 2019 roku w subregionie odnotowano w ośrodkach miejskich.

W każdej z gmin subregionu EGO funkcjonowały odpowiednie struktury instytucji kultury (ośrodki/domy kultury), natomiast w ośrodkach miejskich działają instytucje kultury masowej. Wg danych GUS liczba osób biorąca udział średniorocznie w imprezach kulturalnych na obszarze subregionu EGO wynosiła w latach od 2013 do 2018 48,5 tys. osób. Najważniejszym ośrodkiem kulturalnym jest Ełk, w którym w prowadzona jest bogata działalność kulturalna i są organizowane imprezy rangi krajowej i międzynarodowej. Poza nim uczestników imprez przyciągały dwa pozostałe miasta, tj. Gołdap oraz Olecko. Warto zauważyć, że w przestrzeni wirtualnej (baza internetowa) brak jest zbiorczych informacji nt. imprez cyklicznych odbywających się w subregionie EGO. Poszczególne gminy informują na swoich stronach internetowych o głównych wydarzeniach, w tym imprezach odbywających się na swoim terenie. Brakuje jednak informacji o tych, które mają miejsce poza granicami administracyjnymi danej gminy, nie ma także aktualnego, wspólnego kalendarza imprez dla całego subregionu EGO.

Infrastruktura sportowa koncentruje się w ośrodkach miejskich, tj. Ełku, Gołdapi i Olecku. W tych miastach zlokalizowane są hale sportowo-widowiskowe i baseny. Stadion sportowy o liczbie miejsc powyżej 2 tys. usytuowany jest w Ełku. W Olecku i Ełku znajdują się ponadto stadiony lekkoatletyczne z certyfikatem PZLA⁷. Istotną rolę w krzewieniu aktywności fizycznej mieszkańców pełnią lokalne kluby sportowe. W 2018 roku działały łącznie 62 kluby sportowe, a ich liczba od 2012 roku zmniejszyła się o 5. Stwierdzono również spadek ilości osób ćwiczących w klubach. Był to trend odmienny od obserwowanego w skali kraju oraz w województwie warmińsko-mazurskim. Pomimo tego nadal na tle województwa warmińsko-mazurskiego subregion charakteryzował się wyższą wartością wskaźnika osób ćwiczących na 10 tys. mieszkańców. Obszary wiejskie charakteryzują się wyraźnie niższymi wskaźnikami uczestnictwa w sporcie oraz niższą dostępnością kadr prowadzących zajęcia sportowe.

Głównym ośrodkiem stacjonarnej opieki medycznej w subregionie EGO Kraina Bociana jest miasto Ełk, będące ośrodkiem wielospecjalistycznym oraz opieki pielęgniacyjnej i długoterminowej, zaliczanym

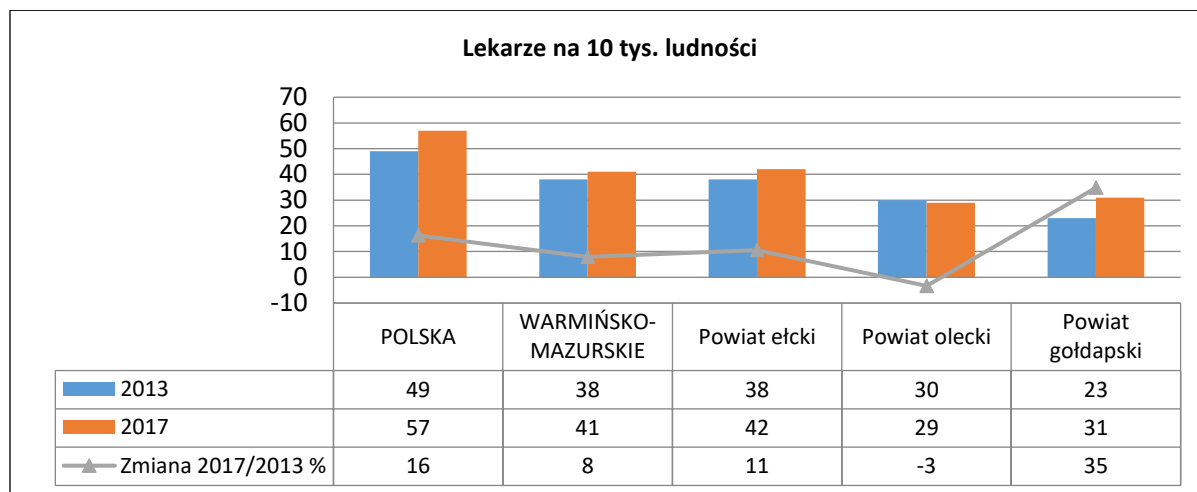
⁷ Za: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn, 2018.

w układzie regionalnym do ośrodków głównych III stopnia. Ważne znaczenie w skali województwa ma Gołdap, która jest ośrodkiem uzdrowiskowym. Gołdap to uzdrowisko borowinowo-klimatyczne, specjalizujące się w leczeniu schorzeń ortopedyczno-urazowych, dolnych dróg oddechowych, kobiecych oraz chorób kardiologicznych i neurologicznych. Ośrodkiem stacjonarnej opieki medycznej jest również Olecko, które jest w trakcie procedury ubiegania się o status uzdrowiska. Do obszarów o utrudnionym dostępie do placówek podstawowej opieki zdrowotnej zaliczono gminy wiejskie Kowale Oleckie, Świętajno, Stare Juchy oraz przestrzeń wiejską gminy Olecko.

Wśród personelu medycznego obserwuje się tzw. dziurę pokoleniową. W przyszłości może ona doprowadzić do pogłębiania problemów w służbie zdrowia. Wskazuje to jednoznacznie na potrzebę dalszego wspierania szkolnictwa o profilu medycznym. Wskaźnik lekarzy przypadających na 10 tys. mieszkańców w subregionie EGO Kraina Bociana był zróżnicowany terytorialnie. Największą wartość, równą średniej dla województwa warmińsko-mazurskiego, w 2017 roku osiągnął w powiecie ełckim (38). W powiecie oleckim (29) i gołdapskim (31) dostępność lekarzy była niższa, choć warto zwrócić uwagę, że od 2013 roku w powiecie gołdapskim odnotowano wzrost wartości tego wskaźnika o 35%. Wynika to ze wzrostu zainteresowania turystyką zdrowotną. Przewiduje się, że będzie ona jedną z prężnie rozwijających się dziedzin turystyki. Związane jest to ze starzeniem się społeczeństwa oraz dalszym upowszechnianiem postaw prozdrowotnych⁸.

Coraz większy udział ludności starszej kształtuje aktualne i pozwala określić przyszłe potrzeby w służbie zdrowia. Obecnie brakuje lekarzy specjalistów, poradni i oddziału szpitalnego z dziedziny geriatrici. Odczuwany jest brak holistycznego podejścia do problemów zdrowotnych osób starszych.

Rysunek 12. Lekarze na 10 tys. ludności w kraju, województwie oraz powiatach subregionu EGO Kraina Bociana w 2013 i 2017 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Ełk w skali województwa, a także subregionu EGO jest znaczącym ośrodkiem edukacji ponadpodstawowej. Istotną rolę w kształceniu zawodowym pełni Olecko. Więcej młodych osób w EGO wybierało edukację w technikach niż liceach. Niekorzystne zjawiska demograficzne wpłynęły na spadek liczby uczniów szkół średnich. Strategiczne dokumenty rozwoju województwa uznają za ważne podniesienie jakości kształcenia zawodowego oraz zwiększenie udziału osób kształcących się

⁸ Za: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn, 2018.

w szkołach zawodowych. Zauważono również, że jest to plan wymagający zmian systemu edukacji oraz ścisłego współdziałania szkół z przedsiębiorstwami.

Zdawalność egzaminu maturalnego w subregionie EGO była zróżnicowana w zależności od typu szkoły oraz jej lokalizacji. Najwyższą zdawalnością matur (92%), powyżej średniej wojewódzkiej, pochwalić się mogły licea w powiecie ełckim. Wyższą od średniej wojewódzkiej zdawalność w liceach odnotowano również w powiecie oleckim (86%). Wyraźnie niższy od średnich dla liceów był poziom zdawalności matur w technikach.

Edukacja na poziomie wyższym w subregionie EGO realizowana jest w Ełku. Studenci mają tam do wyboru 4 uczelnie wyższe (w tym Wyższe Seminarium Duchowne). Łącznie na ełckich uczelniach naukę podejmuje około 850 studentów⁹. Prognozy w ujęciu regionalnym wskazują, że w kolejnych latach pogłębiający się niż demograficzny będzie powodował spadek liczby studiujących, co w konsekwencji wpłynie także na działalność uczelni wyższych, szczególnie małych¹⁰.

W związku z reformą szkolnictwa w subregionie EGO istotnie zwiększyła się liczba uczniów szkół podstawowych. Dla poszczególnych samorządów było to istotne wyzwanie, związane z dostosowaniem infrastruktury oraz struktury organizacyjnej kształcenia. W wybranych gminach wpływ na sposób organizacji kształcenia miały również zjawiska demograficzne, zarówno te związane z napływem nowych mieszkańców, jak i ich ubytkiem. Wyniki egzaminu ośmioklasisty w 2018 roku zasadniczo nie odbiegały od średniej dla województwa warmińsko-mazurskiego. Sumarycznie najwyższe wyniki odnotowano w powiecie ełckim, przede wszystkim z egzaminu z języka angielskiego.

Tabela 4. Uczniowie szkół podstawowych w subregionie EGO Kraina Bociana w 2012 i 2018 roku Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

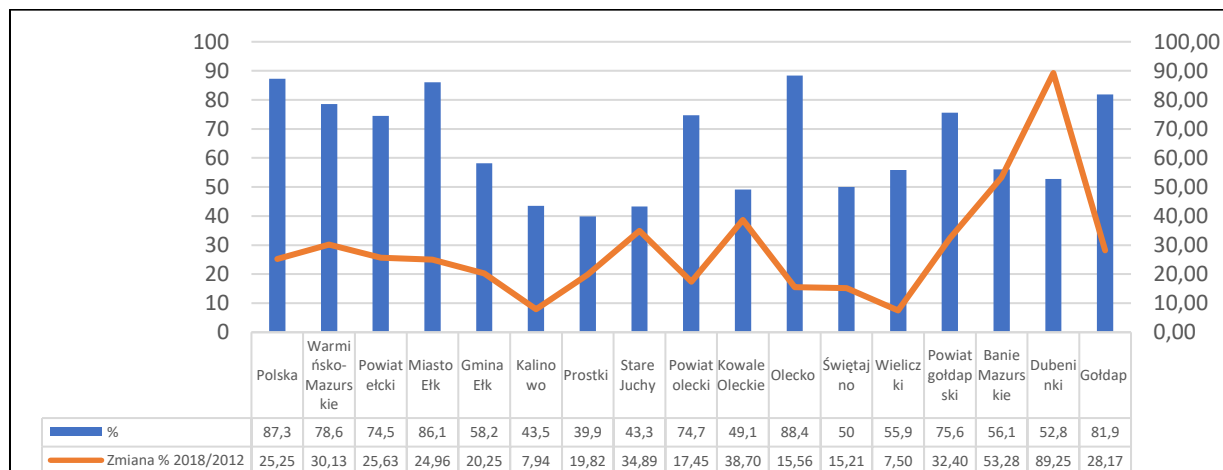
Jednostka terytorialna	Zmiana liczby uczniów pomiędzy 2012 a 2018 r. (%)	Zmiana liczby uczniów na oddział pomiędzy 2012 a 2018 r.(%)
Powiat ełcki	38,05	0,0
Ełk	51,40	-4,6
Gmina Ełk	14,40	-20,4
Kalinowo	8,80	-6,9
Prostki	17,38	0,0
Stare Juchy	-0,51	0,0
Powiat olecki	26,26	-12,5
Kowale Oleckie	9,48	-7,1
Olecko	32,72	-17,1
Olecko - miasto	35,94	-21,8
Olecko - obszar wiejski	18,46	-22,0
Świątajno	20,32	-7,9
Wieliczki	17,48	22,4
Powiat gołdapski	31,69	-19,9
Banie Mazurskie	25,93	-28,5
Dubeninki	1,03	-28,8
Gołdap	37,30	-20,5
Gołdap - miasto	45,71	-17,6
Gołdap - obszar wiejski	7,86	-49,2

⁹ Za: <http://www.elk.pl/>, dostęp 10.02.2020.

¹⁰ Za: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn, 2018.

W subregionie EGO odnotowano zauważalny wzrost odsetka dzieci w wieku 3–5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym. Nadal jednak w wybranych wiejskich gminach subregionu wskaźnik objęcia dzieci wychowaniem przedszkolnym był na niskim poziomie, w gminach Prostki, Kalinowo, Stare Juchy i Świątajno nie przekraczając 50%. Poziom zbliżony do średniej krajowej odnotowano jedynie w przestrzeniach miejskich EGO.

Rysunek 13. Odsetek dzieci w wieku 3–5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w subregionie EGO Kraina Bociana

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Województwo warmińsko-mazurskie należy do regionów o nasilonych problemach społecznych, czego potwierdzeniem była wartość wskaźnika liczby gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców¹¹. W subregionie EGO w ujęciu powiatowym najwyższą wartość tego wskaźnika odnotowano w powiecie oleckim (462). Wyraźnie niższe wartości stwierdzono w powiecie etckim (388) oraz gołdapskim (359). Należy zauważyć, że w okresie od 2012 do 2018 roku występuje trend spadkowy liczby gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej. Wyjątkiem jest Gmina Kowale Oleckie była jedyną gminą w subregionie, w której nastąpił wzrost.

Jak już wspomniano, główne przyczyny przyznania pomocy społecznej związane były z aktywnością ekonomiczną ludności. Warto podkreślić, iż w okresie od 2012 do 2018 roku odnotowano imponujący, ponad 50-procentowy spadek ilości osób bezrobotnych, w tym osób długotrwale bezrobotnych. Wg danych GUS na koniec 2018 roku w subregionie było ponad 3,5 tys. osób długotrwale bezrobotnych. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców oznacza to wartość wyższą od średniej dla województwa warmińsko-mazurskiego oraz kraju. Największe natężenie zjawiska długotrwałego bezrobocia odnotowano w gminach Kowale Oleckie (40,1) oraz Etk (38,6).

Warto zwrócić również uwagę na problemy społeczne, które mogą być generowane przez niekorzystne zjawiska demograficzne. Starzenie się społeczności subregionu wpływało na wzrost problemów wynikających ze stanu zdrowia (niepełnosprawność, ciężka i długotrwała choroba). Migracje członków rodzin generowały problemy związane z samotnością, zapewnieniem opieki, w szczególności starszym członkom rodzin. Potwierdzają to dane dotyczące przyczyn przyznawania pomocy społecznej. W odniesieniu do takich przyczyn jak ubóstwo i bezrobocie, w okresie od 2014 do 2018 roku odnotowano duży spadek przyznanych świadczeń, co skorelowane było z poprawą na rynku pracy.

¹¹ Za: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn, 2018.

W przypadku długotrwałej lub ciężkiej choroby oraz niepełnosprawności w tym samym okresie odnotowano wyraźnie niższe spadki ilości świadczeń pomocy społecznej.

Zasoby mieszkaniowe subregionu EGO tworzyło w 2018 roku 17 452 budynków. Od 2012 roku odnotowano wzrost ich ilości o 5,34%. Była to dynamika słabsza od notowanej w skali województwa warmińsko-mazurskiego (5,92%) oraz kraju (6,26%). Najwyższy przyrost budynków mieszkalnych nastąpił w gminie wiejskiej Ełk, a najniższy w gminach charakteryzujących się ubytkiem liczby mieszkańców lub dużym natężeniem skali pomocy społecznej. Narodowy Program Mieszkaniowy zakłada osiągnięcie do 2030 r. wyniku 435 mieszkań w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. W 2018 roku w subregionie EGO wskaźnik ten wykazywał wartość zbliżoną do średniej krajowej jedynie w Ełku (379,3) oraz Olecku (382,4). W przypadku większości gmin subregionu EGO można mówić o niskiej dostępności do zasobów mieszkaniowych. Warto zwrócić również uwagę na wewnętrzne zróżnicowane dostępności mieszkań w subregionie. Napływ nowych mieszkańców do Ełku wpływał na popyt i podaż mieszkań. Z drugiej strony można było zaobserwować trend związany z zamieszkaniem na obszarach wiejskich, widoczny bardzo wyraźnie na przykładzie gminy wiejskiej Ełk oraz w mniejszym stopniu na obszarach podmiejskich Gołdapi i Olecka.

Rozwój budownictwa mieszkaniowego, zarówno wielorodzinnego, jak i jednorodzinnego, wpływał na poprawę standardu mieszkaniowego. W subregionie EGO zwiększała się powierzchnia użytkowa mieszkań przypadająca na mieszkańca. Poprawiał się jednocześnie standard wyposażenia mieszkań oraz statystyki w tym zakresie. Przeciętny stopień wyposażenia mieszkań w instalacje sieciowe był wyższy na obszarach miejskich. Na obszarach wiejskich w 2018 roku nadal około 20% mieszkań nie posiadało łazienki oraz centralnego ogrzewania.

Subregion EGO charakteryzowały zróżnicowane wartości wskaźników przestępczości w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. Najwyższe wartości ogółem odnotowano w powiecie ełckim. Im dalej na północ subregionu, tym bardziej spadały wskaźniki przestępczości. Warto zwrócić uwagę na wysoką wartość wskaźnika przestępstw drogowych oraz przeciw bezpieczeństwu w powiecie oleckim na tle kraju i województwa.

Tabela 5. Przestępstwa stwierdzone przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych na 10 tys. mieszkańców w 2018 roku

Jednostka terytorialna	ogółem	kryminalne	gospodarcze	drogowe	p. zdrowiu i życiu	p. mieniu	p. bezpieczeństwu
Polska	200	128	47	17	5	91	19
Województwo	176	116	31	22	5	80	23
Powiat ełcki	184	135	22	22	7	71	23
Powiat olecki	153	91	20	35	6	51	35
Powiat gołdapski	124	81	17	22	5	35	23

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

2.1.3 Uwarunkowania gospodarczo-ekonomiczne

Do obszarów o wysokiej aktywności gospodarczej w subregionie EGO należy zaliczyć miasto Ełk i otaczającą je gminę wiejską Ełk oraz gminę Olecko. Wg Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego Ełk zaliczany jest do ośrodków gospodarczych o znaczeniu regionalnym II stopnia, natomiast Gołdap i Olecko do ośrodków lokalnych I stopnia:

- Ełk to ośrodek gospodarczy o wysokim nasyceniu podmiotami gospodarczymi przemysłu: spożywczego, drzewnego, maszynowego, w którym zlokalizowana jest SSE, Park Naukowo-Technologiczny. Miasto jest też ośrodkiem obsługi ruchu turystycznego o znaczeniu regionalnym;
- Gołdap i Olecko to ośrodki lokalne I stopnia, wyróżniające się nasyceniem podmiotami gospodarczymi, położone przy głównych ciągach komunikacyjnych, na terenie których funkcjonuje SSE. Do obszarów aktywności gospodarczej zaliczyć należy tereny również wiejskie gminy Ełk, Olecko, położone wzdłuż głównych korytarzy komunikacyjnych.

Województwo, w tym subregion EGO, głównie ze względu na niekorzystne od lat procesy społeczno-gospodarcze, niską intensywność urbanizacji i uprzemysłowienia oraz słabą dostępność transportową, znajduje się w grupie województw o niskiej atrakcyjności inwestycyjnej. Szansą na wzmocnienie atrakcyjności inwestycyjnej regionu jest rozwój w oparciu o unikatowe zasoby oraz przyciąganie inwestorów mogących efektywnie je wykorzystać. W tym kontekście należy pozytywnie postrzegać zmiany w dostępności komunikacyjnej, które zachodzić będą w perspektywie najbliższych lat. Przez przestrzeń powiatu ełckiego przebiegać będzie droga S61 („Via Baltica”), czyli część europejskiej trasy E67 łączącej Europę Środkową z Finlandią. Przez powiat ełcki i olecki przebiegać będzie też projektowana linia kolejowa „Rail Baltica”, będąca elementem transeuropejskiego korytarza transportowego, łącząca Warszawę, Kowno, Rygę, Tallinn i Helsinki. W tym układzie Ełk stanie się istotnym miejscem na mapie komunikacyjnej kraju, w którym krzyżują się i zbiegają się ważne szlaki komunikacyjne północno-wschodniej Polski oraz kluczowe połączenia komunikacyjne w wymiarze subregionalnym, tj. droga krajowa nr 65 (główna droga subregionu EGO) oraz linia kolejowa 041 Ełk–Gołdap–Olecko (linia niezelektryfikowana, na odcinku Olecko – Gołdap wyłączona z eksploatacji). Niebagatelne znaczenie dla aktywności gospodarczej ma również przebieg drogi krajowej S16, stanowiącej główną oś komunikacyjną województwa warmińsko-mazurskiego w układzie wschód–zachód. Dla środkowej i północnej części subregionu EGO Kraina Bociana istotnymi połączeniami są drogi wojewódzkie nr 651, 652, 653, 655, 656. W Gołdapi zlokalizowane jest drogowe przejście graniczne z Obwodem Kaliningradzkim.

Najważniejszą instytucją otoczenia biznesu (IOB) zlokalizowaną w subregionie EGO jest Park Naukowo-Technologiczny w Ełku. Oprócz dostępnych terenów inwestycyjnych dysponuje zapleczem badawczym, konferencyjnym i szkoleniowym. W Parku funkcjonuje inkubator przedsiębiorczości, oferując innowacyjnym firmom wsparcie w osiągnięciu dojrzałości i zdolności do samodzielnego funkcjonowania na rynku, w tym zarówno wsparcie doradcze, jak też infrastrukturalne. Kolejną istotną IOB jest Fundacja Wspierania Przedsiębiorczości Regionalnej z siedzibą w Gołdapi, która wspiera finansowo nowe i istniejące firmy, prowadzi usługi konsultacyjno-prawno-ekonomiczne oraz zajmuje się promocją przedsiębiorczości.

W okresie od 2012 do 2018 w subregionie EGO odnotowano wzrost wskaźnika pomiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców o 5%. Była to dynamika dwukrotnie niższa od notowanej w skali kraju (10%) oraz niższa od dynamiki w skali województwa warmińsko-mazurskiego (8%). Miejscem koncentracji potencjału gospodarczego i przedsiębiorczości były miasta subregionu wraz z ich otoczeniem funkcjonalnym. Najniższe wartości wskaźnika nasycenia podmiotami w REGON odnotowano w południowej części subregionu, w gminach o dominującej funkcji rolniczej. Warto odnotować, że największy przyrost podmiotów w REGON w analizowanym okresie od 2012 do 2018 roku nastąpił w gminie wiejskiej Ełk, co skorelowane było ze wzrostem liczby mieszkańców tej gminy. Oznacza to, że wraz z migracją mieszkańców migrowały podmioty i osoby prowadzące działalność gospodarczą.

Tabela 6. Podmioty w REGON na 10 tys. mieszkańców w subregionie EGO Kraina Bociana w 2012 i 2018 roku

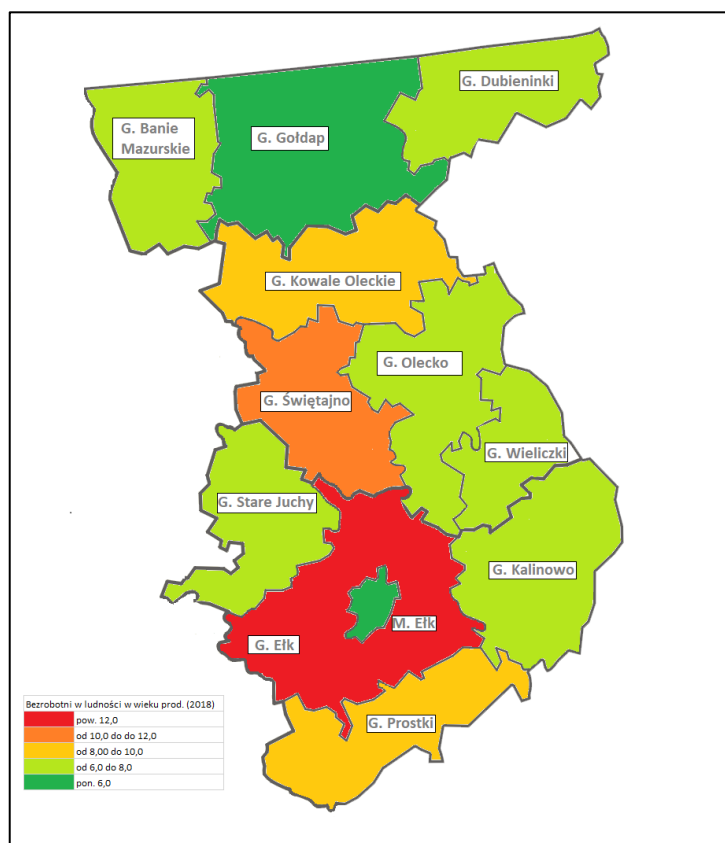
Jednostka	2012	2018	zmiana %
POLSKA	1 032	1 136	10
W-MAZURSKIE	827	890	8
Powiat ełcki	729	785	8
Miasto Ełk	850	872	3
Gmina Ełk	628	827	32
Kalinowo	365	410	12
Prostki	425	453	7
Stare Juchy	414	536	29
Powiat olecki	870	896	3
Kowale Oleckie	497	566	14
Olecko	1 071	1 077	1
Olecko - miasto	1 191	1 160	-3
Olecko - obszar	721	833	16
Świątajno	591	626	6
Wieliczki	468	514	10
Powiat	791	814	3
Banie Mazurskie	608	659	8
Dubeninki	450	528	17
Gołdap	877	885	1
Gołdap - miasto	1 022	1 026	0
Gołdap - obszar	578	586	1
EGO Kraina	773	815	5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Miasta subregionu EGO były miejscem najwyższej aktywności ekonomicznej mieszkańców, co widoczne było w rozkładzie wskaźnika osób pracujących na 1000 mieszkańców. Ogółem w subregionie EGO Kraina Bociana odnotowano wzrost aktywności ekonomicznej mieszkańców o 14%, co było wartością zbliżoną do średniej krajowej (13%) i wyższą od średniej dla województwa warmińsko-mazurskiego (9%).

W subregionie EGO pomiędzy 2012 a 2018 rokiem, podobnie jak w przestrzeni kraju i województwa, odnotowano bardzo duży spadek bezrobocia. W tym okresie udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym zmniejszył się z 14,4% do 6,8%. Najniższe bezrobocie na koniec 2018 roku odnotowano w Ełku (5,7%), gminie Gołdap (5,2%) i Olecko (6,5%). Wysokie bezrobocie, pomimo zauważalnego spadku, było w gminie Ełk (12,1%), Świątajno (10,3%) oraz Kowale Oleckie (9,8%).

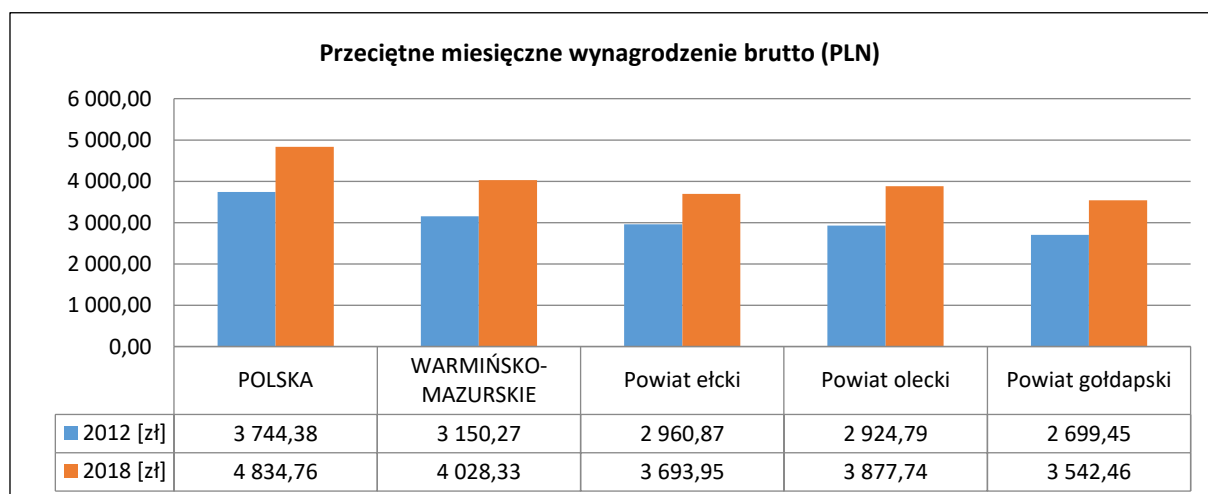
Rysunek 14. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym w subregionie EGO Kraina Bociana w 2012 i 2018 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Korzystna sytuacja gospodarcza w kraju wpłynęła pozytywnie na sytuację ekonomiczną mieszkańców subregionu. Pomimo umiarkowanego wzrostu ilości podmiotów gospodarczych zauważalny był wzrost zatrudnienia w całym subregionie. Wraz ze wzrostem aktywności ekonomicznej mieszkańców systematycznie rosły wynagrodzenia. Były jednak one niższe od średniej dla regionu i kraju.

Rysunek 15. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiatach subregionu EGO Kraina Bociana w 2012 i 2018 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W ujęciu regionalnym (wojewódzkim) gospodarkę turystyczną postrzega się, dzięki istniejącym uwarunkowaniom i potencjałom, jako jedną z przyszłych wiodących dziedzin gospodarki. Zauważa się

jednocześnie, że w porównaniu do innych turystycznych regionów kraju województwo warmińsko-mazurskie ciągle nie jest wystarczająco silne i konkurencyjne¹². Uwarunkowania rozwoju turystyki, charakterystyczne dla województwa warmińsko-mazurskiego, występują praktycznie w pełni na obszarze EGO. Potencjał kreowania funkcji turystycznej w subregionie wynika przede wszystkim z uwarunkowań przyrodniczo-krajobrazowych (jeziora, ukształtowanie terenu, duże kompleksy leśne, obszary chronione), kulturowych (m.in. wiodące imprezy), funkcji uzdrowskiej (Gołdap), a także w oparciu o potencjał turystyki biznesowej (Ełk, Olecko, ze względu na atrakcyjność inwestycyjną). Jednocześnie wschodnia część województwa warmińsko-mazurskiego przegrywa w konkurencji o turystów. Dane dotyczące ilości noclegów świadczą o umiarkowanym lub słabym potencjale konsumowania oferty noclegowej subregionu. Jest on wykorzystywany zdecydowanie lepiej na obszarze powiatu gołdapskiego, ze względu na funkcję uzdrowską Gołdapi, oraz wyraźnie słabiej w powiatach ełckim i oleckim.

W subregionie EGO istotną funkcję gospodarczą pełni rolnictwo. Najlepsze warunki ma południowa część subregionu, w szczególności obszar gminy Kalinowo, gdzie wskaźnik rolniczej przestrzeni produkcyjnej jest najwyższy (wartości rzędu 60–64,9). Im dalej na północ, tym warunki dla rolnictwa stają się mniej korzystne. Gminy powiatu gołdapskiego oraz gminy Kowale Oleckie i Świętajno notują niższe wartości wskaźnika rolniczej przestrzeni produkcyjnej (wartości rzędu 55–59,9). Teren subregionu charakteryzuje zróżnicowana rzeźba terenu (tzw. Mazury Garbate), która stanowi przeszkodę w prawidłowym gospodarowaniu. Zmiany, jakie zaszły na polskiej wsi, wpłynęły na wzrost konkurencyjności rolnictwa, jednak nadal jest to niewystarczające. Rolnictwo, jako jedna z wiodących gałęzi gospodarki regionu, wymaga tworzenia korzystnych warunków do jego rozwoju oraz wzmocnienia znaczenia, co przełożyłoby się na zwiększenie udziału rolnictwa w strukturze ekonomicznej¹³.

¹² Na podstawie: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn, 2018.

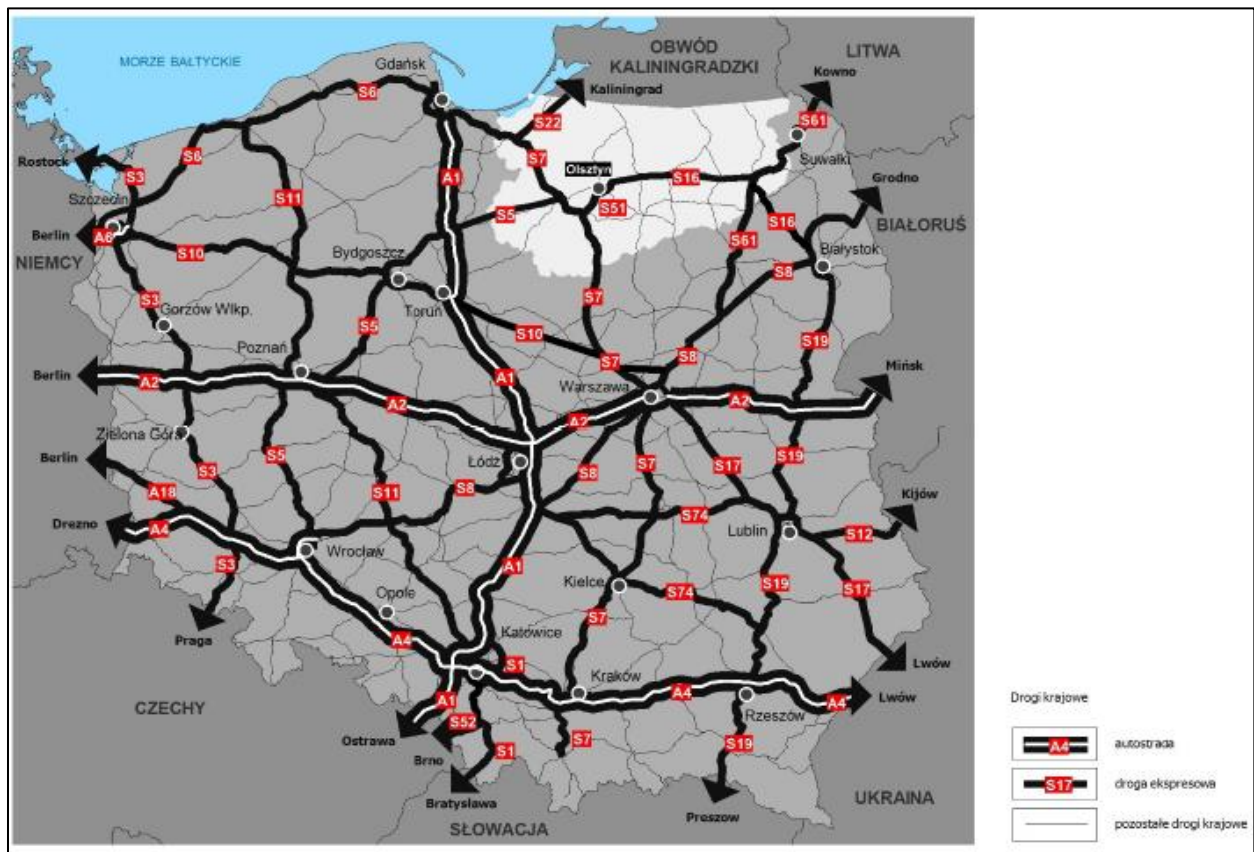
¹³ Za: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn, 2018.

2.2. Uwarunkowania zewnętrzne rozwoju Subregionu EGO Kraina Bociana

2.2.1 Uwarunkowania rozwoju wynikające z położenia w przestrzeni kraju i województwa

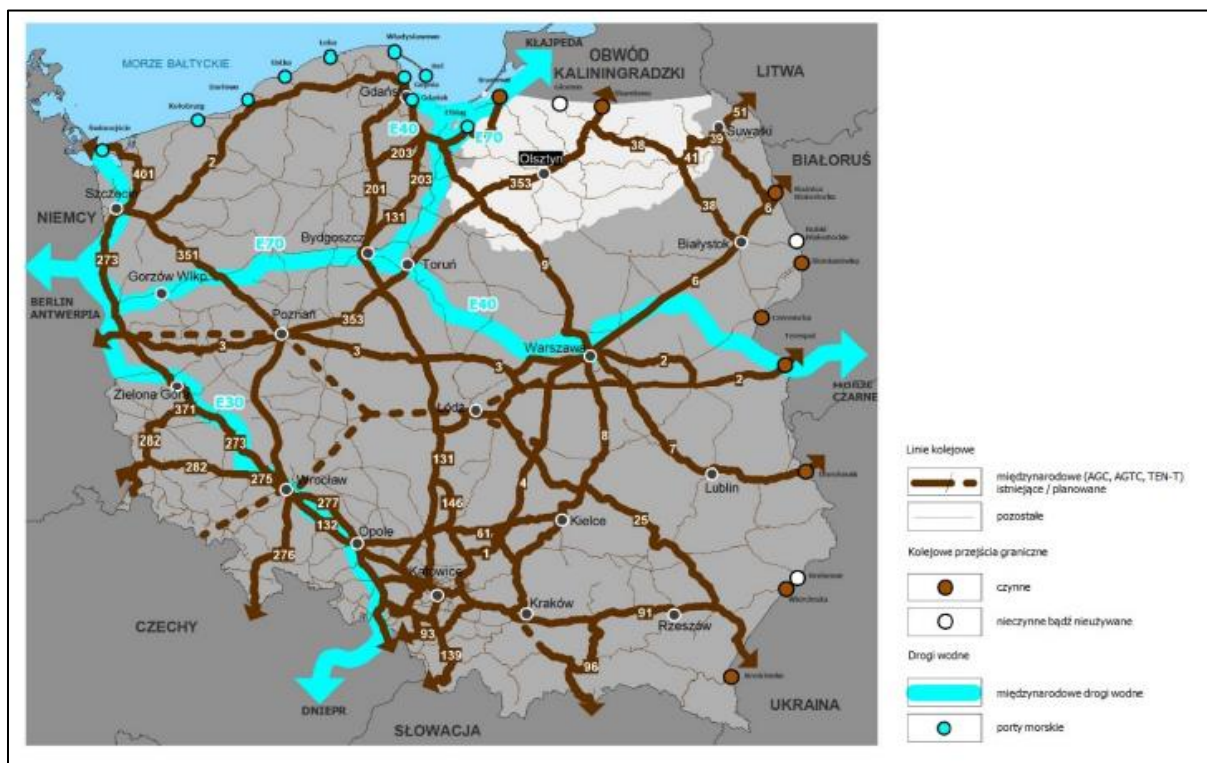
Subregion EGO położony jest w środkowej części Europy, w północno-wschodniej części Polski oraz województwa warmińsko-mazurskiego. Sąsiaduje z Obwodem Kaliningradzkim, województwem podlaskim oraz subregionem Krainy Wielkich Jezior Mazurskich. Położony jest w obrębie tzw. Zielonych Płuc Europy. Należy do obszarów o najgorszej dostępności komunikacyjnej w kraju, wynikającej ze słabo rozbudowanego systemu komunikacji drogowej i kolejowej oraz niskiej jakości jego elementów. Najważniejsze powiązania komunikacyjne to drogi krajowe nr 16 i 65 (krzyżujące się w Etku), a docelowo drogi ekspresowe S16 oraz S61 („Via Baltica”) i linia kolejowa E75 („Rail Baltica”).

Rysunek 16. Docelowa sieć autostrad i dróg ekspresowych – źródło: PZPW

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn, 2018.

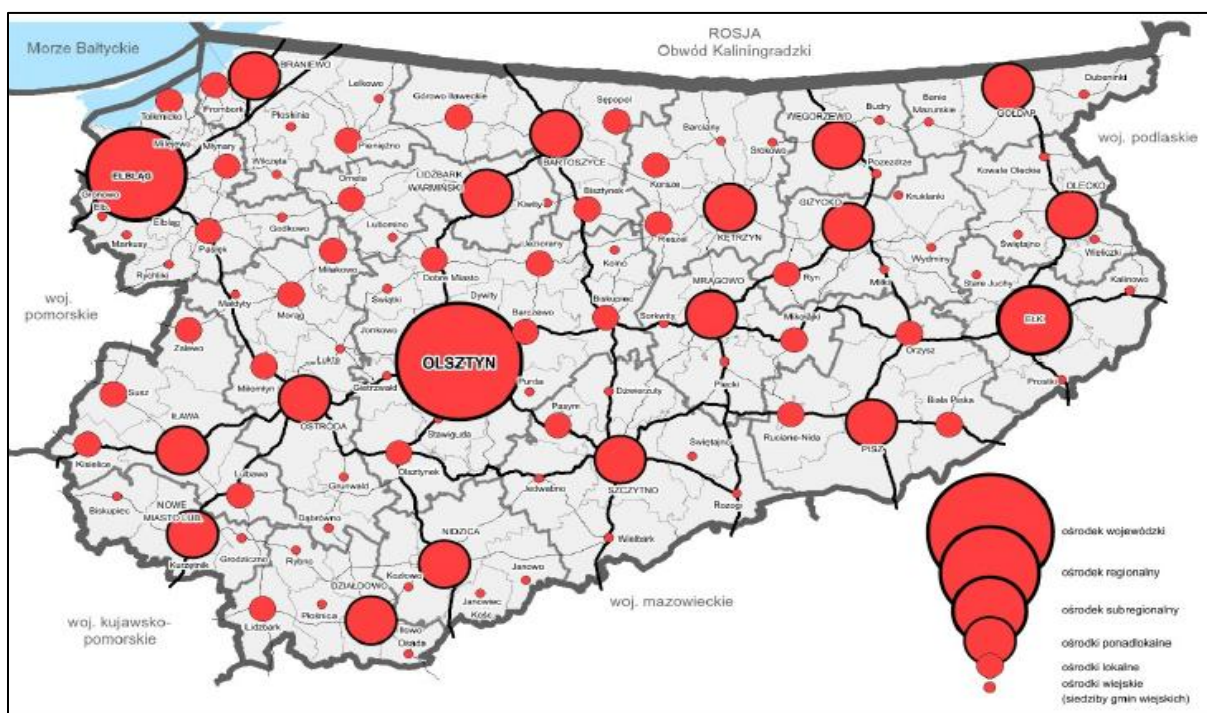
Rysunek 17. Docelowa sieć międzynarodowych linii kolejowych i dróg wodnych – źródło: PZPW

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn, 2018.

W hierarchii osadniczej województwa najważniejszym miastem jest Ełk, ośrodek subregionalny. Strukturę osadniczą wzmacniają ośrodki ponadlokalne Gołdap i Olecko.

Rysunek 18. Struktura sieci osadniczej województwa warmińsko-mazurskiego

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn, 2018.

Terytorialny wymiar realizacji polityk rozwoju regionalnego, w szczególności Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskie 2030 (SRWM 2030), przejawia się poprzez ukierunkowanie wsparcia na obszary strategicznej interwencji (OSI). Logika rozwoju regionalnego w wymiarze terytorialnym zakłada kierowanie wsparcia na obszary szczególnie tego wymagające, charakteryzujące się zdiagnozowanymi deficytami, ze szczególnym uwzględnieniem ich potencjałów i zasobów. Zgodnie z zasadami przyjętymi w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 są to miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze oraz obszary tzw. trwałej marginalizacji. Priorytetowo ma być traktowana także Polska Wschodnia (obok Śląska). Ponadto na poziomie regionalnym samorząd województwa może – zgodnie ze swoją najlepszą wiedzą i potrzebami – wyznaczać swoje obszary strategicznej interwencji, takie jak subregiony, miejskie obszary funkcjonalne, obszary przygraniczne, poprzemysłowe, zdegradowane czy tzw. wewnętrzne peryferia¹⁴.

W wyniku integracji ww. podejścia do wyznaczania OSI w województwie warmińsko-mazurskim wskazano następujące obszary wsparcia:

- OSI Tygrys Warmińsko-Mazurski,
- OSI MOF Olsztyna,
- OSI MOF Elbląga
- OSI MOF Ełku,
- OSI Wielkie Jeziora Mazurskie,
- OSI OF Niebieski Wschód,
- OSI CITTASLOW,
- OSI OF EGO,
- OSI Miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze,
- OSI Obszary marginalizacji.

Powyższe oznacza, że subregion EGO potraktowany został w SRWM 2030 jako przestrzeń wymagająca w polityce rozwoju zintegrowanego podejścia (wsparcia), realizowanego w szczególności w oparciu o jego potencjały i zasoby. Wsparcie to realizowane będzie zgodnie z zasadami prowadzenia polityki rozwoju regionalnego, określonymi w KSRR 2030.

¹⁴ Źródło: Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.

2.2.2 Trendy i zjawiska o wymiarze globalnym, europejskim i krajowym mające wpływ na rozwój subregionu EGO Kraina Bociana

W odpowiedzi na wyzwania rozwoju społeczno-gospodarczego krajów Unii Europejskiej oraz globalne trendy i zjawiska, instytucje Unii Europejskiej sformułowały główne cele polityczne, które z kolei przekładane są na konkretne strategie i inicjatywy. Mają one kluczowe znaczenie dla poszczególnych regionów Unii Europejskiej, m.in. ze względu na wielkość i priorytety wsparcia.

Priorytetami Komisji Europejskiej są:

- Europejski Zielony Ład,
- Europa na miarę ery cyfrowej,
- Silniejsza pozycja Europy w świecie,
- Gospodarka, która służy ludziom,
- Promowanie naszego europejskiego stylu życia,
- Nowy impuls dla demokracji europejskiej.

Poniżej przedstawiono przegląd priorytetów politycznych Unii Europejskiej, które w dużym stopniu kształtować będą zakres i wielkość wsparcia, jakie poszczególne regiony, przedsiębiorcy, rolnicy, instytucje, organizacje, mieszkańcy itd. mogą oczekiwać z poziomu unijnego w nadchodzącej dekadzie.

Tabela 7. Priorytety Komisji Europejskiej (źródło: <https://ec.europa.eu/>, dostęp 13.02.2020).

Priorytety Komisji Europejskiej	Cele	Obszary polityki
Europejski Zielony Ład	<p>Poprawa dobrostanu obywateli. Przekształcenie Europy w kontynent neutralny dla klimatu oraz ochrona środowiska naturalnego z korzyścią dla ludzi, gospodarki i planety:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Osiągnięcie neutralności klimatycznej do 2050 roku, • Ochrona życia ludzkiego, zwierząt i roślin poprzez ograniczenie zanieczyszczeń, • Wspieranie przedsiębiorstw na drodze do światowego przywództwa w dziedzinie czystych produktów i technologii, • Zapewnienie tego, aby transformacja odbywała się w sposób sprawiedliwy i włączający. 	<ul style="list-style-type: none"> • Czysta energia – szansa dla alternatywnych, ekologicznych źródeł energii, • Zrównoważony przemysł – szansa na bardziej zrównoważone i przyjazne środowisku cykle produkcyjne, • Budowa i renowacja – sektor budowlany musi stać się bardziej ekologiczny, • Zrównoważona mobilność – promowanie bardziej zrównoważonych środków transportu, • Od pola do stołu – sposób na bardziej zrównoważony łańcuch żywnościowy, • Eliminowanie zanieczyszczeń – środki mające na celu szybkie i skuteczne ograniczenie zanieczyszczeń.
Europa na miarę ery cyfrowej	Zapewnienie ludziom dostępu do technologii najnowszej generacji.	<ul style="list-style-type: none"> • Ochrona danych, • Lepszy dostęp konsumentów i przedsiębiorców do towarów sprzedawanych przez internet, • Środowisko, w którym sieci i usługi cyfrowe mogą się rozwijać, • Cyfrowość jako siła napędowa wzrostu.

Priorytety Komisji Europejskiej	Cele	Obszary polityki
Silniejsza pozycja Europy w świecie	<p>Wzmocnienie roli Unii Europejskiej jako odpowiedzialnego globalnego lidera:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Silna, otwarta i sprawiedliwa polityka handlowa, • Zapewnienie najwyższych standardów w zakresie ochrony klimatu, środowiska i warunków pracy, • Ścisła współpraca z krajami sąsiadującymi i partnerami, • Skoordynowane podejście do działań zewnętrznych – od pomocy rozwojowej po wspólną politykę zagraniczną i z zakresu bezpieczeństwa. 	<ul style="list-style-type: none"> • Polityka zagraniczna, • Europejska polityka sąsiedztwa, • Współpraca międzynarodowa i rozwój, • Polityka handlowa, • Bezpieczeństwo i obrona, • Rozszerzenie Unii Europejskiej.
Gospodarka, która służy ludziom	<p>Sprawiedliwość społeczna i dobrobyt.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Społeczna gospodarka rynkowa Unii Europejskiej, która umożliwia rozwój gospodarczy i zmniejszenie ubóstwa i nierówności, • Wzmocnienie małych i średnich przedsiębiorstw, które stanowią trzon gospodarki UE, • Dokończenie tworzenia unii rynków kapitałowych i pogłębienie unii gospodarczej i walutowej. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pogłębiona i bardziej sprawiedliwa unia gospodarcza i walutowa, • Rynek wewnętrzny lepiej rozwinięty i sprawiedliwy, • Zatrudnianie, wzrost gospodarczy i inwestycje – pobudzanie inwestycji i tworzenie miejsc pracy, • Europejski semestr – ocena zgodności z unijnymi przepisami dot. gospodarki, • Pobudzanie wzrostu zatrudnienia – wsparcie europejskich przedsiębiorców i konsumentów w korzystaniu z zasobów w sposób bardziej zrównoważony.
Promowanie naszego europejskiego stylu życia	<p>Praworządność jest kluczowym elementem wizji Unii opartej na równości, tolerancji i sprawiedliwości społecznej:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kompleksowy europejski mechanizm praworządności, który ma przedstawiać obiektywne sprawozdanie na temat aktualnej sytuacji w zakresie praworządności w całej Unii, • Silne granice, modernizacja systemu azyłowego UE oraz współpraca z krajami partnerskimi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Unia bezpieczeństwa, • Współpraca sądowa, • Prawa podstawowe, • Ochrona konsumentów, • Migracja.
Nowy impuls dla demokracji europejskiej	<p>Pielęgnowanie, ochrona i wzmacnianie naszej demokracji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • większa rola mieszkańców Unii w procesie decyzyjnym i aktywniejszy udział w określaniu priorytetów UE, • wspólne podejście i wspólne normy w celu rozwiązania takich problemów jak dezinformacja czy „mowa nienawiści” w internecie, • Partnerstwo Komisji Europejskiej z Parlamentem Europejskim. 	<ul style="list-style-type: none"> • Przyszłość Europy – dążenie do bardziej zjednoczonej, silniejszej i bardziej demokratycznej Europy, • Lepsze stanowienie prawa – opracowanie strategii politycznych i przepisów prawnych UE.

W wymiarze krajowym główne zasady polityki rozwoju regionalnego określone zostały w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030. Będą one mieć kluczowe znaczenie przy realizacji strategii regionalnych, a także wydatkowaniu środków przeznaczonych na wsparcie, m.in. ze źródeł unijnych oraz krajowych.

Tabela 8. Wyzwania polityki rozwoju regionalnego

Zasada	Treść
1. Subsydiarność	<p>Każde działanie poszczególnych polityk rozwojowych, w tym zwłaszcza polityki regionalnej, jest zaprogramowane i realizowane na możliwie najniższym, ale jednocześnie efektywnym dla danego zagadnienia, poziomie administracyjnym.</p> <p>Strategia rozwoju ponadlokalnego, np. subregionu EGO Kraina Bociana, stanowi tu przykład określania celów i priorytetyzacji działań rozwojowych na możliwie najniższym poziomie samorządu terytorialnego.</p>
2. Zintegrowane podejście terytorialne	<p>Polega na dopasowaniu interwencji do specyfiki danego obszaru, tak aby precyzyjnie odpowiadała ona na różnorodne potrzeby rozwojowe tego terytorium. Oznacza to potrzebę uwzględnienia kontekstu terytorialnego na etapie programowania, realizacji i monitorowania interwencji oraz lepszej koordynacji działań i dostępnych środków finansowych. Podejście to zakłada również konieczność zaprogramowania instrumentów łączących działania o charakterze twardym oraz miękkim.</p>
3. Partnerstwo i współpraca	<p>Budowanie kultury partnerstwa i współpracy ukierunkowanej na świadome i ustrukturyzowane współdziałanie ludzi, instytucji i organizacji oraz lepszą koordynację prowadzonych przez nich działań na rzecz rozwoju.</p> <p>Partnerstwo i współpraca opierają się na partycypacji, rozumianej jako realny udział obywateli w podejmowaniu decyzji dotyczących regionu, na każdym etapie. Zasada ta rozumiana jest jako współdziałanie, współdecydowanie i współodpowiedzialność podmiotów w tworzeniu polityki i osiąganiu jej celów w modelu wieloszczeblowego zarządzania rozwojem.</p>
4. Koncentracja terytorialna i tematyczna	<p>Koncentracja terytorialna rozumiana jest jako ukierunkowanie interwencji w ramach polityki regionalnej na rzecz wsparcia ograniczonej liczby terytoriów. Każdy obszar charakteryzują określone wyzwania, bariery bądź potencjały, których rozwój jest szczególnie istotny z punktu widzenia spójności regionu bądź kraju.</p> <p>Koncentracja tematyczna polega na skoncentrowaniu zasobów, środków i działań na ograniczonej liczbie dziedzin wsparcia, priorytetowych z punktu widzenia rozwoju kraju i poszczególnych regionów. Zasada ta oznacza wspieranie tych branż, dziedzin, sektorów i nisz, które z uwagi na posiadany potencjał pozwalają na budowanie rzeczywistej przewagi konkurencyjnej danego obszaru, w skali regionalnej, krajowej bądź międzynarodowej, oraz stanowią siłę napędową dla rozwoju gospodarczego.</p>
5. Podejmowanie decyzji w oparciu o dowody	<p>Planowane działania powinny opierać się na danych w celu zapewnienia i utrzymania wysokich standardów w zarządzaniu i realizacji polityki regionalnej. Kluczowe znaczenie ma prowadzenie polityki w oparciu o zdobyte doświadczenia, zgromadzone dane, wnioski, rekomendacje, analizy oraz ocenę jej efektywności.</p> <p>Dla realizacji tej zasady niezbędne jest funkcjonowanie odpowiedniego zaplecza analitycznego, dedykowanego kształtowaniu i ocenie polityk publicznych.</p>
6. Warunkowość	<p>W ramach tej zasady wsparcie publiczne jest udzielane tylko po spełnieniu określonych warunków. Warunkowość oznacza konieczność spełnienia określonych kryteriów na różnych etapach przygotowywania dokumentów operacyjnych, wynikających z systemu wdrażania strategii. Podstawą warunkowego przekazywania wsparcia na początku procesu planowania interwencji będzie spełnienie warunków wstępnych stawianych jego adresatom, beneficjentom</p>

Zasada	Treść
	wsparcia. Należą do nich chociażby konieczność partycypacji finansowej, wymóg przygotowania odpowiedniego dokumentu strategicznego czy planistycznego, albo obowiązek dzielenia się nabytą wiedzą z innymi samorządami lub instytucjami.
7. Zrównoważone inwestowanie	Jednocześnie zakłada się osiągnięcie możliwie jak najlepszych efektów przy jak najmniejszej presji na środowisko i przestrzeń oraz priorytetowe traktowanie przez samorządy zasady pierwszeństwa wtórnego użytkowania przestrzeni w procesach inwestycyjnych. Oznacza to oszczędne korzystanie z zasobów ziemi, unikanie nadmiernej zabudowy i wzrostu presji na ekosystemy oraz zaniechanie degradacji krajobrazu. Dla polityki regionalnej zrównoważone inwestowanie oznacza przede wszystkim współpracę i koordynację w takich obszarach jak: planowanie rozwoju, gospodarka przestrzenna, polityka mieszkaniowa, transportowa, ochrona przyrody i jakość powietrza. Zasada ta promuje również budowanie gospodarki o obiegu zamkniętym, która maksymalizuje efektywne wykorzystanie zasobów i ogranicza wytwarzanie odpadów.

Źródło: Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.

2.3 Podsumowanie diagnozy strategicznej

Podsumowanie uwarunkowań rozwoju subregionu EGO w formie analizy SWOT przedstawiono poniżej:

Tabela 9. Analiza SWOT uwarunkowań rozwoju subregionu EGO Kraina Bociana.

UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<p>1. Uwarunkowania lokalizacyjne, przyrodniczo-krajobrazowe, kulturowe oraz skojarzeniowe (marka) związane z położeniem na Mazurach.</p> <p>2. Wewnętrzny układ komunikacyjny EGO oparty na korytarzu drogi krajowej nr 65 oraz potencjalna (przyszła) bardzo dobra dostępność komunikacyjna Ełku – S161, S16, E75 (Ełk jako ważny węzeł komunikacyjny).</p> <p>3. Potencjał gospodarczy obszaru EGO, w tym lokalne specjalizacje (działalności gospodarcze) usługowe i przemysłowe, instytucje otoczenia biznesu, potencjał inwestycyjny.</p> <p>4. Policentryczna, zrównoważona sieć osadnicza oraz sieć usług publicznych, bazująca na miastach EGO, w tym Ełku postrzeganym w SRWM 2030 jako rdzeń kompetencyjny regionu (pozycja gospodarcza, edukacja, kultura, sport i rekreacja, opieka zdrowotna).</p> <p>5. Kapitał społeczny oraz ludzki oparty na stabilnej wielkości populacji EGO, w tym potencjale przyciągania mieszkańców do gminy i miasta Ełk.</p>	<p>1. Niska wewnętrzna dostępność komunikacyjna przestrzeni EGO Kraina Bociana związana ze złym stanem infrastruktury drogowej, słabym wykorzystaniem sieci kolejowej oraz deficytem połączeń komunikacji publicznej.</p> <p>2. Niekorzystne zjawiska społeczno-demograficzne związane m.in. ze starzeniem się społeczeństwa oraz wyludnianiem się obszarów wiejskich przestrzeni EGO, pogłębiane przez niską dostępność do opieki zdrowotnej, niewystarczający poziom opieki nad rodziną oraz niską aktywność społeczną.</p> <p>3. Słaby stan i jakość wybranych komponentów środowiska, w tym wód powierzchniowych rzek i jezior, oraz deficyty infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, w szczególności na obszarach wiejskich.</p> <p>4. Bariery dla dalszego wzrostu gospodarczego związane z ograniczonymi możliwościami organizacyjno-finansowymi przedsiębiorstw do podnoszenia konkurencyjności, deficytami kadrowymi na rynku pracy (system kształcenia, uwarunkowania demograficzne), niską przedsiębiorczością indywidualną (w tym szczególnie w zakresie współpracy i kooperacji oraz pozyskiwania środków unijnych na innowacje) , deficytem terenów inwestycyjnych.</p> <p>5. Niska efektywność współpracy w ramach EGO Kraina Bociana.</p>
UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE	
SZANSE	ZAGROŻENIA
<p>1. Podniesienie dostępności komunikacyjnej (drogowej i kolejowej) obszaru EGO w kraju oraz w układzie międzynarodowym (kraje nadbałtyckie), wpływające na poprawę atrakcyjności inwestycyjnej i mieszkaniowej (napływ ludności spoza EGO) oraz konkurencyjności gospodarki.</p> <p>2. Dostępność funduszy unijnych, w tym w ramach Funduszu Spójności oraz Funduszu Odbudowy, przeznaczonych dla regionów UE, wspierających rozwój społeczno-gospodarczy oraz ochronę środowiska.</p>	<p>1. Wzrost konkurencji o ograniczone zasoby kapitału ludzkiego pomiędzy regionami w kraju (ucieczka młodych), związany m.in. z niekorzystnymi zjawiskami demograficznymi w kraju.</p> <p>2. Ograniczona możliwość wykorzystania funduszy unijnych dla regionu oraz obszaru EGO m.in. z uwagi na stan finansów lokalnych samorządów (wkłady własne), jakość zgłaszanych projektów (konkurencja o środki) w odniesieniu do wyzwań polityki rozwoju regionalnego.</p>

<p>3. Uwarunkowania terytorialne rozwoju woj. warmińsko-mazurskiego w perspektywie do 2030 roku w oparciu o OSI, w tym OSI Kraina Bociana, OSI Ełk, OSI Tygrys Warmińsko-Mazurski, OSI Obszary Marginalizacji, wynikające m.in. z założeń KSRR 2030, wpływające na dostępność środków zewnętrznych na projekty partnerskie na obszarze EGO Kraina Bociana.</p> <p>4. Wzrost gospodarczy oraz dalsze bogacenie się mieszkańców Polski, w tym moda na naturalność i eko-styl życia, wpływające na wzrost konsumpcji oraz popyt na produkty oraz usługi wytworzone na obszarze EGO.</p> <p>5. Aktywna współpraca i partnerstwa terytorialne z sąsiednimi regionami pozwalające lepiej wykorzystać lokalne zasoby i potencjały.</p>	<p>3. Peryferyjne postrzeganie obszaru EGO Kraina Bociana w kraju oraz w województwie, skutkujące ograniczonym zainteresowaniem przez inwestorów oraz turystów.</p> <p>4. Zagrożenia dla środowiska oraz przyrody wynikające m.in. ze zmian klimatu (susze, deficyt wody, powódzie, erozja, gatunki inwazyjne) oraz zanieczyszczenia środowiska (gospodarka odpadami, zanieczyszczenie powietrza).</p> <p>5. Skutki niekorzystnych dla samorządów i przedsiębiorców uregulowań prawno-fiskalnych, wpływające na ograniczenie zdolności inwestycyjnych, pogłębiane w szczególności na obszarach wiejskich poprzez zjawiska depopulacyjne oraz starzenie się społeczeństwa.</p>
---	---

Źródło: opracowanie własne.

Kolejnym krokiem w podsumowaniu diagnostycznym była analiza SWOT/TOWS. Pozwoliła ocenić, które uwarunkowania wewnętrzne korespondują z otoczeniem zewnętrznym (SWOT) oraz w jaki sposób otoczenie zewnętrzne wpływa na uwarunkowania wewnętrzne (TOWS).

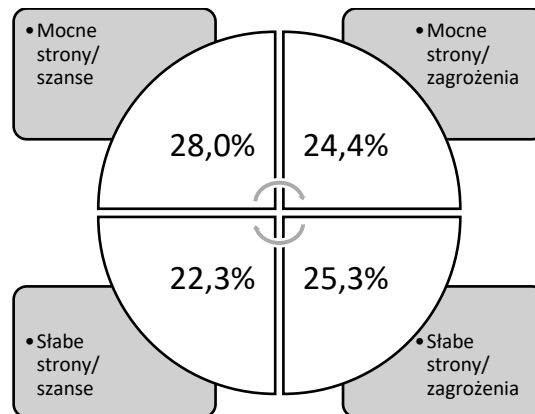
Wyniki analizy SWOT/TOWS nie wskazały wyraźnej przewagi wybranych zależności pomiędzy uwarunkowaniami wewnętrznymi rozwoju oraz otoczeniem zewnętrznym. Warto jednak zwrócić uwagę na stosunkowo dobre relacje pomiędzy atutami subregionu EGO oraz pojawiającymi się szansami. Kluczowymi mocnymi stronami EGO wydaje się być jego istniejący potencjał gospodarczy, sieć osadnicza i sieć usług publicznych oraz kapitał społeczny i ludzki, oparty na stabilnej wielkości populacji. Te mocne strony pozwalają w największym stopniu na wykorzystanie szans pojawiających się w otoczeniu, w szczególności związanych z korzystną sytuacją gospodarczą w kraju oraz dostępnością funduszy unijnych. Nie bez znaczenia jest również oczekiwana poprawa dostępności komunikacyjnej subregionu. Wymienione mocne strony pozwolą na ograniczenia odpływu i przyciąganie nowych mieszkańców oraz na poprawę wizerunku subregionu jako miejsca do realizacji planów życiowych, atrakcyjnego dla rozwijania działalności gospodarczej.

Do głównych barier rozwoju (słabych stron) zaliczyć należy w pierwszej kolejności niską efektywność współpracy w subregionie EGO oraz istniejące bariery dla dalszego wzrostu gospodarczego (ograniczone możliwości organizacyjno-finansowe przedsiębiorstw do podnoszenia konkurencyjności, deficyty kadrowe na rynku pracy, deficyty terenów inwestycyjnych). Niska efektywność współpracy w ramach EGO Kraina Bociana jest kluczową barierą dla wielowymiarowego, zrównoważonego i efektywnego rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego subregionu.

Kluczową szansą na rozwój subregionu w nadchodzącej perspektywie czasu mogą okazać się fundusze unijne, które pozwolą wielowymiarowo wzmocnić potencjały subregionu oraz eliminować istniejące bariery. W najbliższej dekadzie fundusze unijne nadal będą stanowić istotny impuls rozwoju subregionu EGO.

Skutki niekorzystnych dla samorządów i przedsiębiorców uregulowań prawno-fiskalnych to z kolei **kluczowe zagrożenie**. Oddziaływać będzie ono wielowymiarowo na skuteczność prowadzonych działań, w tym inwestycji w rozwój subregionu (inwestycji publicznych) lub rozwój przedsiębiorstw. Tym samym wpływać będzie na szybkie eliminowanie lub pogłębianie problemów subregionu, np. tempo realizacji inwestycji drogowych lokalnych, sposób prowadzenia polityki pomocy społecznej, inwestycje z zakresu ochrony środowiska, jak również inwestycje przedsiębiorstw.

Rysunek 19. Wyniki analizy SWOT/TOWS

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników prac warsztatowych z zespołem planistycznym.

3. Strategia rozwoju Subregionu EGO Kraina Bociana

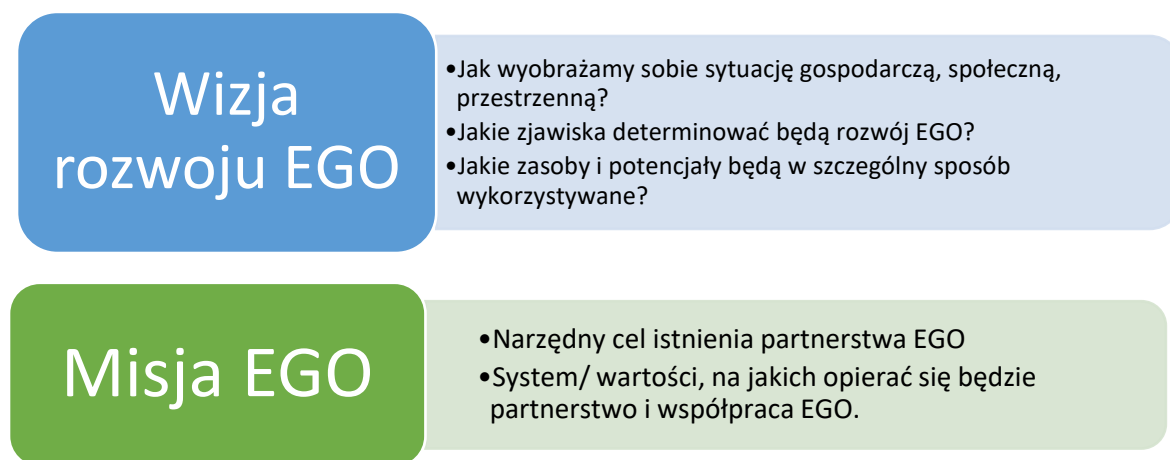
3.1. Wizja i misja

Wizja jest wyobrażonym obrazem przyszłości subregionu EGO dla której przyjęto horyzont czasowy spójny z wizją rozwoju województwa warmińsko-mazurskiego, czyli 2030 rok. Ma być obrazem realnym, stanowiącym jednocześnie „wyzwanie”. Pracę nad wizją subregionu przeprowadzono w trakcie warsztatów z przedstawicielami i liderami wszystkich jednostek terytorialnych subregionu EGO i poddano społecznym konsultacjom. Z wizji płyną kluczowe wyzwania strategiczne (cele strategiczne), do których przyporządkowano cele priorytetowe, a do nich z kolei kierunki działań.

W strukturze strategicznej niezwykle ważnym elementem jest misja, rozumiana jako faktycznie kluczowy (nadrzędny) cel istnienia partnerstwa. Misja zawiera zestaw kluczowych wartości, jakie przyswiecać będą realizacji założeń SR EGO 2030.

Tworząc wizję rozwoju partnerzy i liderzy subregionu EGO poszukiwali odpowiedzi na pytania odnoszące się do obrazu sytuacji gospodarczej, społecznej i przestrzennej, mając na uwadze te zjawiska, które będą determinować rozwój EGO, oraz kluczowe zasoby, na których oparty będzie sukces polityki rozwoju.

Rysunek 20. Sposób definiowania wizji i misji rozwoju subregionu EGO Kraina Bociana (źródło: opracowanie własne).

Partnerzy i liderzy subregionu EGO jako kluczowy zasób subregionu postrzegają walory środowiska przyrodniczego. To na nich powinien bazować rozwój i jednocześnie ten kluczowy zasób powinien zostać zachowany dla przyszłych pokoleń.

Subregion powinien być również miejscem stwarzającym warunki do wysokiej jakości życia, co ma być zapewniane nie tylko poprzez kontakt z przyrodą. Wysoka jakość życia to także dostępność do usług publicznych, dogodne warunki mieszkaniowe, dobra dostępność komunikacyjna do całej przestrzeni subregionu, w tym obszarów wiejskich. Jakość życia to także dojrzałe społeczeństwo, uczestniczące aktywnie w kreowaniu polityki rozwoju lokalnego, to aktywne organizacje pozarządowe. Wysoka jakość życia to także solidarność społeczna i empatia, szczególnie istotna w kontekście wyzwań demograficznych i problemów społecznych subregionu.

Wysoka jakość życia nie jest możliwa bez podstaw ekonomicznych. Dla przyszłego rozwoju subregionu bezpieczeństwo ekonomiczne mieszkańców oraz samorządów ma kluczowe znaczenie. Tym samym priorytetowo należy postrzegać zagadnienia rozwoju gospodarczego. Obecni i przyszli przedsiębiorcy subregionu stanowią będą podstawę sukcesywnego rozwoju społecznego subregionu. W szczególności należy optymalnie wykorzystać pojawiające się szanse związane z poprawą atrakcyjności inwestycyjnej i konkurencyjności przedsiębiorstw. Sfera publiczna będzie umiejętnie wspierać przedsiębiorców w przełamywaniu barier wzrostu gospodarczego (kadry dla lokalnej gospodarki, tereny inwestycyjne, promocja gospodarcza i turystyczna, rozwój infrastruktury).

Wizja subregionu EGO Kraina Bociana oparta jest na trzech filarach: gospodarce, mieszkańcach oraz środowisku.

Jak już wspomniano, w strukturze strategicznej niezwykle ważnym elementem jest misja, czyli nadrzędny cel partnerstwa EGO. Diagnoza wykazała, że efektywne partnerstwo to kluczowy czynnik wewnętrzny, bez którego realizacja strategii rozwoju subregionu w istniejących uwarunkowaniach zewnętrznych jest praktycznie niemożliwa. **Misją jest w tym aspekcie kształtowanie rozwoju subregionu w oparciu o partnerską współpracę oraz zasoby i potencjał wszystkich gmin.** Kluczowe znaczenie mają tu słowa „wszystkich gmin”, oznaczając nie tylko wykorzystanie istniejących różnorodnych potencjałów, ale przede wszystkim solidarność w kształtowaniu i realizacji polityki rozwoju subregionu (wspieranie słabszych).

Z wizji płyną trzy cele strategiczne, będąc rozwinięciem wspomnianych filarów, tj. gospodarki, mieszkańców i środowiska. W SR EGO 2030 dążyć się będzie do rozwoju zrównoważonej gospodarki, opartej na współpracy sektorowej, zapewnieniu wysokiej jakości życia mieszkańcom oraz zachowaniu walorów przyrodniczych i wysokiej jakości środowiska.

Poniżej przedstawiono pełną strukturę wizji, misji oraz celów strategicznych subregionu EGO Kraina Bociana.

Rysunek 21. Wizja, misja oraz cele strategiczne rozwoju subregionu EGO Kraina Bociana (opracowanie własne na podstawie wyników prac warsztatowych z zespołem planistycznym).

3.2. Cele strategiczne, priorytety rozwoju i kierunki działań

Struktura strategii została zbudowana w oparciu o elementy składowe hierarchicznie wzajemnie sobie podległe (struktura hierarchiczna). Osiąganiu wizji służą wyznaczone cele strategiczne i priorytety, wynikające bezpośrednio z wyzwań. Mają one charakter ogólny i określają pożądane stany i procesy rozwojowe. W dalszej części struktury strategicznej do poszczególnych priorytetów przypisano kierunki działań. Cele strategiczne wynikają bezpośrednio z wizji i misji. Cele priorytetowe oraz kierunki działań stanowią odpowiedź na zdiagnozowane problemy, bazują na mocnych stronach subregionu oraz wykorzystują pojawiające się w otoczeniu szanse. Przy realizacji wybranych projektów i przedsięwzięć odpowiadających kierunkom działań należy brać pod uwagę ustalenia wpisane w misję EGO Kraina Bociana. Większość wskazanych kierunków działań będzie możliwa do zrealizowania tylko i wyłącznie w oparciu o potencjał współpracy subregionu.

W SR EGO 2030 wyróżniono 3 cele strategiczne oraz 12 celów priorytetowych.

1. Cel strategiczny. Rozwinięta, zrównoważona gospodarka EGO, oparta na współpracy międzysektorowej

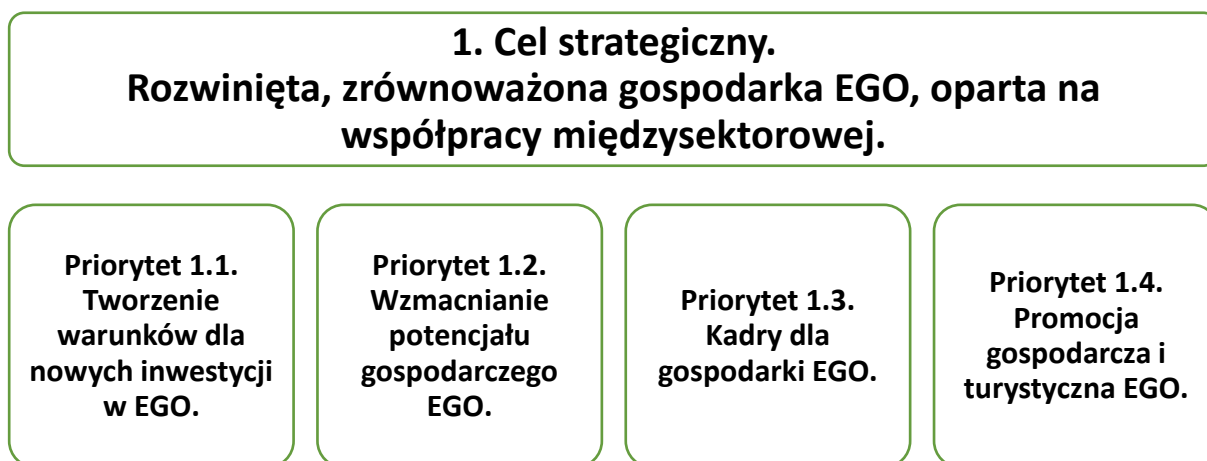
Cel jest odpowiedzią na potrzeby wzmocnienia potencjału ekonomicznego subregionu, poprawy sytuacji materialnej mieszkańców oraz budżetów jednostek terytorialnych. Plan strategiczny zbudowany został w oparciu o istniejący potencjał gospodarki (przedsiębiorcy, IOB, system kształcenia, infrastruktura, w tym tereny inwestycyjne) oraz o oczekiwaną poprawę atrakcyjności inwestycyjnej oraz pozycję konkurencyjności gospodarki na obszarze EGO. Poprawa dostępności komunikacyjnej zmniejszy dystans względem innych przestrzeni kraju i Europy, nowe szlaki komunikacyjne będą impulsem do inwestowania na obszarze EGO. Nie bez znaczenia dla sukcesu rozwoju społeczno-gospodarczego subregionu będzie korzystna sytuacja gospodarcza w kraju, która wpłycić będzie na popyt na produkty i usługi z subregionu. Aby w pełni wykorzystać potencjały wewnętrzne oraz korzystną sytuację zewnętrzną, konieczne jest inwestowanie m.in. w kadry dla gospodarki, poszukiwanie i tworzenie nowych terenów inwestycyjnych, wzmacnianie IOB, rozwój przedsiębiorczości, szeroko rozumiany rozwój infrastruktury, m.in. drogowej, ale także turystycznej. Subregion powinien aktywnie komunikować się do wewnątrz oraz na zewnątrz, poszukując inwestorów oraz przyciągając turystów (promocja gospodarcza i turystyczna). Deficytem i barierą dla wzrostu gospodarczego, a także barierą dla zrównoważonego rozwoju subregionu EGO będzie aktywność ekonomiczna mieszkańców. W tym celu konieczne jest zwrócenie uwagi na aktywizację zawodową mieszkańców oraz tworzenie warunków do rozwoju tej aktywności (np. elastyczne formy zatrudnienia, opieka nad dziećmi, dostępność mieszkań).

Kluczowe wyzwania dla rozwoju subregionu EGO w sferze gospodarczej:

- Wykorzystanie szansy, jaka powstanie w związku z podniesieniem dostępności komunikacyjnej obszaru EGO w kraju oraz w układzie międzynarodowym.
- Wykorzystanie szansy związanej ze wzrostem gospodarczym oraz dalszym bogaceniem się mieszkańców Polski.
- Efektywne wykorzystanie potencjału kapitału ludzkiego, opartego m.in. na stabilnej wielkości populacji EGO (w tym na potencjale przyciągania mieszkańców), dla wzrostu gospodarczego.

- Rozwijanie istniejącego potencjału gospodarczego obszaru EGO, w tym lokalnych specjalizacji (działalności gospodarcze) usługowych i przemysłowych, instytucji otoczenia biznesu, oraz potencjału inwestycyjnego.
- Eliminowanie barier dla dalszego wzrostu gospodarczego związanych z ograniczonymi możliwościami organizacyjno-finansowymi przedsiębiorstw do podnoszenia konkurencyjności, deficytami kadrowymi na rynku pracy (system kształcenia, uwarunkowania demograficzne), niską przedsiębiorczością indywidualną (w tym szczególnie w zakresie współpracy i kooperacji oraz pozyskiwania środków unijnych na innowacje), deficytem terenów inwestycyjnych.
- Efektywne wykorzystanie uwarunkowań lokalizacyjnych, przyrodniczo-krajobrazowych, kulturowych oraz skojarzeniowych (marka) związanych z położeniem na Mazurach do kreowania wzrostu gospodarczego.

Rysunek 22. Priorytety celu 1. Rozwinięta, zrównoważona gospodarka EGO, oparta na współpracy międzysektorowej (źródło: opracowanie własne na podstawie wyników prac warsztatowych z zespołem planistycznym).

Priorytety	Kierunki działań
Priorytet 1.1. Tworzenie warunków dla nowych inwestycji w EGO.	<ul style="list-style-type: none"> • Działania na rzecz pozyskiwania i scalania terenów inwestycyjnych, • Prowadzenie obsługi inwestorów na obszarze EGO, • Rozwój infrastruktury na terenach przeznaczonych pod działalność gospodarczą (np. SSE, parki przemysłowe), • Wspieranie rozwoju bazy turystycznej, w tym noclegowej, na obszarze EGO.
Priorytet 1.2. Wzmacnianie potencjału gospodarczego EGO.	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwijanie kompleksowej oferty turystycznej w oparciu o markę EGO (sieciowanie i sprzedaż produktów), • Rozwój infrastruktury turystycznej (szlaki, drogi, ścieżki i trasy rowerowe, piesze, mała infrastruktura, miejsca wypoczynku), • Wsparcie innowacji przedsiębiorstw, w tym wspieranie aktywności przedsiębiorstw w zakresie badań i rozwoju,

Priorytety	Kierunki działań
	<ul style="list-style-type: none"> • Wspieranie i promowanie rozwoju gospodarki cyfrowej, • Wspieranie postaw proinnowacyjnych, • Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości w subregionie (np. poprzez inkubację, start-upy), • Wspieranie/promowanie umiędzynarodowienia przedsiębiorstw EGO.
<p>Priorytet 1.3. Kadry dla gospodarki EGO.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa jakości kształcenia zawodowego, w tym promowanie współpracy szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe z przedsiębiorcami, • Promocja kształcenia zawodowego i doradztwa już od wczesnych etapów edukacji, • Promowanie elastycznych form zatrudnienia, • Rozwój i promowanie kształcenia ustawicznego, • Tworzenie zachęt dla studiowania i pracy w subregionie EGO, • Rozwijanie kluczowych kompetencji uczniów na potrzeby nowoczesnej gospodarki, • Wsparcie mieszkańców na rzecz dobrej jakości zatrudnienia (podnoszenie wiedzy, kompetencji, pośrednictwo pracy, aktywizacja zawodowa), • Wsparcie szkolnictwa wyższego w EGO, w tym promowanie współpracy uczelni z przedsiębiorcami, • Wspieranie rozwiązań sprzyjających kształtowaniu kompetencji uniwersalnych.
<p>Priorytet 1.4. Promocja gospodarcza i turystyczna EGO.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Dążenie do jednolitego oznakowania EGO (tablice informacyjne, logo), • Mobilizacja samorządów w promocji EGO, • Tworzenie i promocja wspólnej oferty inwestycyjnej EGO, • Promocja produktów i usług lokalnych EGO, • Rozwijanie wspólnej oferty turystycznej (szlaki turystyczne m.in. szlak rowerowy EGO, szlaki tematyczne, wydarzenia np. festiwale, miejsca), • Utworzenie wspólnego kalendarza imprez EGO (kulturalno-sportowych, otwarcie sezonu).

Tabela 10 Kierunki działań strategii rozwoju subregionu EGO Kraina Bociana w celu strategicznym 1 (opracowanie własne na podstawie wyników prac warsztatowych z zespołem planistycznym).

2. Cel strategiczny. Wysoka jakość życia mieszkańców EGO

Cel jest odpowiedzią na konieczność podnoszenia jakości życia mieszkańców subregionu. Plan strategiczny zbudowany został w oparciu o potencjał usługowy miast subregionu, w tym szczególnie Ełku, który postrzega się jako centrum kompetencyjne EGO. W Ełku koncentrują się najważniejsze funkcje usługowe. Istotne znaczenie mają również dwa pozostałe ośrodki powiatowe: Gołdap i Olecko. O dostępności usług publicznych będzie też decydował system komunikacyjny, w tym komunikacja publiczna. System opierać się będzie na głównych ciągach komunikacyjnych oraz rozwiązaniach organizacyjnych, realizowanych z myślą o całej przestrzeni subregionu. Komunikacja będzie miała podstawowe znaczenie dla rozprzestrzeniania się czynników wzrostu na cały obszar EGO. Kluczowym zasobem subregionu są jego mieszkańcy. W subregionie zwiększy się znaczenie głosu społeczeństwa w debacie na rzecz rozwoju lokalnego. Za priorytetowe uznano tworzenie warunków do rozwoju kapitału społecznego. Subregion EGO musi się zmierzyć ze skutkami zmian demograficznych. Są one szczególnie widoczne w przestrzeni gmin wiejskich, z których mieszkańcy odpływają. Na te zjawiska nakłada się gorszy dostęp do podstawowych usług publicznych, w tym opieki społecznej, zdrowotnej, dostęp do kultury. Nie bez znaczenia dla rozwoju kapitału społecznego i ludzkiego będzie miał dostęp do zasobów mieszkaniowych. Jest to również kluczowy czynnik wpływający na atrakcyjność EGO jako miejsca pracy.

Kluczowe wyzwania dla rozwoju subregionu EGO w sferze społecznej:

- Wspieranie rozwoju zrównoważonej sieci osadniczej oraz sieci usług publicznych, bazujących na miastach EGO, w tym Ełku, postrzeganym w SRWM 2030 jako rdzeń kompetencyjny regionu (pozycja gospodarcza, edukacja, kultura, sport i rekreacja, opieka zdrowotna).
- Poprawa dostępności komunikacyjnej obszaru EGO, opartej na korytarzu drogi krajowej nr 65 oraz potencjalnej (przyszłej), bardzo dobrej dostępności komunikacyjnej Ełku – S16, S61, E75 (Ełk jako ważny węzeł komunikacyjny), w tym poprawa stanu infrastruktury drogowej oraz rozwój połączeń kolejowych oraz komunikacji publicznej.
- Tworzenie warunków do dalszego rozwoju kapitału społecznego, ukierunkowanego na przyciąganie mieszkańców, w szczególności osób młodych.
- Przeciwdziałanie niekorzystnym skutkom zjawisk społeczno-demograficznych związanych m.in. ze starzeniem się społeczeństwa oraz wyludnianiem się obszarów wiejskich w przestrzeni EGO, pogłębianych przez niską dostępność do opieki zdrowotnej, niewystarczający poziom opieki nad rodziną oraz niską aktywność społeczną.

Rysunek 23. Priorytety celu 2. Wysoka jakość życia mieszkańców EGO (źródło: opracowanie własne na podstawie wyników prac warsztatowych z zespołem planistycznym).

2. Cel strategiczny. Wysoka jakość życia mieszkańców EGO.

Priorytet 2.1.
Poprawa
dostępności i
jakości usług
publicznych EGO.

Priorytet 2.2.
Poprawa
dostępności
komunikacyjnej
EGO.

Priorytet 2.3.
Tworzenie
warunków do
rozwoju kapitału
społecznego EGO.

Priorytet 2.4.
Skuteczna polityka
pomocy
społecznej EGO.

Priorytety	Kierunki działań
<p>Priorytet 2.1. Poprawa dostępności i jakości usług publicznych EGO.</p>	<p>E-usługi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wprowadzenie programów lojalnościowych jednolitych w EGO (np. karta seniora), • Wspieranie i promowanie rozwiązań cyfrowych w administracji publicznej, opiece zdrowotnej, kulturze, rekreacji, edukacji. <p>Kultura:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Doskonalenie/dostosowanie oferty kulturalnej do zmieniających się potrzeb odbiorców, • Prowadzenie aktywnej edukacji kulturalnej. <p>Edukacja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozwój infrastruktury i wyposażenia placówek wychowania przedszkolnego oraz szkół podstawowych i średnich, • Rozwój i promowanie edukacji dostosowanej do indywidualnych potrzeb uczniów. <p>Opieka zdrowotna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozwój kompleksowej opieki zdrowotnej i usług pielęgnacyjnych dla osób starszych, • Rozwój infrastruktury i wyposażenia opieki zdrowotnej, • Rozwój i promocja działalności uzdrowiskowej oraz usług rehabilitacyjnych, • Wspieranie rozwiązań zabezpieczających kadry medyczne dla subregionu, • Wspieranie oraz prowadzenie profilaktyki prozdrowotnej mieszkańców EGO, • Prowadzenie oceny stanu zdrowia oraz określanie potrzeb zdrowotnych mieszkańców EGO. <p>Sport i rekreacja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozwój infrastruktury sportowej i rekreacyjnej. <p>Bezpieczeństwo publiczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Działania na rzecz wzrostu poczucia bezpieczeństwa. <p>Mieszkalnictwo:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wspieranie ilościowego i jakościowego rozwoju zasobów mieszkaniowych subregionu EGO.
<p>Priorytet 2.2. Poprawa dostępności komunikacyjnej EGO.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Budowa systemu dróg rowerowych, zintegrowanych z systemem komunikacji publicznej, • Modernizacja dróg kluczowych dla dostępności komunikacyjnej subregionu, w tym dróg lokalnych, • Podejmowanie działań na rzecz modernizacji linii kolejowej Ełk–Gołdap–Olecko, • Poprawa bezpieczeństwa w komunikacji, • Rozwój systemów informatycznych wspierających obsługę pasażerów komunikacji publicznej, • Wspieranie rozwoju zintegrowanego systemu transportu publicznego w subregionie EGO,

Priorytety	Kierunki działań
	<ul style="list-style-type: none"> • Zmniejszenie wykluczenia komunikacyjnego wybranych przestrzeni subregionu.
<p>Priorytet 2.3. Tworzenie warunków do rozwoju kapitału społecznego EGO.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Działania edukacyjne służące podnoszeniu świadomości zdrowotnej społeczeństwa oraz promocji zdrowego stylu życia, • Ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego, w tym lokalnych tradycji, • Wspieranie potencjału organizacji pozarządowych, • Wzmacnianie świadomości społecznej w zakresie bezpieczeństwa, porządku publicznego, • Wzmacnianie tożsamości lokalnej mieszkańców EGO, • Działania na rzecz rozwoju wolontariatu, w tym na rzecz osób starszych.
<p>Priorytet 2.4. Skuteczna polityka pomocy społecznej EGO.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Integracja społeczna osób w szczególnie trudnej sytuacji życiowej, • Poprawa jakości mieszkalnictwa socjalnego, • Poprawa jakości usług społecznych (w tym podnoszenia kwalifikacji zawodowych kadr pomocy społecznej), • Promowanie i wspieranie współpracy międzysektorowej w zakresie usług społecznych, • Rozwój infrastruktury opieki i pomocy społecznej (np. DPS, opieka senioralna), tworzenie Domów Seniora, • Wsparcie osób starszych i osób z niepełnosprawnościami, • Wspieranie działań z zakresu reintegracji społeczno-zawodowej, w tym działań podmiotów ekonomii społecznej, • Rozwój infrastruktury w zakresie wsparcia rodziny, osób niepełnosprawnych, osób w podeszłym wieku, • Deinstytucjonalizacja pieczy zastępczej, • Likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej w celu poprawy dostępności dla osób niepełnosprawnych.

Tabela 11 Kierunki działań strategii rozwoju subregionu EGO Kraina Bociana w celu strategicznym 2 (opracowanie własne na podstawie wyników prac warsztatowych z zespołem planistycznym).

3. Cel strategiczny. Zachowane walory przyrodnicze oraz wysoka jakość środowiska EGO.

Przyroda i środowisko należą do wyróżników EGO, są jego kluczowym zasobem w perspektywie wieloletniej. Decydują o jakości życia oraz stanowią filary lokalnej gospodarki (specjalizacje terytorialne). Wśród najważniejszych zagrożeń dla środowiska i przyrody należy wymienić zanieczyszczenie wód rzek i jezior. Jest to problem, który nie został do tej pory skutecznie rozwiązany. Głównych przyczyn takiego stanu należy upatrywać w deficytach infrastruktury kanalizacyjnych oraz sposobie użytkowania terenu przez sektor rolniczy. Na jakość środowiska, a tym samym jakość życia, wpływ mogą mieć zmiany klimatyczne, które przejawiają się w Polsce m.in. upałami, ulewnymi deszczami i nagłymi zjawiskami atmosferycznymi. Zdarzenia te mogą wpływać na jakość komponentów środowiska, w szczególności wód powierzchniowych.

Istotna dla zachowania jakości środowiska oraz ochrony przyrody jest również troska o ład przestrzenny oraz planowanie przestrzenne. Projektując nowe inwestycje i tereny mieszkaniowe należy uwzględnić możliwe skutki dla środowiska przyrodniczego.

Kluczowe wyzwania dla rozwoju subregionu EGO Kraina Bociana w sferze środowiskowej:

- Poprawa stanu i jakości wybranych komponentów środowiska, w tym wód powierzchniowych rzek i jezior oraz eliminowanie deficytów infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, w szczególności na obszarach wiejskich.
- Przeciwdziałanie oraz zmniejszanie zagrożeń dla środowiska oraz przyrody wynikających m.in. ze zmian klimatu (susze, deficyt wody, powódzie, erozja, gatunki inwazyjne) oraz zanieczyszczenia środowiska (gospodarka odpadami, zanieczyszczenie powietrza).

Rysunek 24. Priorytety celu 2. Zachowane walory przyrodnicze oraz wysoka jakość życia mieszkańców EGO (źródło: opracowanie własne na podstawie wyników prac warsztatowych z zespołem planistycznym).

3. Cel strategiczny. Zachowane walory przyrodnicze oraz wysoka jakość środowiska EGO.

**Priorytet 3.1.
Ochrona
środowiska i
przyrody EGO.**

**Priorytet 3.2.
Wdrażanie zasad
gospodarki o
obiegu
zamkniętym w
EGO.**

**Priorytet 3.3.
Dążenie do zero-
emisyjności w
EGO.**

**Priorytet 3.4.
Ład przestrzenny
EGO.**

Priorytety	Kierunki działań
Priorytet 3.1. Ochrona środowiska i przyrody EGO.	<ul style="list-style-type: none">• Działania na rzecz ograniczenia chorób zakaźnych,• Edukacja ekologiczna,• Ochrona gleb,• Rozwijanie i odtwarzanie małej retencji wodnej,• Rekultywacja jezior (badania, pilotaże, wdrażanie sprawdzonych rozwiązań),

Priorytety	Kierunki działań
	<ul style="list-style-type: none"> • Przeciwdziałanie zagrożeniom bezpieczeństwa publicznego, wspieranie potencjału służb, • Rozwój systemu wodociągowego, kanalizacyjnego i oczyszczania ścieków, w szczególności na obszarach wiejskich oraz terenach intensywnego rozwoju osadnictwa, • Zachowanie walorów przyrodniczych, • Wspieranie zrównoważonej gospodarki rolnej i leśnej.
Priorytet 3.2. Wdrażanie zasad gospodarki o obiegu zamkniętym w EGO.	<ul style="list-style-type: none"> • Dostosowanie systemu gospodarki odpadami do zasad gospodarki o obiegu zamkniętym, • Promowanie idei gospodarki o obiegu zamkniętym, • Prowadzenie racjonalnej gospodarki odpadami (zasada 4R).
Priorytet 3.3. Dążenie do "zero" emisyjności w EGO.	<ul style="list-style-type: none"> • Promowanie niskoemisyjnego transportu i komunikacji (publicznej i indywidualnej), • Zakup niskoemisyjnego taboru autobusowego komunikacji publicznej, • Rozbudowa i rozwój dróg rowerowych, • Realizacja kompleksowych programów ochrony powietrza, w tym w zakresie wymiany indywidualnych źródeł ciepła • Wspieranie termomodernizacji budynków, • Wspieranie wykorzystania technologii opartych o odnawialne źródła energii, • Rozwój energooszczędnego oświetlenia.
Priorytet 3.4. Ład przestrzenny EGO.	<ul style="list-style-type: none"> • Działania ograniczające możliwości nowej zabudowy i zagospodarowania na terenach wrażliwych przyrodniczo oraz niekontrolowanej suburbanizacji i rozpraszania zabudowy, • Edukacja społeczeństwa i promowanie działań na rzecz potrzeby ochrony wartości przyrodniczych i krajobrazowych, • Kształtowanie estetyki i ładu przestrzennego subregionu EGO, • Rewitalizacja miast i odnowa obszarów wiejskich.

Tabela 12 Kierunki działań strategii rozwoju subregionu EGO Kraina Bociana w celu strategicznym 3 (opracowanie własne na podstawie wyników prac warsztatowych z zespołem planistycznym).

3.3. Scenariusze rozwoju

Poniżej w sposób syntetyczny zaprezentowano dwa scenariusze rozwoju, które oparte są na założeniu, że polityka rozwoju subregionu EGO realizowana będzie w sposób partnerski lub w sposób indywidualny przez każdego z partnerów subregionu. Założono, że kluczowym czynnikiem sukcesu realizacji SR EGO 2030 będzie partnerska współpraca, w ramach której uwzględnione zostaną potencjały wszystkich jednostek terytorialnych subregionu.

Scenariusz partnerski	Scenariusz indywidualny
<p>Subregion w dużym stopniu wykorzystuje szansę, jaka powstała wraz z podniesieniem dostępności komunikacyjnej obszaru EGO w kraju oraz w układzie międzynarodowym. Wzrosła konkurencyjność działalności gospodarczych, pojawiły się nowe inwestycje, notowany jest napływ turystów.</p>	<p>Subregion tylko częściowo wykorzystuje szansę, jaka powstała wraz z podniesieniem dostępności komunikacyjnej obszaru EGO w kraju oraz w układzie międzynarodowym. Wzrosła konkurencyjność działalności gospodarczych, pojawiły się nowe inwestycje, notowany jest napływ turystów, ale korzyści z tego ma głównie południowa część subregionu, tj. miasto Ełk i sąsiadujące tereny wiejskie, jak również częściowo przestrzeń gminy Olecko. Gołdap realizuje swoją własną strategię rozwoju opartą na potencjale uzdrowiskowym.</p>
<p>Pozytywne efekty rozwoju gospodarczego widoczne są w gminach o największej aktywności gospodarczej i rozprzestrzeniają się na sąsiednie obszary. Jest to możliwe m.in. dzięki sprawnemu systemowi komunikacji wewnątrz subregionu, który sprzyja codziennemu i bezpiecznemu przemieszczaniu się ludności pomiędzy Ełkiem, Gołdapią i Oleckiem oraz obszarami wiejskimi.</p>	<p>Pozytywne efekty rozwoju gospodarczego nie rozprzestrzeniają się na sąsiednie obszary. Brak jest sprawnego systemu komunikacji wewnątrz subregionu.</p>
<p>Napływ inwestycji i wzrost gospodarczy przyczynił się do wzrostu zamożności mieszkańców, którzy inwestują oraz wzmacniają lokalne obiegi gospodarcze, w tym korzystają z oferty obszarów wiejskich.</p>	<p>Napływ inwestycji i wzrost gospodarczy największego miasta subregionu przyczynił się do wzrostu potencjału przyciągania mieszkańców, głównie kosztem obszarów wiejskich. Miejscowości wiejskie, w szczególności północnej części subregionu, wyludniają się dynamicznie, pozostają w nich głównie osoby starsze. Powoduje to koncentrację problemów ekonomicznych i społecznych oraz spadek dochodów gmin. Pogłębia to postrzeganie części subregionu jako obszaru zmarginalizowanego przestrzennie i ekonomicznie. Wpływa to niekorzystnie na wykorzystanie potencjałów tych obszarów do kreowania wzrostu gospodarczego.</p>

Scenariusz partnerski	Scenariusz indywidualny
<p>Obszary wiejskie oferują nie tylko czyste powietrze i wypoczynek na łonie natury, ale również lokalne produkty, w tym ekologiczne. Lokalna podaż produktów jest wspierana przez popyt wytwarzany przez turystów, w tym tych przybywających do subregionu w celach biznesowych. Subregion prowadzi aktywną promocję gospodarczą i turystyczną i jest marką rozpoznawalną w kraju.</p>	<p>Obszary wiejskie, co prawda, oferują czyste powietrze i wypoczynek na łonie natury, ale brak jest wartości dodanych, np. lokalnych produktów. Tym samym turyści nie wspierają ekonomii obszarów wiejskich. Subregion prowadzi rozproszoną promocję gospodarczą i turystyczną.</p>
<p>Ełk i Olecko są obszarami dynamicznego wzrostu, w tym branż charakteryzujących się wysokim potencjałem innowacyjności. Gołdap jest cenionym w kraju uzdrowiskiem, a Olecko uzyskało status uzdrowiska.</p>	<p>Marką rozpoznawalną w kraju jest przede wszystkim Ełk, częściowo Gołdap. Ełk i Olecko są obszarami wzrostu, obok jednak funkcjonują słabe ekonomicznie obszary wiejskie, w których koncentruje się szereg negatywnych zjawisk społecznych.</p>
<p>Samorządy EGO wspólnie rozwiązują kluczowe problemy związane m.in. z funkcjonowaniem transportu publicznego, pozyskują środki na realizację kluczowych inwestycji komunikacyjnych oraz na rozwój infrastruktury sieciowej. Wspólnie rozwijają sieć opieki zdrowotnej oraz realizują projekty z zakresu pomocy społecznej.</p>	<p>Samorządy EGO wspólnie rozwiązują kluczowe problemy związane m.in. z funkcjonowaniem transportu publicznego tylko w układach najbliższe miasto – wieś. Rozwijająca się sieć opieki zdrowotnej jest słabo dostępna dla mieszkańców obszarów wiejskich.</p>
<p>Nastąpiła wyraźna poprawa stanu wód powierzchniowych jezior i rzek, co było możliwe m.in. dzięki wspólnym projektom infrastrukturalnym.</p>	<p>Nie nastąpiła wyraźna poprawa stanu wód powierzchniowych jezior i rzek, gdyż niemożliwe stało się zrealizowanie kluczowych inwestycji na obszarach wiejskich.</p>
<p>Dzięki dobrze rozwiniętej komunikacji publicznej zahamowany został odpływ mieszkańców z obszarów wiejskich, które zaczynają przyciągać nowych mieszkańców spoza EGO. Ełk nadal jest miejscem bardzo atrakcyjnym dla młodych osób i rozwija się dynamicznie.</p>	<p>System komunikacji publicznej nie obejmuje całego obszaru EGO, w szczególności peryferyjnie położonych terenów wiejskich, pogłębiając ich marginalizację i odpływ mieszkańców.</p>

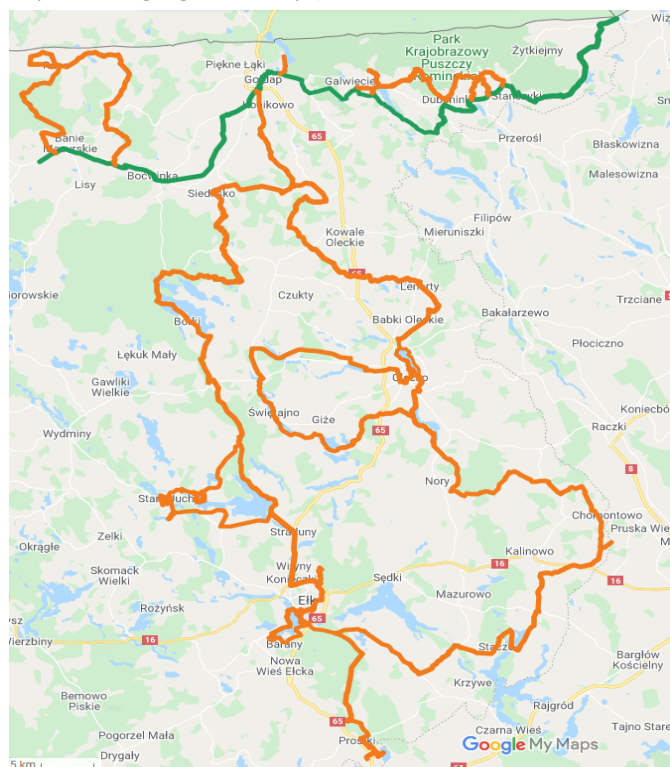
Tabela 13 Scenariusze rozwoju subregionu EGO (opracowanie własne na podstawie wyników prac warsztatowych z zespołem planistycznym).

4. Projekty strategiczne

Nazwa przedsięwzięcia strategicznego	1. Turystyka aktywna subregionu EGO – szlak rowerowy „Z bocianem przez EGO!”
Cel strategii EGO	1. Rozwinięta, zrównoważona gospodarka EGO, oparta na współpracy międzysektorowej
Cel Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Warmińsko-Mazurskie 2030	Cel strategiczna: Inteligentna produktywność 2. Inteligentna specjalizacja A. Produkty i usługi wysokiej jakości
Opis problemu/ uzasadnienie	<p>Samorządy wchodzące w skład obszaru EGO identyfikują swój potencjał rozwojowy przede wszystkim poprzez położenie na Mazurach. Poza elementami środowiska stanowiącymi siłę tej marki turystycznej, takimi jak ukształtowaniem powierzchni, liczne jeziora i rzeki, czyste powietrze, subregion EGO Kraina Bociana charakteryzuje się wysokim na tle kraju udziałem powierzchni obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem (57,5%) i wyjątkowymi walorami krajobrazowymi. W naturalny sposób stwarza to warunki do rozwoju ekoturystyki. Biorąc pod uwagę, że przez północ subregionu przebiega szlak rowerowy Green Velo, będący rozpoznawalnym produktem turystycznym o znaczeniu międzynarodowym, przy zachodniej granicy zlokalizowana jest Mazurska Pętla Rowerowa, a przy wschodniej trasy rowerowe województwa podlaskiego (dalsze odcinki Green Velo, Pierścień Rowerowy Suwalszczyzny, Podlaski Szlak Bociani), obszar EGO ma szczególnie korzystne warunki do rozwoju turystyki rowerowej.</p> <p>Wg wojewódzkiego planu zagospodarowania przestrzennego 11 z 12 z gmin EGO to gminy atrakcyjne turystycznie. Ełk, Gołdap i Olecko zaliczane są do miast pełniących funkcję ośrodków obsługi ruchu turystycznego o znaczeniu ponadregionalnym. Potencjał ten nie przekłada się jednak na satysfakcjonujący poziom ruchu turystycznego. Dane świadczą o umiarkowanym lub słabym konsumowaniu oferty turystycznej subregionu EGO. Jest on wykorzystywany zdecydowanie lepiej w przestrzeni powiatu gołdapskiego ze względu na funkcję uzdrowiskową Gołdapi oraz wyraźnie słabiej w przestrzeni powiatów ełckiego i oleckiego.</p>
Zadania podejmowane w ramach przedsięwzięcia strategicznego	<p>Projekt 1: Z bocianem przez EGO! - utworzenie subregionalnego szlaku rowerowego</p> <p>Szlak rowerowy „Z bocianem przez EGO!” będzie prowadził przez najbardziej atrakcyjne turystycznie tereny wszystkich gminy subregionu EGO, głównie w oparciu o drogi gminne i powiatowe oraz istniejące i planowane ścieżki rowerowe, w tym Wschodni Szlak Rowerowy Green Velo.</p> <p>Zakres projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wytyczenie szlaku rowerowego (ok. 395 km) • przygotowanie nawierzchni części dróg gminnych i powiatowych do potrzeb ruchu rowerowego budowa nowych ścieżek rowerowych • jednolite oznakowanie szlaku (znaki, witacze itp.), • budowa Miejsc Obsługi Rowerzystów

	<ul style="list-style-type: none"> • utworzenie miejsc odpoczynku dla rowerzystów • budowa wież widokowych • promocja – rozbudowa portalu turystycznego EGO Krainy Bociana www.egoturystyka.pl, publikacje, gadżety promocyjne, informacje w mediach i inne. <p>Projekt 2: Rozwój subregionalnego szlaku rowerowego EGO</p> <p>Zadanie 1: Zagospodarowanie terenu w obrębie Szeligi na terenie Gminy Ełk na centrum turystyki.</p> <p>Zadanie 2: Przygotowanie inwentaryzacji przyrodniczej i koncepcji zagospodarowania doliny rzeki Ełk do rozwoju ekoturystyki, wykonanie dokumentacji technicznej i realizacja zadań infrastrukturalnych wynikających z koncepcji.</p>
Główne rezultaty/efekty	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie atrakcyjności turystycznej • zwiększenie funkcjonalności przestrzeni subregionu EGO • rozbudowana oferta spędzania czasu wolnego • rozwój współpracy z Wielkimi Jeziorami Mazurskimi, Suwałkami i Augustowem oraz samorządami Dorzecza Biebrzy
Planowany okres realizacji	2022-2028
Szacunkowy koszt	180 mln zł

Rysunek 25 Planowany przebieg subregionalnej trasy rowerowej EGO (opracowanie własne z wykorzystaniem <https://www.google.com/maps>).

- Planowany przebieg szlaku rowerowego "Z bocianem przez EGO!"
- Green Velo

Nazwa przedsięwzięcia strategicznego	2. Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej subregionu EGO
Cel strategii EGO	2. Wysoka jakość życia mieszkańców EGO
Cel Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Warmińsko-Mazurskie 2030	Cel operacyjny: Optymalna infrastruktura rozwoju Kierunek działań: C. Infrastruktura komunikacyjna a. inwestycje drogowe
Opis problemu/ uzasadnienie	<p>Subregion EGO należy do obszarów o najgorszej dostępności komunikacyjnej w kraju, wynikającej ze słabo rozbudowanego systemu komunikacji drogowej i kolejowej oraz niskiej jakości jego elementów. Zgodnie z KSRR 2030 niemal wszystkie gminy EGO znajdują się w najniższym wskaźniku międzygałęziowej dostępności transportowej (<10). Oznacza to, że subregion został wskazany jako jeden z najmniej dostępnych obszarów Polski. Diagnoza strategiczna wynikająca z dokumentu SRWM 2030 wskazuje, że region charakteryzuje najniższa w Polsce gęstość dróg o nawierzchni twardej.</p> <p>Słabo rozwinięta infrastruktura transportowa stanowi obecnie jedno z najważniejszych ograniczeń w rozwoju EGO. Poprawa infrastruktury drogowej, która dotyczy dróg łączących ważne lokalne centra rozwoju z drogami wojewódzkimi i krajowymi, jak również odcinki dróg prowadzące do siedzib gmin, powiatów, terenów inwestycyjnych, miejsc lokalizacji atrakcji i osobliwości turystycznych, przyczyni się do wzrostu atrakcyjności EGO dla nowych inwestorów, usprawni funkcjonowanie przedsiębiorstw i poprawi warunki życia mieszkańców.</p>
Zadania podejmowane w ramach przedsięwzięcia strategicznego	<ul style="list-style-type: none"> • Połączenia komunikacyjne z TEN-T lub przejściami granicznymi <p>Projekt 1 (Beneficjent: Powiat ełcki): Przebudowa drogi powiatowej na odcinku granica miasta Ełk – Wiśniowo Ełckie – Kopijki – granica województwa (z woj. podlaskim)</p> <p>Projekt 2 (Beneficjent: Powiat ełcki): Przebudowa drogi powiatowej na odcinku Sędki – Pisanica – Borzymy</p> <p>Projekt 3 (Beneficjent: Powiat ełcki): Przebudowa drogi powiatowej na odcinku Wysokie – Pisanica</p> <p>Projekt 4 (Beneficjent: Gmina Miasto Ełk): Przebudowa ul. Sikorskiego w Ełku</p> <p>Projekt 5 (Beneficjent: Powiat olecki): Przebudowa drogi powiatowej na odcinku Wieliczki – Kleszczewo – Wysokie</p> <p>Projekt 6 (Beneficjent: Powiat olecki): Przebudowa drogi powiatowej na odcinku granica województwa (z woj. podlaskim) – Lenarty – Sedranki</p> <p>Projekt 7 (Beneficjent: Gmina Olecko): Przebudowa drogi w miejscowości Skowronki</p> <p>Projekt 8 (Beneficjent: Gmina Olecko): Przebudowa drogi gminnej na odcinku Pieńki – Babki Oleckie</p> <p>Projekt 9 (Beneficjent: Powiat gołdapski): Przebudowa drogi powiatowej na odcinku Górne – Marlinowo – Zawiszyn</p>

	<ul style="list-style-type: none"> Niezbędne połączenia do miejsc inwestycyjnych <p>Projekt 10 (Beneficjent: Gmina Ełk): Budowa drogi gminnej na odcinku Nowa Wieś Ełcka – Śniepie</p> <p>Projekt 11 (Beneficjent: Gmina Prostki): Przebudowa drogi gminnej na odcinku Glinki – Borki – Miechowo – Bobry</p> <p>Projekt 12 (Beneficjent: Gmina Olecko): Przebudowa ul. Wiejskiej w Olecku do skrzyżowania z drogą wojewódzką nr 655</p> <p>Projekt 13 (Beneficjent: Gmina Olecko): Przebudowa ciągu dróg gminnych na odcinku Szczecinki – Borawskie – Borawskie Małe – Dąbrowskie</p> <p>Projekt 14 (Beneficjent: Gmina Gołdapi): Przebudowa drogi gminnej ul. Zadumy w Gołdapi - Niedrzwica</p> <ul style="list-style-type: none"> Inwestycje ukierunkowane na zmniejszenie ruchu samochodowego w miastach <p>Projekt 15 (Beneficjent: Gmina Miasto Ełk): Budowa małej obwodnicy miasta Ełk (ul. Norwida) – IV etap</p> <p>Projekt 16 (Beneficjent: Powiat gołdapski): Przebudowa dróg powiatowych ul. Armii Krajowej oraz ul. E. Plater w Gołdapi</p> <p>Projekt 17 (Beneficjent: Powiat gołdapski): Przebudowa drogi powiatowej ul. Przytorowej w Gołdapi</p>
Główne rezultaty/efekty	<ul style="list-style-type: none"> rozwinęte powiązania komunikacyjne wewnątrz subregionu i z otoczeniem zewnętrznym (krajowym, międzynarodowym) stworzenie atrakcyjnych warunków do życia i zamieszkania zwiększenie poziomu inwestycji gospodarczych
Planowany okres realizacji	2022-2030
Szacunkowy koszt	187,65 mln zł

Nazwa przedsięwzięcia strategicznego	3. Efektywność energetyczna subregionu EGO
Cel strategii EGO	3. Zachowane walory przyrodnicze oraz wysoka jakość środowiska EGO.
Cel Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Warmińsko-Mazurskie 2030	<p>Cel strategiczny: Mocne fundamenty Kierunek działań: Optymalna infrastruktura rozwoju D. Infrastruktura energetyczna Cel strategiczny: Wyjątkowe środowisko przyrodnicze B. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego</p>
Opis problemu/uzasadnienie	<p>Obszary przekroczeń średniodobowego poziomu dopuszczalnego PM10 wśród gmin EGO występują w Gołdapi (wraz z terenami przyległymi gminy miejsko-wiejskiej Gołdap) i w Olecku. Główna przyczyna występowania przekroczeń: oddziaływanie emisji związanych z indywidualnym ogrzewaniem budynków.</p> <p>Obszary przekroczeń średniorocznego poziomu docelowego B(a)P: gmina miejska Ełk i tereny przyległe należące do gminy wiejskiej Ełk, centralna część gminy miejsko-wiejskiej Olecko i niewielka część gminy wiejskiej Wieliczki, miasto Gołdap i tereny przyległe gminy miejsko-wiejskiej Gołdap, północno-wschodnia część gminy wiejskiej Kalinowo, wschodnia część gminy wiejskiej Prostki, wieś Kowale Oleckie z terenami przyległymi należącymi do gminy wiejskiej Kowale Oleckie. Główna przyczyna występowania przekroczeń: oddziaływanie emisji związanych z indywidualnym ogrzewaniem budynków.</p> <p>Dokument Rozwój regionalny Polski – raport analityczny 2020 wskazuje miasta średnie tracące funkcje społeczno – gospodarcze, w których występuje emisja dwutlenku węgla z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza. Wśród nich znalazł się Ełk (1,1-2,0 t na jednego mieszkańca) oraz Olecko (2,1-3,0 t na jednego mieszkańca).</p> <p>Diagnoza strategiczna SRWM 2030 przedstawia mapę odnawialnych źródeł energii województwa. Wynika z niej, że moc zainstalowana w instalacjach OZE dla powiatu gołdapskiego wynosi od 50,1 do 80 MW, natomiast dla powiatów oleckiego oraz ełckiego od 1,1 do 20 MW (jest przedział jeden z niższych w województwie). Wskazuje to na potrzebę nakładów inwestycyjnych w zakresie infrastruktury energetycznej i ochrony środowiska w EGO.</p>
Zadania podejmowane w ramach przedsięwzięcia strategicznego	<p>Projekt 1: Zwiększenie wykorzystania OZE w subregionie EGO Budowa nowych jednostek wytwarzania energii elektrycznej i/lub ciepłej wykorzystujących energię słoneczną polegających na instalacji ogniw fotowoltaicznych lub kolektorów słonecznych w gminach subregionu EGO.</p> <p>Projekt 2: Czyste powietrze w EGO Ograniczenie zużycia paliwa stałego poprzez zastąpienie aktualnie używanych starych źródeł ciepła na nowe źródła ciepła o wyższej sprawności wytwarzania ciepła i parametrach technicznych, w przypadku gdy nie istnieje możliwość podłączenia nieruchomości do gminnej sieci ciepłowniczej lub sieci gazowej w gminach subregionu EGO.</p>

	Projekt 3: Jasne EGO Modernizacja oświetlenia ulicznego w gminach subregionu EGO.
Główne rezultaty/efekty	<ul style="list-style-type: none"> • wysokiej jakości środowisko przyrodnicze • rozwinięte i innowacyjne powiązania i mechanizmy gospodarcze wykorzystujące OZE • poprawa jakości życia mieszkańców
Planowany okres realizacji	2022-2030
Szacunkowy koszt	165,3 mln zł

Nazwa przedsięwzięcia strategicznego	4. Konkurencyjne EGO – wzmocnienie potencjału gospodarczego subregionu
Cel strategii EGO	1. Rozwinięta, zrównoważona gospodarka EGO, oparta na współpracy międzysektorowej.
Cel Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Warmińsko-Mazurskie 2030	Cel strategiczny: Inteligentna produktywność. Cel strategiczny: Kompetencje przyszłości. Nowoczesne usługi B. Różnorodność usług
Opis problemu/ uzasadnienie	Subregion EGO, głównie ze względu na niekorzystne od lat procesy społeczno-gospodarcze, niską intensywność urbanizacji i uprzemysłowienia oraz słabą dostępność transportową, cechuje się niskim poziomem przedsiębiorczości i atrakcyjności inwestycyjnej. W diagnozie strategicznej EGO odnotowano wzrost wskaźnika pomiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców o 5%. Była to jednak dynamika dwukrotnie niższa od notowanej w skali kraju oraz niższa od dynamiki w skali województwa warmińsko-mazurskiego. Miejscem koncentracji potencjału gospodarczego i przedsiębiorczości w EGO są przede wszystkim miasta subregionu wraz z ich otoczeniem funkcjonalnym. Wyraźnie niższe nasycenie podmiotami gospodarczymi występuje w południowej części subregionu o dominującej funkcji rolniczej. Średnie zarobki są niższe niż w regionie i kraju. W powyższym kontekście należy pozytywnie postrzegać zmiany w dostępności komunikacyjnej, które zachodzić będą w perspektywie najbliższych lat i stworzą szansę na poprawę atrakcyjności inwestycyjnej EGO. Potencjałem rozwoju nowoczesnej przedsiębiorczości jest również Park Naukowo-Technologiczny w Ełku – jedyna tego typu instytucja w subregionie.
Zadania podejmowane w ramach przedsięwzięcia strategicznego	Projekt 1: Platforma Współpracy Gospodarczej EGO Zadanie 1: Pogłębiona diagnoza/analiza zasobów i potrzeb obszaru w zakresie inwestycji gospodarczych Zadanie 2: Opracowanie i wdrożenie strategii marketingowej obszaru EGO. Zadanie 3: Kampania biznesowa w mediach branżowych krajowych oraz międzynarodowych. Zadanie 4: Utworzenie portalu inwestora – Invest in EGO. Zadanie 5: Stworzenie sieci doradców biznesowych w gminach EGO (koordynatorzy biznesu). Opracowanie i wdrożenie standardów obsługi inwestora w EGO. Projekt 2: Wzmocnienie potencjału instytucji otoczenia biznesu w EGO Sieciowanie i współpraca instytucji otoczenia biznesu z EGO, profesjonalizacja i wzmocnienie kadr IOB, podniesienie kompetencji, w tym w zakresie inteligentnych specjalizacji regionu - wysokospecjalistyczne etaty technologiczne, szkolenia, kursy, studia podyplomowe, wyjazdy studyjne, udział w eventach branżowych.

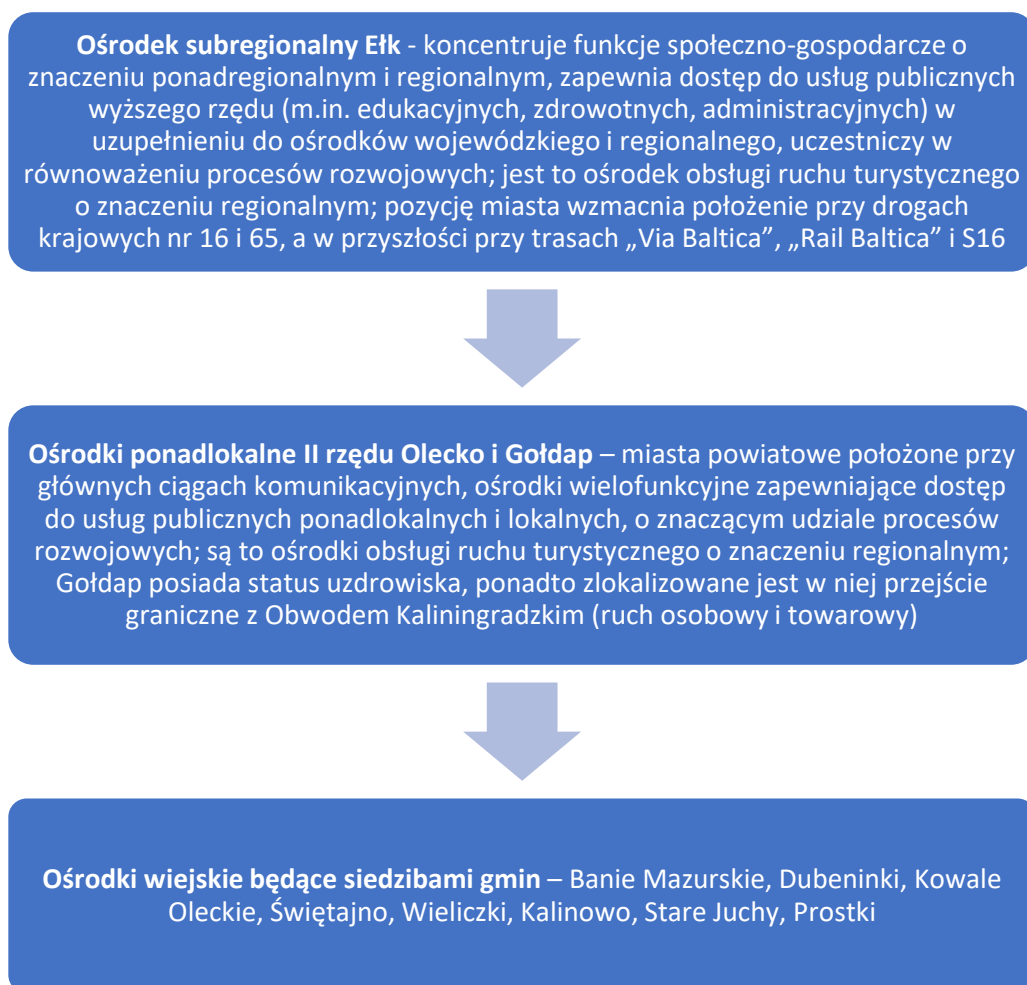
	<p>Projekt 3: Przedsiębiorczość i kompetencje technologiczne młodych w EGO</p> <p>Zajęcia kompetencji przedsiębiorczych, prototypowanie, demo firma, kursy specjalistyczne, kursy branżowe, wyjazdy na eventy branżowe</p> <p>Projekt 4: Wzrost konkurencyjności MŚP w EGO</p> <p>Zadanie 1. Usługi podstawowe m.in. doradztwo księgowo-podatkowe, doradztwo prawne, doradztwo biznesowe, doradztwo marketingowe.</p> <p>Zadanie 2. Usługi specjalistyczne m.in. doradztwo technologiczne, doradztwo patentowe, audyt technologiczny, plany wdrożeń.</p> <p>Projekt 4: Mikrodotacje dla przedsiębiorców na wdrażanie inteligentnych specjalizacji w EGO.</p>
Główne rezultaty/efekty	<ul style="list-style-type: none"> • spójna oferta inwestycyjna i sprawne instytucje otoczenia biznesu • zwiększenie poziomu inwestycji gospodarczych • wzmocnienie potencjału gospodarczego subregionu EGO • zwiększenie konkurencyjności firm • aktywizacja ekonomiczna mieszkańców, rozwinięta przedsiębiorczość
Planowany okres realizacji	2022-2029
Szacunkowy koszt	45 mln zł

Nazwa przedsięwzięcia strategicznego	5. Czyste EGO
Cel strategii EGO	3. Zachowane walory przyrodnicze oraz wysoka jakość środowiska EGO
Cel Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Warmińsko-Mazurskie 2030	Cel strategiczny: Mocne fundamenty Wyjątkowe środowisko przyrodnicze B. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego
Opis problemu/uzasadnienie	W subregionie EGO, pomimo poprawy w zakresie dostępu do sieci kanalizacyjnej, nadal istnieją miejsca, które wymagają interwencji w tym zakresie. Deficyty w dostępie do sieci kanalizacyjnej widoczne są głównie w przestrzeniach wiejskich. Diagnoza strategiczna SR EGO 2030 wykazała, że odsetek mieszkańców obszaru korzystających z sieci kanalizacyjnej był na poziomie 46,5%, co jest poziomem wyraźnie niższym od średniej wojewódzkiej (74,4%) i krajowej (70,8%). Ze względu na rozproszenie zabudowy czy też ukształtowanie terenu budowa sieci kanalizacyjnej w niektórych częściach EGO jest ekonomicznie lub technicznie nieuzasadniona. Niedostatecznie rozwinięta gospodarka ściekowa na obszarach rekreacji, zarówno zbiorowej, jak i indywidualnej, usytuowanych w sąsiedztwie jezior i rzek, stanowi poważne zagrożenie dla wód powierzchniowych. Wody płynące w subregionie EGO najczęściej narażone są na zrzut niedostatecznie oczyszczonych ścieków komunalnych i przemysłowych. Z tego powodu dużą część rzek i jezior charakteryzuje się złym stanem wód.
Zadania podejmowane w ramach przedsięwzięcia strategicznego	Projekt 1: Czyste EGO Projekt grantowy dotyczący budowy przydomowych oczyszczalni ścieków przy budynkach mieszkalnych, w tym budynkach jednorodzinnych, na potrzeby własne grantobiorców (mieszkańców).
Główne rezultaty/efekty	<ul style="list-style-type: none"> • poprawa jakości wód powierzchniowych • poprawa jakości życia mieszkańców • zwiększenie funkcjonalności przestrzeni subregionu EGO
Planowany okres realizacji	2023-2026
Szacunkowy koszt	32 mln zł

5. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

Celem opracowania modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej jest koordynacja przestrzenna zaplanowanych w SR EGO 2030 działań. Subregion EGO ma powierzchnię 2 759 km², obejmuje 12 gmin z 3 powiatów, dlatego działania rozwojowe powinny być zobrazowane i przeanalizowane pod kątem ich wpływu na przestrzeń obszaru. Pozwoli to na racjonalne organizowanie przestrzeni oraz wyeliminowanie lub minimalizowanie powstających konfliktów przestrzennych pomiędzy funkcjami społecznymi, gospodarczymi i środowiskowymi. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej koncentruje się na wybranych, strategicznych funkcjach zagospodarowania obszaru w oparciu o zapisy SR EGO 2030 oraz uwzględnia politykę regionalną określoną w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego¹⁵.

Wg typologii zaczerpniętej z wojewódzkiego planu zagospodarowania przestrzennego, strukturę sieci osadniczej EGO tworzą miasta i ośrodki wiejskie w następującym układzie hierarchicznym:

Rysunek 26 Struktura sieci osadniczej subregionu EGO (opracowanie własne na podstawie Planu zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego).

¹⁵ Uchwała nr XXXIX/832/18 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 28 sierpnia 2018 r.

W otoczeniu miast subregionu EGO w wyniku procesów suburbanizacji powstają strefy podmiejskie, przy czym skala tego zjawiska jest zależna od wielkości miasta. Tereny wiejskie ulegają przekształceniom nabierając miejskiego charakteru. Niekontrolowany rozwój tych terenów może prowadzić do zaburzenia ładu przestrzennego wokół Ełku, Gołdapi i Olecka oraz stanowić zagrożenie walorów środowiskowo-krajobrazowych obszaru.

Ze względu na peryferyjne położenie oraz niekorzystną dostępność transportową większość miast i wsi subregionu EGO doświadcza problemów społeczno-gospodarczych, których skala kwalifikuje je do specjalnego wsparcia w ramach polityki rozwoju kraju i województwa warmińsko-mazurskiego:

- miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze – Ełk, Olecko;
- obszary zagrożone marginalizacją – gminy Banie Mazurskie, Dubeninki, Kowale Oleckie, Kalinowo, Prostki, Stare Juchy, Świętajno, Wieliczki.

Przez obszar EGO przebiegają korytarze transportowe na osi wschód-zachód oraz północ-południe, obejmujące infrastrukturę o znaczeniu:

- regionalnym – drogi wojewódzkie nr 650, 651, 652, 653, 655, 656, 661, 667, linie kolejowe 41 (Ełk-Olecko) i nr 219 (Olsztyn-Ełk) oraz linie wąskotorowe: Ełk – Turowo i Ełk – Zawady – Tworki (wyłącznie działalność turystyczna w sezonie letnim);
- krajowym – drogi krajowe nr 16 i 65 (do przejścia granicznego Gołdap-Gusiew) oraz linia kolejowa nr 38 (Korsze – Ełk – Białystok),
- międzynarodowym - paneuropejski korytarz transportowy Helsinki – Tallin – Ryga – Kowno – Warszawa (sieć bazowa TEN-T), w skład którego wchodzi droga krajowa nr S61 („Via Baltica”) i linia kolejowa E75 („Rail Baltica”).

Plan zagospodarowanie przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego sklasyfikował najważniejsze miejsca przesiadkowe w subregionie EGO:

- Ełk – kluczowy węzeł komunikacyjny;
- Olecko, Gołdap - istotne punkty przesiadkowe o znaczeniu regionalnym.

Ełcki węzeł kolejowy jest największym węzłem na Mazurach i drugim co do wielkości w województwie warmińsko-mazurskim, po węźle olsztyńskim. W celu wzmocnienia tej pozycji oraz rozwoju połączeń kolejowych wewnątrz obszaru EGO, plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego proponuje rozpoznanie potencjału i możliwości do aktywizacji linii obecnie zamkniętych: Czerwonka – Mikołajki – Ełk (nr 223) oraz Gołdap – Olecko – Ełk (nr 41).

Ze względu na swoje peryferyjne położenie obszar EGO jest silniej powiązany z miastami województwa podlaskiego (Suwałki, Białystok - dojazdy do pracy i usług) niż z Olsztynem. Najważniejsze powiązania międzywojewódzkie i transgraniczne prowadzą poprzez drogę krajową nr 65 w kierunku Białegostoku i Gusiewa (przejście graniczne). Obszar przygraniczny całego województwa cechuje się ograniczoną dostępnością komunikacyjną i niewielkim natężeniem powiązań komunikacyjnych.

Najważniejszym obszarem aktywności gospodarczej w subregionie EGO jest Suwalska Specjalna Strefa Ekonomiczna, obejmujące 3 podstrefy: Ełk, Gołdap, Olecko. Wolne tereny inwestycyjne w granicach strefy ekonomicznej występują jedynie w Ełku, jednak ich powierzchnia jest niewielka (łącznie ok. 20 ha). Trwają prace nad zmianą granic Podstrefy Gołdap, polegające na włączeniu w granice strefy ponad 8,6 ha nowych terenów. Natomiast Gmina Olecko przygotowuje ok. 130 ha tereny inwestycyjne (produkcyjne, usługowe i przemysłowe) w miejscowościach Lesk i Olecko pomiędzy ul. Kościuszki a linią kolejową. Poprawa dostępności komunikacyjnej EGO w perspektywie najbliższych lat będzie oznaczać

wzmocnienie atrakcyjności inwestycyjnej obszaru, w szczególności w bezpośrednim sąsiedztwie dróg ekspresowych S16 i S61, a co za tym idzie lokalizowanie przy nich dużych terenów inwestycyjnych.

Do najbardziej istotnych elementów środowiska przyrodniczego EGO należą jeziora. Największe z nich to Łaśmiady, Łaźno, Jezioro Rajgrodzkie, Selmęt Wielki. Największy udział gruntów pod wodami w powierzchniach gmin występuje w mieście Ełk oraz w obrębie miasta Olecko (pow. 30%). W południowej i centralnej części subregionu główną oś hydrograficzną stanowi rzeka Ełk, która odprowadza wody przez Jezioro Rajgrodzkie do Biebrzy. Lega to główna rzeka powiatu oleckiego. Z kolei północno-zachodnią część subregionu odwadniają rzeka Węgorapa i Gołdapa z dopływami. W aspekcie ochrony zasobów wodnych jednym z najważniejszych kierunków rozwoju infrastruktury technicznej na terenach wiejskich jest uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej.

Poza zasobami wodnymi, subregion EGO charakteryzuje się wysokim na tle kraju udziałem powierzchni obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem. Największy odsetek powierzchni obszarów chronionych występuje w północnej części subregionu. Większe kompleksy leśne subregionu to Puszcza Borecka oraz Puszcza Romincka.

Subregion EGO Kraina Bociana wskazywany jest w wojewódzkim planie zagospodarowania przestrzennego jako obszar atrakcyjny turystycznie, najcenniejszy krajobrazowo, predysponowany do rozwoju turystyki kwalifikowanej wodnej, rowerowej, wypoczynkowej, turystyki poznawczej (obszary chronione, obiekty dziedzictwa kulturowego, np. Ełcka Kolej Wąskotorowa, wiadukty w Stańczykach, miejsca uatrakcyjniające ofertę turystyczną, np. ośrodek narciarski w Gołdapi), zdrowotnej (uzdrowisko Gołdap), turystyki biznesowej i kongresowej (Ełk, Olecko, Gołdap). W planie zostało zarekomendowane m.in. utworzenie parku kulturowego obejmującego mosty w Stańczykach (gm. Dubeninki) oraz kształtowanie i rozwój funkcji uzdrowskiej Gołdapi.

Ze względu na swoje przyszłe walory lokalizacyjne (skrzyżowanie ważnych tras komunikacyjnych), rozwijającą się funkcję biznesową (turystyka biznesowa) oraz wielkość miasta, Ełk ma szansę stać się obszarem koncentracji ruchu turystycznego w subregionie. Warto odnotować, że do obszaru o dużej intensywności turystycznej należy zaliczyć gminy Stare Juchy (m.in. kwatery agroturystyczne) i Gołdap (funkcja uzdrowska). Ełk, Gołdap i Olecko zaliczane są do miast pełniących funkcję ośrodków obsługi ruchu turystycznego o znaczeniu ponadregionalnym.

Samorządy subregionu EGO upatrują szczególnej szansy na rozwój turystyki w oparciu o trasy rowerowe. Przez północną część obszaru przebiega trasa rowerowa Green Velo, a w bezpośrednim sąsiedztwie, przy zachodniej granicy, zlokalizowana jest Mazurska Pętla Rowerowa. Wojewódzki plan zagospodarowania przestrzennego ustala następujący system tras rowerowych w obszarze EGO:

- Korytarze główne
 - Korytarz północny wschód – zachód (Green Velo)
 - Korytarz południowy wschód – zachód (Tysiąca Jezior Północnych) - przebieg główny Korytarza: granica z woj. pomorskim (kierunek Stańkowo, gm. Prabuty) – Bronowo, gm. Susz – Susz – Hława – Ostróda – Olsztyn – Dźwierzuty – Szczytno – Pisz – Orzysz – Ełk – Borzymy, gm. Kalinowo – granica z woj. podlaskim (kierunek Łabętnik, gm. Bargłów),
- korytarze uzupełniające
 - Giżycko (Korytarz wschodni) – Kruklanki – Świętajno – Olecko – Borawskie (gm. Olecko) granica z woj. podlaskim (kierunek Bakalarzewo),
 - Gołdap (Korytarz północny) – Stare Juchy, gm. Ełk (Korytarz południowy),
 - Pisz (Korytarz wschodni / południowy) – Laski Małe, gm. Kalinowo (Korytarz południowy),

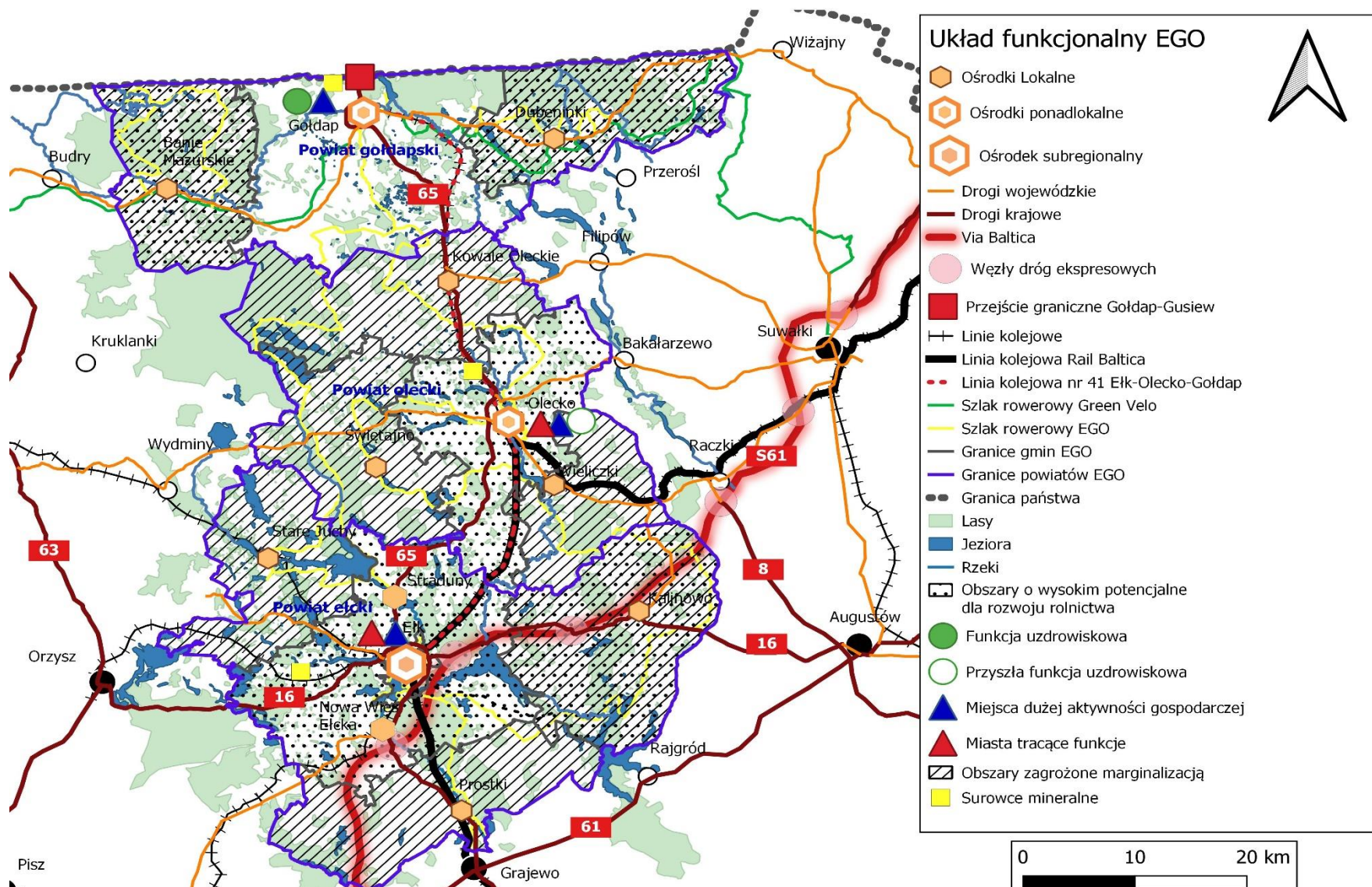
- Stańczyki, gm. Dubeninki (Korytarz północny) – granica z woj. podlaskim (kierunek Przerośl) z uwzględnieniem odcinka trasy Rowerowy Pierścień Suwalszczyzny,
- gm. Dubeninki (Korytarz północny) – granica z woj. podlaskim (kierunek Zarzecze, gm. Przerośl) z uwzględnieniem odcinka trasy Podlaski Szlak Bociani.

Dążąc do wykorzystania ww. potencjału i uwarunkowań, samorządy EGO pragną stworzyć subregionalną trasę rowerową, łączącą się z Green Velo, a w dalszej perspektywie z sąsiadującymi trasami Wielkich Jezior Mazurskich i województwa podlaskiego. Realizacja inwestycji sprawi, że powstanie niezwykle atrakcyjny trakt rowerowy, obejmujący najbardziej atrakcyjne turystycznie tereny i miejsca EGO. Na trasie szlaku powstaną nowe wieże widokowe, dzięki którym będzie można podziwiać walory krajobrazowe subregionu.

Istotną funkcję gospodarczą, również dla rozwoju turystyki, pełni rolnictwo. Najlepsze warunki do produkcji rolnej ma południowa część subregionu EGO, w szczególności obszar gminy Kalinowo, gdzie wskaźnik rolniczej przestrzeni produkcyjnej jest najwyższy. Im dalej na północ, tym warunki dla rolnictwa stają się mniej korzystne. Teren subregionu charakteryzuje zróżnicowana rzeźba terenu (Mazury Garbate), która stanowi przeszkodę w prawidłowym gospodarowaniu. Rolnictwo jest jedną z głównych gałęzi gospodarki regionu, co ma odzwierciedlenie w specjalizacji gospodarczej województwa pn. żywność wysokiej jakości. Produkcja rolna na obszarze EGO powinna mieć charakter ekologiczny, opierając się o aspekty czystego środowiska, niskiego nawożenia gruntów i tradycyjnej formy gospodarowania. W szczególności rozwój tego typu produkcji rolnej powinien następować na terenach do predysponowanych, o najlepszych warunkach glebowych.

Potencjał surowcowy obszaru EGO opiera się na wydobyciu piasków i żwirów, które są kluczowe dla sektora budowlanego. Znaczące zasoby tych kopalin występują w miejscowościach Guzki (gm. Ełk) i Łęgowo (gm. Olecko). Ponadto w Gminie Gołdap znajdują się złoża borowin (Niedzwica) i wód mineralnych (Gołdap), na których oparta jest funkcja uzdrowiskowa.

Rysunek 27 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej subregionu EGO (opracowanie własne).

Obszary Strategicznej Interwencji

Obszar strategicznej interwencji to określony w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego jest kierowana interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł, lub rozwiązania regulacyjne.

W SRWM 2030 wskazano cały subregion EGO jako Obszar Strategicznej Interwencji. Ponadto w EGO można wyróżnić gminy, które ujęte zostały w innych OSI SRWM 2030. Oznacza to, że moderowanie i wsparcie procesów rozwojowych na obszarze EGO realizowane będzie w oparciu o jego wieloaspektowość i różnorodność wewnętrzną oraz jego powiązania zewnętrzne (związki z otoczeniem). **Cele i kierunki działań niniejszej strategii, a także projekty strategiczne, wpłyną na osiągnięcie oczekiwanych w SRWM 2030 efektów interwencji i zmiany przestrzennej w subregionie EGO.**

Nie stwierdzono konieczności wyznaczania OSI wewnątrz obszaru EGO.

Tabela 14. Obszary strategicznej interwencji w subregionie EGO Kraina Bociana

OSI	Lokalizacja w EGO	Oczekiwane efekty interwencji	
OSI Tygrys Warmińsko-Mazurski	M. Ełk, gmina Ełk, Kalinowo, Prostki, Wieliczki	<p>Kompetencje przyszłości:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rdzeń kompetencyjny regionu (3 główne ośrodki miejskie województwa, tj. Elbląg, Olsztyn, Ełk), • Wzmocnienie kompetencyjne organizacji oddziałujących na cały region. <p>Inteligentna produktywność:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozwój inteligentnych specjalizacji, • Przygotowanie najlepszych terenów inwestycyjnych. <p>Kreatywna aktywność:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Współpraca sieciowa na arenie krajowej i międzynarodowej. <p>Fundamenty rozwoju:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Realizacja inwestycji infrastrukturalnych, głównie ze wschodniej części. 	<p>Kompetencje przyszłości:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zapobieganie wymywania mieszkańców z województwa. <p>Inteligentna produktywność:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wzrost powiązań funkcjonalnych wewnątrz obszaru, • Rozszerzenie oddziaływania na obszary sąsiednie. <p>Fundamenty rozwoju:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spójność terytorialna regionu.
OSI OF Ełku	M. Ełk, gmina Ełk	<p>Kompetencje przyszłości:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozwinięte funkcje edukacyjne ośrodka subregionalnego, • Silna pozycja we wdrażaniu przemysłu 4.0, • Wysoka jakość usług. <p>Inteligentna produktywność:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Silnie rozwinięte inteligentne specjalizacje (biznes, nauka i otoczenie biznesu), • Silna pozycja gospodarcza poprzez włączenie w sieci współpracy (praca, edukacja, możliwości wypoczynkowe) – regionalne i międzywojewódzkie, • Wzmocniona rola Parku Naukowo Technologicznego w Ełku. <p>Kreatywna aktywność:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Projekty społeczne w ramach np. ZIT, o wysokim stopniu oddziaływania ponadlokalnego, • Silne funkcje kulturowe, 	<p>Kompetencje przyszłości:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ponadlokalne funkcje edukacyjne, • Zapobieganie wymywania mieszkańców z województwa poprzez konkurencyjną ofertę edukacyjną. <p>Inteligentna produktywność:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wzrost oddziaływania MOF na terenie województwa (głównie EGO) oraz w relacjach z gminami województwa podlaskiego i mazowieckiego. <p>Kreatywna aktywność:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zacieśnianie współpracy w ramach MOF, • Rozwój współpracy z WJM oraz Suwałkami i Augustowem. <p>Fundamenty rozwoju:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozwinięte powiązania i relacje współpracy z gminami, przez które przebiega „Via Baltica” (w województwie i sąsiednich regionach).

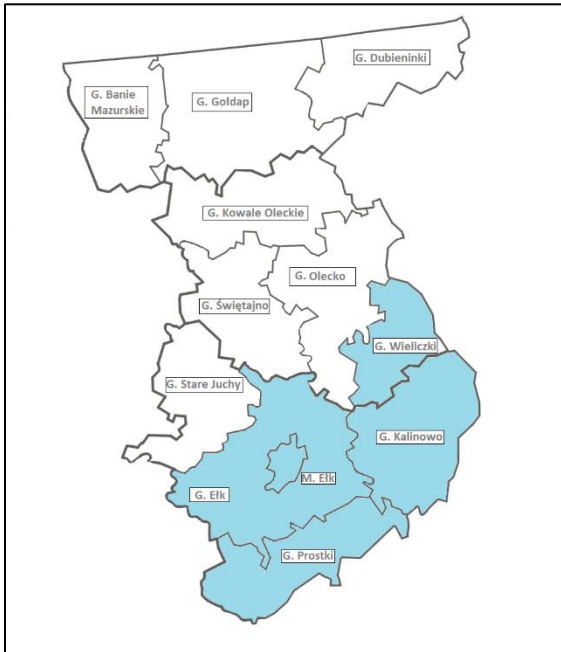
OSI	Lokalizacja w EGO	Oczekiwane efekty interwencji	
		<ul style="list-style-type: none"> • Współpraca sieciowa na arenie krajowej i międzynarodowej. Fundamenty rozwoju: <ul style="list-style-type: none"> • Bardzo dobra dostępność komunikacyjna Ełku. • Dobra dostępność komunikacyjna zewnętrzna i wewnętrzna. 	
OSI CITTASLOW	M. Gołdap	Kompetencje przyszłości: <ul style="list-style-type: none"> • Rozwinięte relacje edukacja – rynek pracy, • Rozwinięte kompetencje kluczowe i programy podnoszące kwalifikacje mieszkańców, • Rozwinięta e-administracja, • Rozwinięte nowoczesne usługi w obszarze srebrnej ekonomii. Inteligentna produktywność: <ul style="list-style-type: none"> • Dobrze przygotowana oferta inwestycyjna, • Rozwinięta przedsiębiorczość kreatywnie wykorzystująca dziedzictwo gospodarczo wielokulturowej społeczności regionu. Kreatywna aktywność: <ul style="list-style-type: none"> • Korzystne warunki dla włączenia społecznego, Fundamenty rozwoju: <ul style="list-style-type: none"> • Silny kapitał społeczny wspierany licznymi projektami współpracy, • Wysoki udział OZE w bilansie energetycznym, • Wysoka jakość środowiska przyrodniczego. 	Kompetencje przyszłości: <ul style="list-style-type: none"> • Rozwinięte funkcje miast ośrodków lokalnych (edukacyjne). Inteligentna produktywność: <ul style="list-style-type: none"> • Rozwinięte funkcje miast ośrodków lokalnych (warunki do prowadzenia biznesu). Kreatywna aktywność: <ul style="list-style-type: none"> • Rozwinięte funkcje miast ośrodków lokalnych (kultura, opieka medyczna). Fundamenty rozwoju: <ul style="list-style-type: none"> • Dobrze rozwinięte połączenia komunikacyjne miast i ich najbliższego otoczenia.

OSI	Lokalizacja w EGO	Oczekiwane efekty interwencji	
OSI OF EGO	Wszystkie gminy EGO	<p>Kompetencje przyszłości:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dobre relacje edukacja – biznes, • Silne organizacje społeczne i świadczące usługi turystyczne, • Rozwinięta e-administracja. <p>Inteligentna produktywność:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Konkurencyjne firmy należące do inteligentnych specjalizacji, • Spójna oferta inwestycyjna i sprawne instytucje otoczenia biznesu, • Rozwinięte funkcje uzdrowiskowe i okołouzdrawiskowe, • Rozwinięta przedsiębiorczość. <p>Kreatywna aktywność:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liczne programy integracji włączające osoby w różnym wieku, niezależnie od sytuacji życiowej i materialnej oraz stanu zdrowia, • Dobrze rozwinięta infrastruktura aktywności społecznej. <p>Fundamenty rozwoju:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liczne projekty budujące kapitał społeczny, • Zrealizowane inwestycje komunikacyjne (drogowe, kolejowe i pieszo-rowerowe), • Wysokiej jakości środowisko przyrodnicze, • Rozwinięte i innowacyjne powiązania i mechanizmy gospodarcze wykorzystujące OZE. 	<p>Kompetencje przyszłości:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozwinięte powiązania funkcjonalne oparte o sprawną współpracę wewnątrz obszaru EGO oraz za otoczeniem (oświata, rynki pracy, usługi społeczne). <p>Inteligentna produktywność:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozwinięta współpraca gospodarcza z Suwałkami i Augustowem (inicjatywa EGO SA), samorządami Wielkich Jezior Mazurskich i Dorzecza Biebrzy, • Rozwinięte powiązania gospodarcze wzdłuż Via Baltica i Rail Baltica. <p>Kreatywna aktywność:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zaktywizowane obszary wiejskie, • Rozwinięte powiązania funkcjonalne w sferze kultury, edukacji, sportu i rekreacji oraz turystyki. <p>Fundamenty rozwoju:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zintegrowany komunikacyjnie obszar EGO.
OSI Miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze	M. Ełk, M. Olecko	<p>Kompetencje przyszłości:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dobre relacje edukacja – biznes, • Profesjonalne zarządzanie w urzędach miejskich, • Usługi publiczne na wysokim poziomie, • Rozwinięta e-administracja. <p>Inteligentna produktywność:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Silne włączenie w inteligentne specjalizacje regionu, • Wzmocniona przedsiębiorczość. <p>Kreatywna aktywność:</p>	<p>Kompetencje przyszłości:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozwinięte relacje funkcjonalne między miastami a ich najbliższym otoczeniem (edukacja, rynek pracy). <p>Inteligentna produktywność:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozwinięte relacje funkcjonalne między miastami a ich najbliższym otoczeniem (współpraca w zakresie ofert inwestycyjnych, tworzenie przestrzeni dla start-upów i innych małych firm). <p>Kreatywna aktywność:</p>

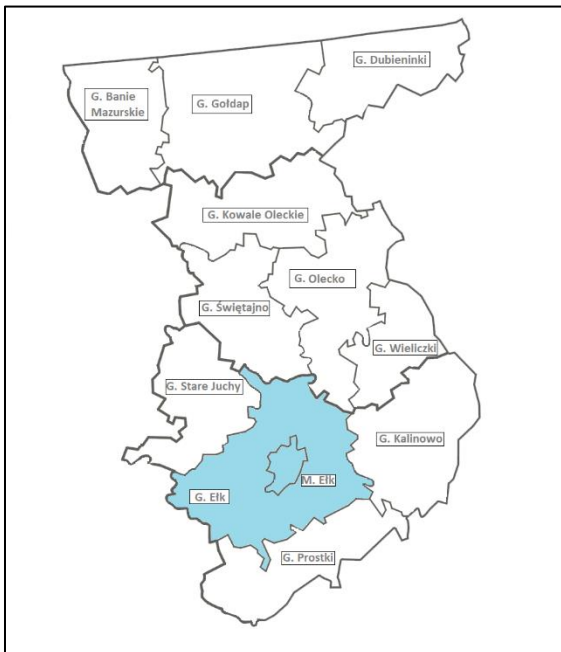
OSI	Lokalizacja w EGO	Oczekiwane efekty interwencji	
		<ul style="list-style-type: none"> Zakończone sukcesem procesy rewitalizacyjne, Dobre warunki do aktywności mieszkańców w każdym wieku. <p>Fundamenty rozwoju:</p> <ul style="list-style-type: none"> Wysoki kapitał społeczny budowany w oparciu o projekty współpracy włączające różne grupy mieszkańców, Wysoka jakość życia, Dogodne połączenia komunikacyjne z ośrodkiem regionalnym, Wysokie wykorzystanie OZE i czyste środowisko. 	<ul style="list-style-type: none"> Rozwinięte relacje funkcjonalne między miastami a ich najbliższym otoczeniem (kultura, przestrzenie aktywnego wypoczynku, opieka zdrowotna). <p>Fundamenty rozwoju:</p> <ul style="list-style-type: none"> Rozwinięte połączenia komunikacyjne z Olsztynem.
OSI Obszary marginalizacji	Gminy: Banie Mazurskie, Dubeninki, Kalinowo, Kowale Oleckie, Prostki, Świętajno, Stare Juchy, Wieliczki	<p>Kompetencje przyszłości:</p> <ul style="list-style-type: none"> Dobra dostępność do usług publicznych o wysokiej jakości, Odnowione funkcje obszarów zdegradowanych, Rozwinięta e-administracja. <p>Inteligentna produktywność:</p> <ul style="list-style-type: none"> Włączenie w inteligentne specjalizacje regionu, Przedsiębiorcze dzieci i młodzież, Rozwinięta ekonomia społeczna. <p>Kreatywna aktywność:</p> <ul style="list-style-type: none"> Osoby starsze włączone w programy aktywności społecznej, Aktywne i efektywne partnerstwa lokalne i ponadlokalne. <p>Fundamenty rozwoju:</p> <ul style="list-style-type: none"> Uzupełnione braki w zakresie infrastruktury technicznej, Satysfakcjonująca dostępność komunikacyjna, Przełamana peryferyjność przygraniczna, Wysokie wykorzystanie OZE i czyste środowisko, Wysokiej jakości środowisko przyrodnicze. 	<p>Kompetencje przyszłości:</p> <ul style="list-style-type: none"> Sieć centrów rozwoju lokalnego. <p>Kreatywna aktywność:</p> <ul style="list-style-type: none"> Przygotowane tereny zgodne z polityką przestrzenną, uwzględniające suburbanizację. <p>Fundamenty rozwoju:</p> <ul style="list-style-type: none"> Powiązania funkcjonalne na linii najbliższe miasto – wieś, Powiązania funkcjonalne na linii ośrodek powiatowy – wieś, Atrakcyjne przestrzenie wypoczynku.

Źródło: Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa.

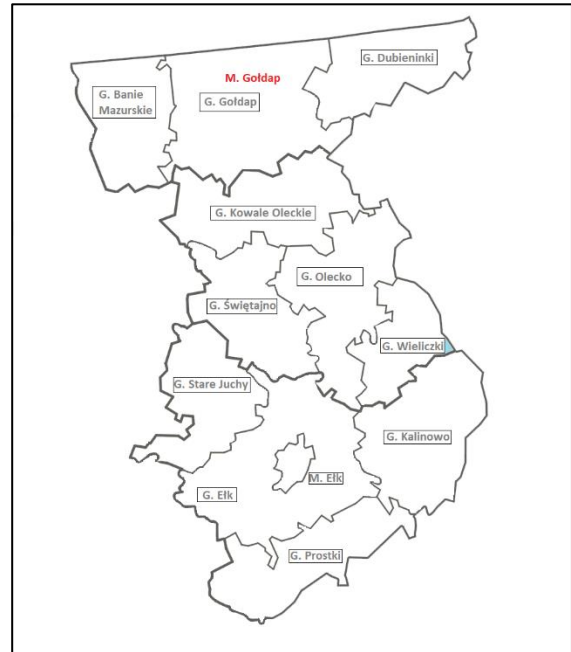
Rysunek 28. OSI Tygrys Warmińsko-Mazurski na tle subregionu EGO Kraina Bociana (oprac. własne).

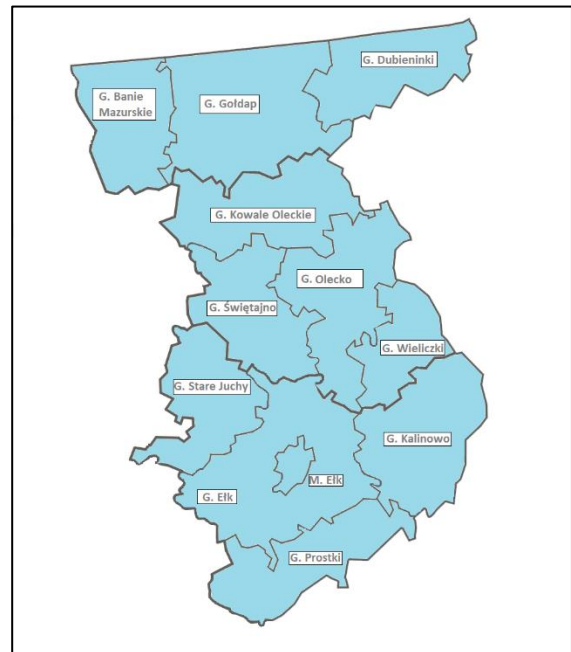
Rysunek 29. OSI OF Ełk na tle subregionu EGO Kraina Bociana (oprac. własne).

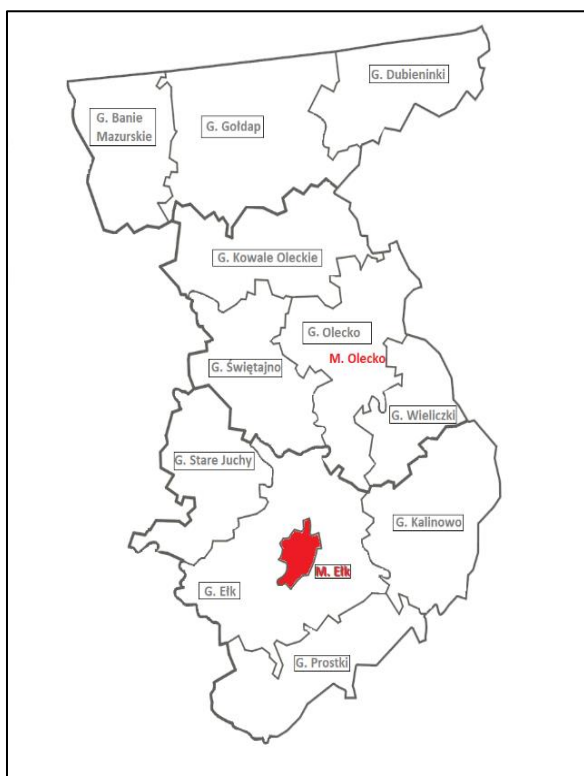
Rysunek 30. OSI CITASLOW na tle subregionu EGO Kraina Bociana (oprac. własne).

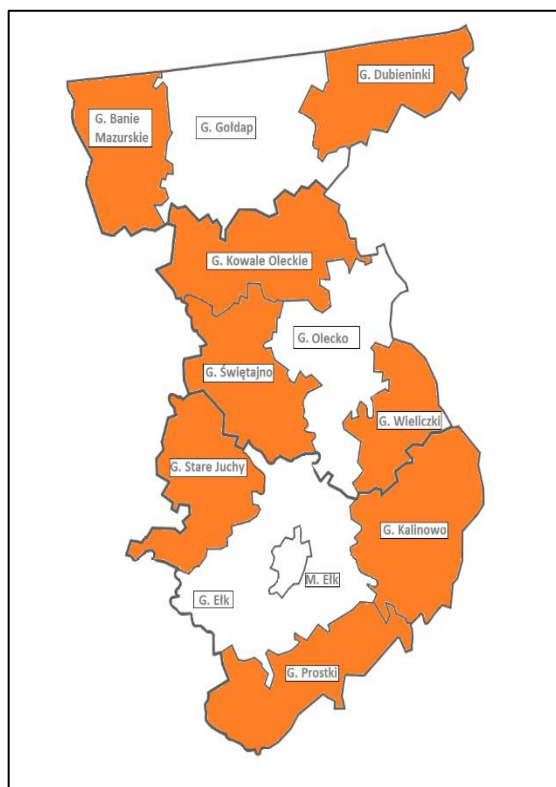
Rysunek 31. OSI OF EGO na tle subregionu EGO Kraina Bociana (oprac. własne).

Rysunek 33. OSI Miasta tracące funkcje na tle subregionu EGO Kraina Bociana (oprac. własne).

Rysunek 32 OSI Obszary marginalizacji na tle subregionu EGO Kraina Bociana (oprac. własne).

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

Określenie modelu funkcjonalno-przestrzennego wiąże się z ustaleniem warunków jego realizacji. Ogólne rekomendacje dla polityki przestrzennej subregionu EGO zostały przygotowane w oparciu o strukturę celów strategicznych i brzmia następująco:

1. Wymiar gospodarczy

- zaplanowanie inwestycji drogowych wzmacniających oddziaływanie dróg ekspresowych S61 i S16 oraz drogi krajowej 65 dla rozwoju gospodarczego i wewnętrznej spójności komunikacyjnej subregionu;
- wspieranie rozwoju terenów o potencjale inwestycyjnym;
- kreowanie warunków do tworzenia powiązań sieciowych zwiększających potencjał gospodarczy i turystyczny obszaru EGO, włączenie przestrzeni EGO w system regionalnych i ponadregionalnych tras turystycznych;
- ochrona i stosowanie najwyższych standardów zagospodarowania przestrzennego w odniesieniu do terenów o funkcji uzdrowiskowej i turystycznej;
- zapewnienie terenów i warunków do rozwoju funkcji turystycznych, w tym do utworzenia subregionalnego szlaku rowerowego.

2. Wymiar społeczny

- kontrolowanie procesu zabudowy terenów podmiejskich;
- uzupełnienie układu drogowego w miejscach najslabiej obsługiwanych;
- rozwój i integracja transportu publicznego, w tym kolejowego;
- rozwój terenów o funkcjach sportowo-rekreacyjnych i kulturalnych;
- zwiększenie atrakcyjności przestrzeni publicznych, w szczególności w centrach miast i głównych wsi oraz na terenach cechujących się negatywnymi zjawiskami społeczno-gospodarczymi (jako element procesu rewitalizacji);
- zapewnienie bliskiej dostępności terenów zieleni;
- zwiększenie udziału lokalnych społeczności w planowaniu przestrzennym i przygotowywaniu inwestycji, budowanie poparcia społecznego w gospodarowaniu przestrzenią.

3. Wymiar środowiskowy

- stworzenie warunków do ochrony i poprawy stanu wód powierzchniowych rzek i jezior;
- zachowanie i odtwarzanie struktur przyrodniczych i krajobrazowych;
- dalsza rozbudowa systemów kanalizacji sanitarnej i oczyszczania ścieków;
- zwiększenie odporności przestrzeni na zagrożenia naturalne i antropogeniczne;
- prowadzenie zrównoważonej gospodarki rolnej.

6. System realizacji strategii

6.1. Zarządzanie, monitoring i ewaluacja

Zarządzanie subregionem EGO jest jednym z kluczowych wyzwań sukcesu realizacji założeń SR EGO 2030. Zarządzanie subregionem celowo nie zostało ujęte jako jeden z celów strategicznych. Znaczenie zarządzania wynika bezpośrednio z misji subregionu:

„Rozwój subregionu EGO Kraina Bociana w oparciu o zasoby i potencjał wszystkich gmin oraz partnerską współpracę”.

Powodzenie realizacji wszystkich celów strategicznych uzależnione będzie od stworzenia i wdrożenia efektywnego modelu zarządzania, obejmującego najważniejszych aktorów rozwoju subregionalnego. Takie podejście jest konieczne także ze względu na treść głównych zasad polityki rozwoju regionalnego, określonych w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030.

Strategia Rozwoju EGO 2030 powstała dzięki inicjatywie samorządów lokalnych i będzie realizowana poprzez projekty inicjowane przez te samorzady oraz partnerów społecznych i biznesowych. Podmioty sektora publicznego, prywatnego oraz pozarządowego powinny czynnie i efektywnie uczestniczyć w realizacji SR EGO 2030. **Model zarządzania opierać się powinien na ustalonych i uzgodnionych wspólnie i po partnersku ramach organizacyjnych i finansowych.**

Dla powodzenia wdrożenia strategii należy przyjąć tzw. **zasadę partnerstwa**, czyli współpracę poszczególnych aktorów rozwoju (instytucji samorządowych, organizacji społecznych, przedstawicieli mieszkańców, przedsiębiorców, w tym potencjalnych beneficjentów) oraz **zasadę partycypacji społecznej**, czyli prowadzenie dialogu społecznego pomiędzy różnymi podmiotami.

Diagnoza strategiczna pozwoliła na określenie głównych wyzwań rozwoju subregionu EGO w zakresie zarządzania. Wskazują one na potrzebę zbudowania sprawnego i kompetentnego systemu zarządzania, który będzie w stanie moderować procesy rozwojowej, animować i wspierać przygotowanie koncepcji projektów i działań oraz być może przejąć odpowiedzialność za realizację wybranych działań.

Jak podkreślono na warsztatach strategicznych z udziałem liderów subregionu EGO, konieczne jest stworzenie jednego biura (zespołu) koordynującego realizację strategii. Konieczne jest wypracowanie zasad współpracy, która ukierunkowana będzie na zapewnienie równych szans wszystkim partnerom, co wynika wprost z przyjętej misji. Wspólne struktury zarządcze mogą pełnić rolę nie tylko koordynacyjną, lecz także być odpowiedzialne za realizację wybranych działań: kreowanie wspólnej marki EGO, promowanie dobrych praktyk, prowadzenie lobbingu na rzecz EGO, budowanie wizerunku EGO, ale także promocję gospodarczą (np. promocja terenów inwestycyjnych) i turystyczną (np. wspólny kalendarz imprez). Biuro (zespół) EGO może również prowadzić projekty współpracy wewnątrz subregionu, np. przy współpracy z Lokalną Grupą Działania, oraz na zewnątrz.

Kluczowe wyzwania dla rozwoju subregionu EGO Kraina Bociana w zakresie zarządzania:

- Poprawa efektywności współpracy w ramach EGO, w szczególności w celu zwiększenia zdolności obszaru EGO do optymalnego wykorzystania funduszy unijnych wspierających rozwój społeczno-gospodarczy oraz ochronę środowiska, także w wymiarze współpracy transgranicznej Polski, Litwy i Obwodu Kaliningradzkiego Federacji Rosyjskiej.
- Optymalne wykorzystanie uwarunkowań terytorialnych rozwoju województwa warmińsko-mazurskiego w perspektywie do 2030 roku w oparciu o OSI, w tym OSI Kraina Bociana, OSI Ełk, OSI Tygrys warmińsko-mazurski, OSI Obszary marginalizacji, wynikające m.in. z założeń KSRR 2030, wpływających na dostępność środków zewnętrznych na projekty partnerskie na obszarze EGO.
- Zmiana wizerunku peryferyjnego postrzegania obszaru EGO w kraju oraz w województwie, wpływająca na wzrost zainteresowania subregionem przez inwestorów oraz turystów.
- Zmniejszanie zagrożeń związanych z niekorzystnymi dla samorządów i przedsiębiorców uregulowaniami prawno-fiskalnymi, wpływającymi na ograniczenie zdolności inwestycyjnych, pogłębianych w szczególności na obszarach wiejskich poprzez zjawiska depopulacyjne oraz starzenie się społeczeństwa.

System zarządzania subregionem EGO Kraina Bociana powinien uwzględniać następujące punkty ciężkości w swojej działalności:

- Moderowanie współpracy – rozumiane jako zdolność animowania, prowadzenia współpracy, lobbowania na rzecz oczekiwanych rozwiązań projektowych w subregionie, pozyskiwania wsparcia poszczególnych partnerów w subregionie oraz poza nim, np. w ramach współpracy transgranicznej, poszukiwania wsparcia merytorycznego.
- Partner kompetencyjny/ doradztwo – czyli zespół (biuro) subregionu EGO, które powinno być miejscem skupiającym potencjał kapitału ludzkiego, wiedzę ekspercką, znajomość uwarunkowań lokalnych, wysoką kulturę osobistą, akceptowane przez partnerów. Biuro powinno być miejscem, gdzie inicjowane są pomysły i projekty na rzecz subregionu. Docelowo powinno stać się swoistym centrum kompetencyjnym subregionu, służącym doradztwem dla poszczególnych partnerów subregionu.
- Promocja turystyczna i promocja gospodarcza – to zadania, które powinny być realizowane z „jednej ręki”. Biuro EGO powinno gromadzić bazy danych, wspólnie z partnerami uzgadniać zakres działań promocyjnych oraz czuwać nad spójnością przekazu promocyjnego realizowanego przez poszczególnych partnerów subregionu. Prowadzenie promocji „z jednej ręki”, być może w oparciu o zasady związane z systemem identyfikacji wizualnej (marka EGO), będzie skuteczniejsze niż działania realizowane w sposób rozproszony i niespójny.
- Kluczowe projekty – oznacza kreowanie i realizację wybranych, ważnych dla subregionu projektów i przedsięwzięć, szczególnie takich, w których konieczny jest udział podmiotu czuwającego nad całością projektu, realizowanego przez kilku partnerów z subregionu.

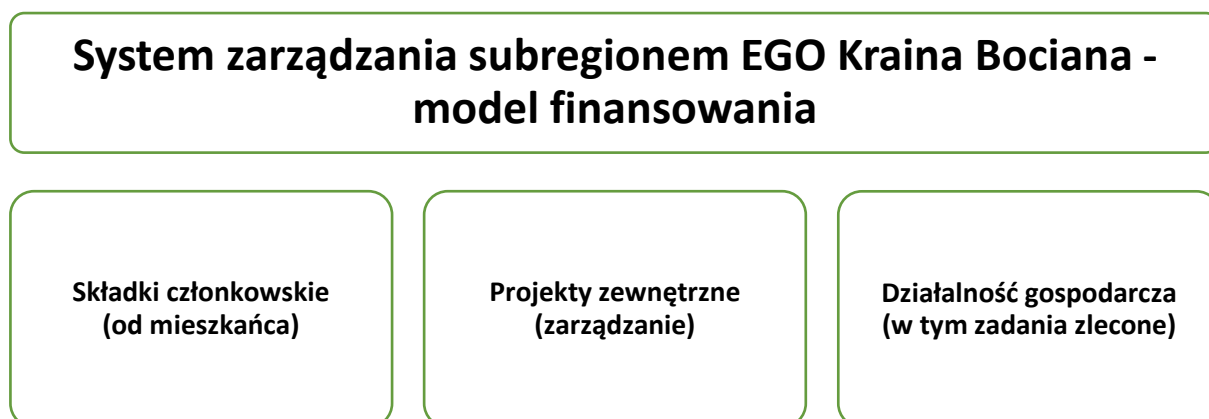
Tabela 15. System zarządzania subregionem EGO Kraina Bociana

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników prac warsztatowych z zespołem planistycznym

Skuteczność działania systemu zarządzania w dużym stopniu zależy od jego finansowania. Brak finansowania oznacza, że system zarządzania funkcjonować będzie w oparciu o dotychczasowe zasady. Jak wskazano w diagnozie, skuteczność działania takiego systemu zarządzania jest niska. Opiera się on po części na pracy społecznej (działalność stowarzyszenia EGO) oraz pracy poszczególnych partnerów. Pomysłów na finansowanie działalności biura subregionu EGO Kraina Bociana można poszukiwać m.in. w środkach zewnętrznych, np. projektach finansowanych ze środków unijnych. Jest to jednak rozwiązanie, które nie zapewnia trwałości funkcjonowania biura. Konieczne jest zatem poszukiwanie innych opcji, które zapewnią trwałość biura, czyli np. składek członkowskich. Za takim rozwiązaniem przemawia również ekonomia. Biuro może realizować szereg działań na rzecz subregionu, które do tej pory realizowane były przez poszczególnych partnerów (odciążając ich w tym). W ten sposób możliwe jest zlecenie wybranych działań stowarzyszeniu EGO, które może prowadzić działalność gospodarczą. Takie rozwiązanie sprzyjać będzie budowaniu potencjału kadrowego i kompetencyjnego subregionu EGO Kraina Bociana, a także umożliwi realizację kluczowych działań, np. związanych z promocją gospodarczą i turystyczną.

Rysunek 34. Proponowany system finansowania struktur zarządczych subregionu EGO Kraina Bociana

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników prac warsztatowych z zespołem planistycznym.

Wybrane dokumenty wykonawcze, które warto uwzględnić w systemie realizacji strategii:

- Studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin
- Studia komunikacyjne
- Plany zrównoważonej mobilności miejskiej
- Programy opieki nad zabytkami
- Programy ochrony środowiska
- Plany gospodarki niskoemisyjnej
- Plany adaptacji do zmian klimatu
- Koncepcja/program wspierania rozwoju gospodarczego EGO
- Polityka Oświatowa Samorządu Terytorialnego
- Wieloletnie plany rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych
- Strategie rozwiązywania problemów społecznych
- Gminne programy rewitalizacji
- Wieloletnie plany gospodarowania mieszkaniowym zasobem gmin
- Programy współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3. Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie
- Polityka senioralna
- Programy wspierania rodziny

System monitorowania i oceny strategii

Proces realizacji Strategii będzie monitorowany i oceniany przez Zespół Zadaniowy, powołany z przedstawicieli samorządów lokalnych z subregionu EGO Kraina Bociana. Monitoring Strategii będzie odbywał się w dwóch etapach:

- Roczne sprawozdania z realizacji celów i priorytetów działań, zawierające podstawowe informacje na temat podejmowanych działań, stopnia realizacji projektów, ewentualnych efektów końcowych tych projektów.
- Analiza wskaźnikowa, służąca odpowiedzi na pytanie o zbieżność podejmowanych działań z osiąganymi wynikami społeczno-gospodarczymi dla wszystkich gmin subregionu EGO Kraina Bociana wg wskaźników zaproponowanych dla poszczególnych celów strategicznych.

Tabela 16. Wskaźniki realizacji celów strategicznych SR EGO 2030

Cel strategiczny	Oczekiwane rezultaty planowanych działań (w tym w wymiarze przestrzennym)	Wskaźnik	Źródło	Wartość początkowa (2018)	Wartość docelowa (2030)
1. Cel strategiczny. Rozwinięta, zrównoważona gospodarka EGO, oparta na współpracy międzysektorowej.	<ul style="list-style-type: none"> wzmocnienie potencjału ekonomicznego subregionu EGO, zwiększenie konkurencyjności firm poprawa sytuacji materialnej mieszkańców i sytuacji finansowej jst aktywizacja ekonomiczna mieszkańców, rozwinięta przedsiębiorczość zwiększenie poziomu inwestycji gospodarczych, rozwinięte powiązania gospodarcze wzdłuż Via Baltica i Rail Baltica spójna oferta inwestycyjna i rozwinięte instytucje otoczenia biznesu zwiększenie atrakcyjności turystycznej rozwój współpracy z Wielkimi Jeziorami Mazurskimi, Suwałkami i Augustowem oraz samorządami Dorzecza Biebrzy 	Liczba osób długotrwale bezrobotnych	GUS	3580	2000
		Podmioty w REGON na 10 tys. mieszkańców	GUS	815	Wzrost o 15%
		Osoby pracujące na 1000 mieszkańców	GUS	192	Wzrost o 15%
		Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w powiecie etckim, gołdapski, oleckim	GUS	3,69 tys. zł 3,54 tys. zł 3,87 tys. zł	Nie mniej niż średnia wojewódzka
		Turyści korzystający z noclegów na 1000 mieszkańców w powiecie etckim, gołdapskim, oleckim	GUS	300,77 266,72 761,74	Wzrost o 30%
2. Cel strategiczny. Wysoka jakość życia mieszkańców EGO.	<ul style="list-style-type: none"> wysoka dostępność i jakość usług publicznych, rozbudowana oferta spędzania czasu wolnego (w tym rozwinięta infrastruktura aktywności społecznej), rozwinięte powiązania komunikacyjne wewnątrz subregionu i z otoczeniem zewnętrznym (krajowym, międzynarodowym) zwiększony dostęp do zasobów mieszkaniowych, 	Budynki mieszkalne ogółem	GUS	17 452	Wzrost o 10%
		Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w powiecie etckim, gołdapskim, oleckim	GUS	74,5% 74,7% 75,6%	Wzrost o 10%
		Lekarze na 10 tys. ludności w powiecie etckim, gołdapskim, oleckim	GUS	42 31 29	Wzrost o 5%
		Uczestnicy imprez w EGO	GUS	48533	60000
		Frekwencja wyborcza w EGO	PKW	48,61% (2019)	60,00%
		Funkcjonująca linia kolejowa Etłk–Gołdap–Olecko	PKP	NIE	TAK

Cel strategiczny	Oczekiwane rezultaty planowanych działań (w tym w wymiarze przestrzennym)	Wskaźnik	Źródło	Wartość początkowa (2018)	Wartość docelowa (2030)
	<ul style="list-style-type: none"> wysoki poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu publicznym, w szczególności na terenach wiejskich, stworzenie atrakcyjnych warunków do życia i zamieszkania, prowadzenie skutecznej polityki społecznej, rozwinięte funkcje uzdrowiskowe i okołouzdrawiskowe 	Czynne przystanki autobusowe (właściciel lub zarządzający - gmina)	GUS	533	Utrzymanie wartości początkowej
		Liczba mieszkańców w wieku 25-34 lat na 1000 mieszkańców (wskaźnik „Floridy”)	GUS	159	Wzrost o 5%
		Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w powiatach etckim, gołdapskim i oleckim	GUS	665 1023 1111	Spadek o 10%
3. Cel strategiczny. Zachowane walory przyrodnicze oraz wysoka jakość środowiska EGO.	<ul style="list-style-type: none"> wysokiej jakości środowisko przyrodnicze, zwiększenie atrakcyjności i funkcjonalności przestrzeni subregionu EGO, ochrona zasobów krajobrazowych, przeciwdziałanie skutkom zmian klimatycznych, poprawa warunków życia mieszkańców, rozwój nowych funkcji na zdegradowanych terenach subregionu EGO 	Odpady zebrane selektywnie w powiecie etckim, gołdapskim, oleckim	GUS	8,2 7,5 6,6	Osiągnięcie wartości średniej krajowej
		Odsetek mieszkańców z dostępem do sieci kanalizacyjnej w powiecie etckim, gołdapskim, oleckim	GUS	79,8 67,9 65,5	Powyżej 85%
		Stan wód jednolitej części wód jeziornych EGO	WIOŚ	100% zły	0% zły
		Stan wód jednolitej części wód rzecznych EGO	WIOŚ	100% zły	0% zły
		Powierzchnia parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej	GUS	178,17 ha	Wzrost o 10%
		Długość ścieżek rowerowych	GUS	52,4 km	Wzrost o minimum 20%

Ewaluacja SR EGO 2030 odpowiadać będzie na pytanie, w jaki sposób jej realizacja rozwiązuje realne problemy subregionu i jego społeczności. Ewaluacja koncentruje się na realizacji poszczególnych elementów strategii, przy czym kryteriami oceny zapisów będą:

- wskaźniki realizacji celów i zadań strategii,
- rozwiązywanie problemów (wyzwań przyjętych w strategii),
- realizacja wizji rozwoju (wg przyjętych składników wizji).

Ewaluacja działań wynikających ze SR EGO 2030 będzie się opierać na trzech rodzajach ocen:

- ocena przed realizacją działań – czy i w jaki sposób Strategia wpłynie na grupy docelowe, przyczyni się do poprawy sytuacji na terenie gmin subregionu EGO,
- ocena w trakcie realizacji działań – odpowiada na pytanie, czy przyjęte cele i podjęte w następstwie działania zmierzają w dobrym kierunku,
- ocena po realizacji działań – ocena długoterminowego wpływu na grupy docelowe, czy efekty wynikłe z zastosowania strategii są trwałe.

6.2. Spójność strategii z dokumentami planistycznymi i strategicznymi

SR EGO 2030 zbudowana została w oparciu o wytyczne polityki rozwoju regionalnego płynące bezpośrednio z założeń KSRR 2030 oraz jest z SRWM 2030. Poniżej przedstawiono poziomy spójności ww. dokumentów strategicznych.

Tabela 17. Spójność pomiędzy celami Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 a celami Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego subregionu EGO 2030.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	Powiązania wykazane w Strategii EGO 2020-2030 – priorytety
<p>Cel szczegółowy 1 – Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym.</p> <p>1.1. Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo.</p> <p>1.2. Zwiększenie wykorzystania potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze.</p> <p>1.3. Przyspieszenie transformacji profilu gospodarczego Śląska.</p> <p>1.4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych.</p> <p>1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczenie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów.</p>	<p>1. Cel strategiczny. Rozwinięta, zrównoważona gospodarka EGO, oparta na współpracy międzysektorowej.</p> <p>Priorytet 1.1. Tworzenie warunków dla nowych inwestycji w EGO.</p> <p>Priorytet 1.2. Wzmacnianie potencjału gospodarczego EGO.</p> <p>Priorytet 1.3. Kadry dla gospodarki EGO.</p> <p>Priorytet 1.4. Promocja gospodarcza i turystyczna EGO.</p> <p>2. Cel strategiczny. Wysoka jakość życia mieszkańców EGO.</p> <p>Priorytet 2.1. Poprawa dostępności i jakości usług publicznych EGO.</p> <p>Priorytet 2.2. Poprawa dostępności komunikacyjnej EGO.</p>
<p>Cel szczegółowy 2 – Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych.</p> <p>2.1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego.</p> <p>2.2. Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym.</p> <p>2.3. Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach.</p>	<p>2. Cel strategiczny. Wysoka jakość życia mieszkańców EGO.</p> <p>Priorytet 2.3. Tworzenie warunków do rozwoju kapitału społecznego EGO.</p> <p>Priorytet 2.4. Skuteczna polityka pomocy społecznej EGO.</p> <p>3. Cel strategiczny. Zachowane walory przyrodnicze oraz wysoka jakość środowiska EGO.</p> <p>Priorytet 3.1. Ochrona środowiska i przyrody EGO.</p> <p>Priorytet 3.2. Wdrażanie zasad gospodarki o obiegu zamkniętym w EGO.</p> <p>Priorytet 3.3. Dążenie do "zero" emisyjności w EGO.</p> <p>Priorytet 3.4. Ład przestrzenny EGO.</p>
<p>Cel szczegółowy 3 – Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.</p> <p>3.1. Wzmacnianie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem.</p>	<p>Znaczenie zarządzania subregionem EGO wynika bezpośrednio z misji subregionu:</p> <p>„Rozwój subregionu EGO Kraina Bociana w oparciu o zasoby i potencjał wszystkich gmin oraz partnerską współpracę.”</p>

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	Powiązania wykazane w Strategii EGO 2020-2030 – priorytety
<p>3.2. Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym.</p> <p>3.3. Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych.</p> <p>3.4. Efektywny i spójny system finansowania polityki regionalnej.</p>	<p>Powodzenie realizacji wszystkich celów strategicznych uzależnione będzie od stworzenia i wdrożenia efektywnego modelu zarządzania, obejmującego najważniejszych aktorów rozwoju subregionalnego. Takie podejście jest konieczne także ze względu na treść głównych zasad polityki rozwoju regionalnego określonych w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030.</p>

Źródło: opracowanie własne

Tabela 18. Spójność pomiędzy strategią Warmińsko Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego a celami strategicznymi i priorytetami Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego subregionu EGO 2030.

Warmińsko Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego – cele strategiczne i operacyjne	Powiązania wykazane w Strategii EGO 2020-2030 – cele strategiczne i priorytety
Cel strategiczny: Kompetencje przyszłości	
<p>Użyteczne kwalifikacje i kompetencje</p> <ul style="list-style-type: none"> • Przemysł 4.0 i kolejne, • Uczenie się przez całe życie, • Kompetencje kluczowe, • Kwalifikacje i współpraca. 	<p>1. Cel strategiczny. Rozwinięta, zrównoważona gospodarka EGO, oparta na współpracy międzysektorowej. Priorytet 1.3. Kadry dla gospodarki EGO.</p>
<p>Nowoczesne usługi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jakość usług, • Różnorodność usług, • Dostępność usług, • Monitoring potrzeb regionu w zakresie nowoczesnych usług. 	<p>2. Cel strategiczny. Wysoka jakość życia mieszkańców EGO. Priorytet 2.1. Poprawa dostępności i jakości usług publicznych EGO.</p>
<p>Profesjonalne organizacje</p> <ul style="list-style-type: none"> • Specjalizacja organizacji, • Konkurencyjność organizacji, • Nowe organizacje, • Współpraca organizacji. 	<p>1. Cel strategiczny. Rozwinięta, zrównoważona gospodarka EGO, oparta na współpracy międzysektorowej. Priorytet 1.3. Kadry dla gospodarki EGO.</p> <p>2. Cel strategiczny. Wysoka jakość życia mieszkańców EGO. Priorytet 2.1. Poprawa dostępności i jakości usług publicznych EGO.</p>
Cel strategiczny: Inteligentna produktywność	
<p>Satysfakcjonująca praca</p> <ul style="list-style-type: none"> • Miejsca pracy wysokiej jakości, • Infrastruktura przedsiębiorczości, • Monitoring rynku pracy i systemu edukacji, • Informacja i promocja. 	<p>1. Cel strategiczny. Rozwinięta, zrównoważona gospodarka EGO, oparta na współpracy międzysektorowej. Priorytet 1.1. Tworzenie warunków dla nowych inwestycji w EGO. Priorytet 1.4. Promocja gospodarcza i turystyczna EGO.</p>
<p>Inteligentna specjalizacja</p> <ul style="list-style-type: none"> • Produkty i usługi wysokiej jakości, 	<p>1. Cel strategiczny. Rozwinięta, zrównoważona gospodarka EGO, oparta na współpracy międzysektorowej.</p>

Warmińsko Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego – cele strategiczne i operacyjne	Powiązania wykazane w Strategii EGO 2020-2030 – cele strategiczne i priorytety
<ul style="list-style-type: none"> • Badania na rzecz inteligentnych specjalizacji i innowacyjności, • Międzynarodowe łańcuchy wartości, • Instytucje otoczenia biznesu, • Współpraca i specjalizacja, • Monitoring gospodarki województwa. 	<p>Priorytet 1.1. Tworzenie warunków dla nowych inwestycji w EGO.</p> <p>Priorytet 1.2. Wzmacnianie potencjału gospodarczego EGO.</p>
<p>Wysoka konkurencyjność</p> <ul style="list-style-type: none"> • Przedsiębiorczość, • Innowacyjność, • Aktywność na rynkach globalnych, • Atrakcyjność inwestycyjna, • Cyfryzacja przedsiębiorstw, • Firmy dla regionu, • Aktywność promocyjna i wystawiennicza. 	<p>1. Cel strategiczny. Rozwinięta, zrównoważona gospodarka EGO, oparta na współpracy międzysektorowej.</p> <p>Priorytet 1.1. Tworzenie warunków dla nowych inwestycji w EGO.</p> <p>Priorytet 1.2. Wzmacnianie potencjału gospodarczego EGO.</p> <p>Priorytet 1.4. Promocja gospodarcza i turystyczna EGO.</p>
Cel strategiczny: Kreatywna aktywność	
<p>Inspirująca twórczość</p> <ul style="list-style-type: none"> • Technologie, talenty, tolerancja, • Twórczość indywidualna i grupowa, • Przestrzeń twórczości. 	<p>1. Cel strategiczny. Rozwinięta, zrównoważona gospodarka EGO, oparta na współpracy międzysektorowej.</p> <p>Priorytet 1.3. Kadry dla gospodarki EGO.</p> <p>2. Cel strategiczny. Wysoka jakość życia mieszkańców EGO.</p> <p>Priorytet 2.1. Poprawa dostępności i jakości usług publicznych EGO.</p> <p>Priorytet 2.3. Tworzenie warunków do rozwoju kapitału społecznego EGO.</p> <p>Priorytet 2.4. Skuteczna polityka pomocy społecznej EGO.</p>
<p>Efektywna współpraca</p> <ul style="list-style-type: none"> • Współpraca wewnątrzregionalna • Współpraca międzyregionalna i międzynarodowa 	<p>Brak bezpośredniego ujęcia w systemie celów.</p>
<p>Ukształtowana tożsamość</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wiedza o województwie warmińsko-mazurskim • Organizacje wzmacniające tożsamość regionalną • Włączenie społeczne • Promocja regionu 	<p>2. Cel strategiczny. Wysoka jakość życia mieszkańców EGO.</p> <p>Priorytet 2.3. Tworzenie warunków do rozwoju kapitału społecznego EGO.</p> <p>Priorytet 2.4. Skuteczna polityka pomocy społecznej EGO.</p>
Cel strategiczny: Mocne fundamenty	
<p>Silny kapitał społeczny</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aktywność mieszkańców, • Organizacje budujące kapitał społeczny regionu, • Współpraca wzmacniająca więzi społeczne. 	<p>2. Cel strategiczny. Wysoka jakość życia mieszkańców EGO.</p> <p>Priorytet 2.3. Tworzenie warunków do rozwoju kapitału społecznego EGO.</p>
<p>Optymalna infrastruktura rozwoju</p> <ul style="list-style-type: none"> • Infrastruktura teleinformatyczna 	<p>2. Cel strategiczny. Wysoka jakość życia mieszkańców EGO.</p>

Warmińsko Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego – cele strategiczne i operacyjne	Powiązania wykazane w Strategii EGO 2020-2030 – cele strategiczne i priorytety
<ul style="list-style-type: none"> • Infrastruktura techniczna • Infrastruktura komunikacyjna • Infrastruktura energetyczna • Infrastruktura socjalna • Infrastruktura bezpieczeństwa publicznego. 	<p>Priorytet 2.1. Poprawa dostępności i jakości usług publicznych EGO.</p> <p>Priorytet 2.2. Poprawa dostępności komunikacyjnej EGO.</p> <p>3. Cel strategiczny. Zachowane walory przyrodnicze oraz wysoka jakość środowiska EGO.</p> <p>Priorytet 3.1. Ochrona środowiska i przyrody EGO.</p>
<p>Wyjątkowe środowisko przyrodnicze</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zapewnienie ochrony i racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych, • Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego. 	<p>3. Cel strategiczny. Zachowane walory przyrodnicze oraz wysoka jakość środowiska EGO.</p> <p>Priorytet 3.1. Ochrona środowiska i przyrody EGO.</p> <p>Priorytet 3.2. Wdrażanie zasad gospodarki o obiegu zamkniętym w EGO.</p> <p>Priorytet 3.3. Dążenie do "zero" emisyjności w EGO.</p> <p>Priorytet 3.4. Ład przestrzenny EGO.</p>

7. Ramy finansowe i źródła finansowania

Sytuacja finansowa JST położonych na obszarze EGO jest ona stabilna i pozwala na realizację zamierzonych celów zawartych w SR EGO 2030. Ze względu na ograniczone środki własne (zadłużenie) kluczowym źródłem finansowania będą fundusze Unii Europejskiej na lata 2021-2027, zarówno w postaci programów transgranicznych, krajowych i regionalnych jak i Europejskiego Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności. Skala i rodzaj działań będą uzależnione przede wszystkim od pozyskania takiego finansowania.

Wyzwaniem dla samorządów będzie zapewnienie wymaganego wkładu własnego. W warunkach ograniczonych środków własnych i niskich zdolności do zaciągania nowych zobowiązań przez JST, niezwykle istotne będzie identyfikowanie i wybór działań najbardziej efektywnych pod kątem ponoszonych kosztów i potencjalnych korzyści w długim okresie.

Pozostałe potencjalne źródła finansowania SR EGO 2030, poza środkami UE, obejmować będą:

- środki własne samorządów EGO;
- środki budżetu państwa – pozostające w dyspozycji poszczególnych ministerstw, dedykowane fundusze i programy,
- inne środki publiczne (np. fundusze celowe, fundusze norweskie),
- środki prywatne (np. kredyty bankowe, leasing, emisja obligacji, gwarancje bankowe, partnerstwo publiczno-prywatne).

Ważnym elementem sprawnego wdrażania strategii powinny być działania zmierzające do podejmowania możliwie szerokiej współpracy pomiędzy samorządami, nie tylko w zakresie wspólnego finansowania poszczególnych zadań, ale również zapewnienia ciągłości funkcjonowania inwestycji.

8. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

Zgodnie z art. 46 pkt 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. 2020 poz. 283), przygotowanie strategii wymaga przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Celem prognozy było ustalenie, czy zapisy projektowanej Strategii EGO nie naruszają zasad prawidłowego funkcjonowania środowiska przyrodniczego. Prognoza miała również ułatwić identyfikację możliwych do określenia skutków środowiskowych spowodowanych realizacją w przyszłości postanowień ocenianego dokumentu oraz określić, czy istnieje prawdopodobieństwo powstawania w przyszłości konfliktów i zagrożeń w środowisku.

Analiza przeprowadzona w prognozie oddziaływania na środowisko pozwoliła na sformułowanie następujących wniosków:

- Strategia EGO jest dokumentem wskazującym optymalną ścieżkę działań w kontekście rozwoju subregionu. Nie jest natomiast dokumentem bezpośrednio ukierunkowanym na aspekty ochrony środowiska, choć kwestie środowiskowe mają istotne znaczenie dla projektowanego dokumentu.
- Projektowany dokument Strategii EGO nawiązuje do celów zrównoważonego rozwoju.
- W dokumencie podkreśla się, że kwestie ochrony środowiska oraz zachowania przyrody stanowią jeden z głównych priorytetów Unii Europejskiej.
- Szczególny wymiar problemów środowiskowych związany jest z jakością wód powierzchniowych. Problem zagrożenia jakości wód jezior w szczególności dotyczy obszaru zlewni pojeziernych, z którego wody powierzchniowe odpływają poprzez jeziora.
- Z uwagi na brak sprecyzowania lokalizacji większości zadań ujętych w Strategii trudno jednoznacznie wskazać obszary, na których przewiduje się znaczące oddziaływanie.

Analiza kierunków działań mogących oddziaływać na środowisko w odniesieniu do usytuowania, rodzaju i skali wykazała, że:

- Ujęte w projekcie Strategii kierunki działań nie zostały zdefiniowane na tyle szczegółowo, aby możliwe było wskazanie ich konkretnych lokalizacji w przestrzeni subregionu EGO Kraina Bociana. Możliwe było natomiast wstępne zdefiniowanie potencjalnych ogólnych lokalizacji działań mając na względzie ich specyfikę.
- Wybrane działania charakteryzować się będą różnym rodzajem oddziaływań oraz różną skalą oddziaływań.
- W Strategii nie zdiagnozowano bezpośrednio działań, które można zaliczyć do mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko.
- W Strategii zdiagnozowano działania, które można w pewnych okolicznościach zakwalifikować do przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. Te okoliczności to przede wszystkim ostateczna lokalizacja, w szczególności w odniesieniu do obszarów chronionych, terenów zurbanizowanych, objęcie planami zagospodarowania przestrzennego oraz powierzchnia lub skala inwestycji.

Realizacja Strategii może potencjalnie spowodować wystąpienie znaczących negatywnych oddziaływań na środowisko, głównie o charakterze lokalnym, jeśli zajdą okoliczności spełniające

kryteria związane ze skalą oraz lokalizacją przedsięwzięć. Na etapie projektowania Strategii nie ma natomiast możliwości określenia realnego wpływu na środowisko na obszarze EGO ze względu na ogólny charakter zdefiniowanych w Strategii rozwiązań.

Dokument definiuje główne kierunki rozwoju, więc należy uznać, że wyznacza częściowo ramy także dla przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. Nie określa natomiast szczegółowych rozwiązań dla późniejszych realizacji mogących znacząco oddziaływać na środowisko. W związku z tym realizowane przedsięwzięcia wynikające bezpośrednio ze Strategii wymagać powinny przeprowadzenia osobnych procedur związanych z oceną oddziaływania na środowisko.

Ze względu na ogólny charakter opisanych w Strategii działań trudno wskazać jakie ich będzie ostatecznie oddziaływanie na środowisko. Każde z przedstawionych działań i ujętych w ich ramach zadań może wymagać osobnej ekspertyzy oddziaływania na środowisko, prowadzonej już w ramach procesu inwestycyjnego. Poszczególne zadania powinny uwzględniać aspekty środowiskowe, w szczególności uwzględniać zasady kompensacji przyrodniczej, czyli uwzględniać podjęcie działań prowadzących do przywrócenia równowagi przyrodniczej. Inwestycje powinny kierować się zasadami wyboru najlepszych dostępnych technik, czyli wyboru najbardziej efektywnych i zaawansowanych poziomów rozwoju technologii i metod prowadzenia danej działalności. Aspekt środowiskowy poszczególnych działań powinien uwzględniać zasady ochrony środowiska polegające na racjonalnym kształtowaniu środowiska i gospodarowaniu zasobami środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, przeciwdziałaniu zanieczyszczeniom oraz przywracaniu elementów przyrodniczych do stanu właściwego.

Strategia jest dokumentem, który wskazuje optymalną ścieżkę działań mającą na celu aktywizację rozwój społeczno-gospodarczy subregionu EGO. Jest dokumentem o dużym stopniu ogólności, tj. nie wskazuje szczegółowych rozwiązań, np. odnoszących się do lokalizacji inwestycji, infrastruktury, dlatego też nie jest możliwe precyzyjne wskazanie rozwiązań alternatywnych. Należy stwierdzić, że propozycje działań ujęte w dokumencie wydają się być optymalnymi rozwiązaniami. Rozwiązania alternatywne można rozważyć w przypadku uszczegóławiania realizacji poszczególnych zadań, np. co do sposobu prowadzenia prac budowlanych, lokalizacji zadania, wyboru technologii.

9. Spis rysunków, tabel

Rysunek 1. Cele główny SRWM 2030	4
Rysunek 2. Misja Subregionu EGO Kraina Bociana.....	5
Rysunek 3. Procedura opracowania SR EGO 2030	6
Rysunek 4. Położenie i podział administracyjny subregionu EGO Kraina Bociana.....	8
Rysunek 5. Powiat ełcki, gołdapski, olecki w podziale na mezoregiony fizyczno-geograficzne (wg podziału Kondrackiego).....	9
Rysunek 6. Udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem (%) w subregionie EGO Kraina Bociana	10
Rysunek 7. Udział wód powierzchniowych w powierzchni ogółem gmin subregionu EGO Kraina Bociana	11
Rysunek 8. Zawartość N w glebie – WIOŚ (2017).....	13
Rysunek 9. System gospodarki odpadami na obszarze działalności Związku Międzygminnego „Gospodarka Komunalna” z siedzibą w Ełku (www.eko-mazury.elk.pl).	14
Rysunek 10. Zmiany liczby ludności (2018/2012)	15
Rysunek 11. Ludność w wieku poprodukcyjnym w subregionie EGO Kraina Bociana w 2018 roku (oprac. na podst. GUS).	15
Rysunek 12. Lekarze na 10 tys. ludności w kraju, województwie oraz powiatach subregionu EGO Kraina Bociana w 2013 i 2017 roku	17
Rysunek 13. Odsetek dzieci w wieku 3–5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w subregionie EGO Kraina Bociana	19
Rysunek 14. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym w subregionie EGO Kraina Bociana w 2012 i 2018 roku	23
Rysunek 15. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiatach subregionu EGO Kraina Bociana w 2012 i 2018 roku	23
Rysunek 16. Docelowa sieć autostrad i dróg ekspresowych – źródło: PZPW	25
Rysunek 17. Docelowa sieć międzynarodowych linii kolejowych i dróg wodnych – źródło: PZPW.....	26
Rysunek 18. Struktura sieci osadniczej województwa warmińsko-mazurskiego.....	26
Rysunek 19. Wyniki analizy SWOT/TOWS	34
Rysunek 20. Sposób definiowania wizji i misji rozwoju subregionu EGO Kraina Bociana (źródło: opracowanie własne).	35
Rysunek 21. Wizja, misja oraz cele strategiczne rozwoju subregionu EGO Kraina Bociana (opracowanie własne na podstawie wyników prac warsztatowych z zespołem planistycznym).	36
Rysunek 22. Priorytety celu 1. Rozwinięta, zrównoważona gospodarka EGO, oparta na współpracy międzysektorowej (źródło: opracowanie własne na podstawie wyników prac warsztatowych z zespołem planistycznym).	38
Rysunek 23. Priorytety celu 2. Wysoka jakość życia mieszkańców EGO (źródło: opracowanie własne na podstawie wyników prac warsztatowych z zespołem planistycznym).....	40
Rysunek 24. Priorytety celu 2. Zachowane walory przyrodnicza oraz wysoka jakość życia mieszkańców EGO (źródło: opracowanie własne na podstawie wyników prac warsztatowych z zespołem planistycznym).....	43
Rysunek 25. Planowany przebieg subregionalnej trasy rowerowej EGO (opracowanie własne z wykorzystaniem https://www.google.com/maps).	48
Rysunek 26. Struktura sieci osadniczej subregionu EGO (opracowanie własne na podstawie Planu zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego).....	56
Rysunek 27. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej subregionu EGO (opracowanie własne). ...	60

Rysunek 28. OSI Tygrys Warmińsko-Mazurski na tle subregionu EGO Kraina Bociana (oprac. własne).	66
Rysunek 29. OSI OF Ełku na tle subregionu EGO Kraina Bociana (oprac. własne).	66
Rysunek 30. OSI CITASLOW na tle subregionu EGO Kraina Bociana (oprac. własne).	66
Rysunek 31. OSI OF EGO na tle subregionu EGO Kraina Bociana (oprac. własne).	66
Rysunek 33. OSI Miasta tracące funkcje na tle subregionu EGO Kraina Bociana (oprac. własne).	67
Rysunek 32 OSI Obszary marginalizacji na tle subregionu EGO Kraina Bociana (oprac. własne).	67
Rysunek 34. Proponowany system finansowania struktur zarządczych subregionu EGO Kraina Bociana	71
Tabela 1. Ocena stanu jednolitych części wód rzecznych badanych w 2017 roku.....	10
Tabela 2. Ocena stanu jednolitych części wód jezior badanych w 2017 roku.	12
Tabela 3. Odsetek mieszkańców korzystających z kanalizacji na obszarze subregionu EGO Kraina Bociana w 2012 i 2018 r.	12
Tabela 4. Uczniowie szkół podstawowych w subregionie EGO Kraina Bociana w 2012 i 2018 roku Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.	18
Tabela 5. Przestępstwa stwierdzone przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych na 10 tys. mieszkańców w 2018 roku	20
Tabela 6. Podmioty w REGON na 10 tys. mieszkańców w subregionie EGO Kraina Bociana w 2012 i 2018 roku	22
Tabela 7. Priorytety Komisji Europejskiej (źródło: https://ec.europa.eu/ , dostęp 13.02.2020).....	28
Tabela 8. Wyzwania polityki rozwoju regionalnego	30
Tabela 9. Analiza SWOT uwarunkowań rozwoju subregionu EGO Kraina Bociana.....	32
Tabela 10 Kierunki działań strategii rozwoju subregionu EGO Kraina Bociana w celu strategicznym 1 (opracowanie własne na podstawie wyników prac warsztatowych z zespołem planistycznym).	39
Tabela 11 Kierunki działań strategii rozwoju subregionu EGO Kraina Bociana w celu strategicznym 2 (opracowanie własne na podstawie wyników prac warsztatowych z zespołem planistycznym).	42
Tabela 12 Kierunki działań strategii rozwoju subregionu EGO Kraina Bociana w celu strategicznym 3 (opracowanie własne na podstawie wyników prac warsztatowych z zespołem planistycznym).	44
Tabela 13 Scenariusze rozwoju subregionu EGO (opracowanie własne na podstawie wyników prac warsztatowych z zespołem planistycznym).....	46
Tabela 14. Obszary strategicznej interwencji w subregionie EGO Kraina Bociana	62
Tabela 15. System zarządzania subregionem EGO Kraina Bociana.....	71
Tabela 16. Wskaźniki realizacji celów strategicznych SR EGO 2030.....	73
Tabela 17. Spójność pomiędzy celami Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 a celami Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego subregionu EGO 2030.....	76
Tabela 18. Spójność pomiędzy strategią Warmińsko Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno- gospodarczego a celami strategicznymi i priorytetami Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego subregionu EGO 2030.....	77